Що ховається у сутінках

Клайв Баркер

Браян Дж. Фриман

Пітер Страуб

Стівен Кінг

Що ховається у сутінках

Клайв Баркер
Браян Дж. Фриман
Пітер Страуб
Стівен Кінг

укладач

РИЧАРД ЧИЗМАР

ХАРКІВ
2016
КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)
Щ92

Перекладено за виданням:
Chizmar R. Turn Down the Lights /
edited by Richard Chizmar. —
Baltimore : Cemetery dance publications, 2013. — 174 p.

Переклад з англійської *В. В. Меренко*

Обережно! Ненормативна лексика!

Шрифтове оформлення обкладинки *Тетяни Коровіної*

ISBN 978-617-12-0333-4 (PDF)

Присвячується Біллі і Ноа,
моїм двом улюбленим історіям…

Ричард Чизмар

Вимикайте світло

Сталося це в грудні 1988-го: Джордж Буш тільки-но обійшов Майкла Дукакіса на президентських виборах. «Лос-Анджелес Доджерс» із пітчером Орелом Гершайзером обіграли в п'яти іграх «Окленд Атлетикс» і здобули перемогу у Світовій Серії. Біля кінотеатрів стояли черги охочих подивитися на Тома Круза і Дастина Гоффмана у фільмі «Людина дощу». Списки бестселерів очолювали «Кремлівський кардинал» Тома Кленсі і «Цариця проклятих» Енн Райс. Найбільш обговорюваними книгами жанру стали «Мовчання ягнят» Томаса Гарриса і «Коко» Пітера Страуба.

Мені було двадцять два. І я вирішив видавати журнал під назвою «Танок на цвинтарі».

Тоді я вивчав журналістику в Мерилендському університеті і продавав короткі похмурі розповіді будь-

яким видавництвам, які їх приймали. Деякі з них були професійними і серйозними, багато інших — не дуже. І ось одного разу, натхненний пишністю журналу «Шоу горору» (The Horror Show), який Девід Сильва видавав самотужки, я поставив собі запитання, з якого починаються майже всі мої найбожевільніші ідеї: чому б ні?

Чому б не ухопити бика за роги і не почати видавати журнал, у якому публікувалися б і досвідчені професіонали, і талановиті новачки?

Чому б не видавати той тип похмурої літератури на перетині жанрів, який мені самому подобається читати і складати: горор, саспенс, детектив?

Чому б не видавати художні твори поруч з інтерв'ю, оглядами книжок і жанровими коментарями?

Чому б не почати збирати оповідання під час літніх канікул і не запланувати випуск першого номера за півроку, у грудні?

Чому б не спробувати створити щось справді особливе?

Мене абсолютно не хвилювали ані брак досвіду, ані безгрошів'я, ні відсутність бізнес-плану.

Мрії — доля сміливців і дурнів. Прохання до боягузів: не турбувати.

Чому б ні, чорт забирай?

Я вже згадував, що мені було двадцять два?

Перший випуск «Танку на цвинтарі» мав лише сорок вісім сторінок. У ньому була дюжина оповідань, дюжина віршів та інтерв'ю з Девідом Сильвою, обкладинку та ілюстрації виконав Білл Корон. Мушу зауважити, що Білл був моїм сусідом по кімнаті, другом дитинства і єдиним хлопцем серед знайомих мені на той час, хто умів малювати. Досі пам'ятаю, як він малював внутрішні ілюстрації просто на зверстаних сторінках тексту, роздрукованих на принтері. Передню обкладинку він намалював, сидячи за обіднім столом, поки я кидав над його головою дротики в мішень, щокілька хвилин нервово перевіряючи, як посувається робота. Ще пам'ятаю, як ми з Біллом натиснули кнопку «ДРУК» у комп'ютерній лабораторії Мерилендського університету і дали драпака з кімнати. Розумієте, над принтером висіло велике оголошення, на якому було чітко написано: «Понад 10 сторінок за раз не друкувати». Тоді лазерні принтери працювали досить повільно, тому можна і не казати, що інші студенти не носили нас на руках, коли ми поверталися за годину забрати свої дев'яносто шість

сторінок. Усе правильно, ми друкували дві копії. Ми ж не дурні.

Може, у першому випуску і було лише сорок вісім сторінок, але його виходу передували тисячі годин роботи. Написання та відправлення запитів. Телефонні дзвінки. Читання оповідань. Відхилення оповідань. Вимолювання оповідань. Спроби продати рекламне місце. Оплата реклами в інших виданнях як намагання зібрати кошти на друк. Дизайн внутрішніх сторінок. Ми не мали ані путівника, ані дорожньої карти — лише те, що існувало в моїй голові. Майже все народжувалося завдяки натхненню, уяві й завзятості. Ми робили помилки і вчилися на них.

На щастя, у мене був Дейв Сильва, який допомагав уникати деяких помилок; він відповідав на запитання в будь-який час дня і ночі; він був другом і наставником.

Він підтримував мене. Вірив у мене.

Однак… Напевно, на кожен успіх є своя поразка. А то й дві або три. Але я таки рідко опускав руки або сумнівався. То були найкращі дні мого молодого життя, і я відчував, що в цьому є… *щось*. Можливо, щось особливе.

Мені потрібно було лише працювати далі. І далі вірити.

Перший випуск вийшов, як і було заплановано, у грудні, і, пам'ятаю, до того часу ми вже мали майже повністю готовий другий випуск, а Р. К. Метисон зголосився взяти участь у третьому.

Питання «продовжувати чи ні» ніколи не виникало.

Як не виникало й питання, що на нас чекає — успіх чи провал.

З самого початку журнал просто собі *був*.

Чому б ні, чи не так?

Коли я зрозумів, що наближається двадцятип'ятиріччя з моменту публікації першого випуску, мені захотілося зробити… *щось*.

Чимось особистим відзначити ювілей і віддати належне тій довгій подорожі, яку ми здійснили разом.

Стільки всього сталося за ці двадцять п'ять років: журнал породив книгу в палітурці… і дешеві видання в м'якій обкладинці… і комікси… і футболки… і електронні книги… і ще безліч кльових речей, які з'являться в майбутньому.

І стільки всього сталося в реальному житті: шлюб, двійко дивовижних дітлахів, утрата моєї найстаршої сестри, рак, за рік знову рак, утрата батьків.

Інакше кажучи, *життя* йшло.

І певною мірою «Танок на цвинтарі» був свідком усього цього.

Був частиною цього всього.

Книга, яку ви тримаєте в руках, дуже особиста для мене.

У певному сенсі, це моя маленька святкова вечірка, що відбулася через двадцять п'ять років.

Книга ця зроблена невеликою навмисно. Я хотів включити до неї лише тих письменників, які, на мою думку, не менше, ніж я, відповідальні за те, що «Танок на цвинтарі» існує й до сьогодні.

Не зупинятимуся окремо на кожному з авторів. Вони знають, чому опинилися тут.

Кілька письменників не потрапили сюди через свої робочі графіки — ідея скласти цю збірку виникла в мене лише два тижні тому; чому б і ні, чи не так? — хоча кожен із них казав, що хоче, щоб його твір увійшов до збірки.

І ще декого, на жаль, уже немає. Мені б дуже хотілося, щоб Дейв Сильва був іще живий, щоб з'явився на цих сторінках. Те саме можна сказати про Чарлі Ґранта, Рика Хаунтала і Білла Реллінґа. Тоді, коли все

починалося, вони вірили в мене, і їхня віра означала так багато…

Зараз грудень 2013-го. Я безмежно вдячний усім і кожному, хто коли-небудь поділився своїм талантом із журналом; дивовижному постійному складу і безлічі півставочників. У мене немає іншого способу віддячити вам, окрім як далі робити те, чим я займався останні двадцять п'ять років. Сподіваюся, цього достатньо.

Отже, вимикайте світло, перегортайте сторінку, беріть мене за руку і починайте танок…

Ричард Чизмар

Стівен Кінг

Літній грім

Із Робінсоном було все гаразд, поки в порядку був Ґендальф. Не в тому сенсі, що навкруги все гаразд, а в тому, що життя йде собі потихеньку день за днем. Він, траплялося, прокидався посеред ночі, нерідко у сльозах від снів — таких виразних! — у яких Діана й Еллен були живі. Але коли він піднімав Ґендальфа з підстилки в кутку, де той спав, і клав на ліжко, зазвичай удавалося знову заснути. А щодо Ґендальфа — тому було байдуже, де спати, і, якщо Робінсон присував його до себе, це теж було нормально. Тепло, сухо й безпечно. Його врятували. А Ґендальф нічого більше і не потребував.

Коли поруч істота, про яку треба дбати, завжди почуваєшся краще. Робінсон проїжджав до сільської крамниці п'ять миль по шосе 19 (Ґендальф сидів на пасажирському місці пікапа — вуха сторчма, очі горять) і запасався там собачим кормом. Магазин був

покинутий і, зрозуміло, розграбований, але на «Юканубу» ніхто не зазіхнув. Після Шостого Червня про домашніх тварин люди думали найменше. Такий висновок зробив Робінсон.

Решту часу вони вдвох проводили біля озера. У коморі було повно їжі, а внизу — коробок з усякою всячиною. Він нерідко жартував, що Діана готувалася до кінця світу, але виходило, що сміявся з самого себе. Точніше, з них обох, бо Діана, звісно, й уявити не могла, що кінець світу застане її в Бостоні з донькою за вивченням можливості вступу до коледжу Емерсона. Їжі було стільки, що він один і за все життя не з'їв би. У цьому Робінсон не сумнівався. Тимлін сказав, що вони приречені.

Якщо так, то в тієї смерті, що прийшла, приємна зовнішність. Стояла тепла безхмарна погода. У минулі часи озеро Покомтук аж кишіло катерами та гідроциклами (які, бурчали старі, убивали рибу), але цього літа тут було тихо, якщо не зважати на нічні крики гагар, але й тих, здається, поменшало. Спочатку Робінсон думав, що це розпалилася його уява, уражена горем так само, як решта розумового апарату, але Тимлін запевнив, що це не так.

— Хіба ти не помітив, що сухопутних птахів майже не залишилося? Уранці не щебечуть синиці, удень не

каркають ворони. До вересня гагари зникнуть так само, як ті гади, що це зробили. Риба проживе трохи довше, але потім і вона загине. Як загинули олені, кролики та бурундуки.

Щодо цих диких тварин, тут годі й сперечатися. Робінсон сам бачив з десяток мертвих оленів обабіч дороги біля озера і ще декілька біля шосе 19 того разу, коли вони з Ґендальфом їздили до універмагу «Карсон Корнерс», вивіска якого «КУПУЙТЕ ВЕРМОНТСЬКИЙ СИР І СИРОП ТУТ» тепер не висіла над входом, а валялася написом униз поруч із сухими газовими насосами. Але найстрашніші наслідки масової загибелі тварин крилися в лісі. Коли вітер дув зі сходу, у бік озера, а не від нього, смерділо нестерпно. Спека не допомагала, і Робінсон запитав, що буде з ядерною зимою.

— О, вона настане, — відповів Тимлін. Він сидів у кріслі-гойдалці й дивився на строкаті сонячні відблиски під деревами. — Земля досі всмоктує вибух. До того ж із останніх розповідей нам відомо, що Південну півкулю — не кажучи вже про більшу частину Азії — вкрито хмарою, яка, напевно, уже не розвіється ніколи. Насолоджуйся сонцем, поки воно в нас є, Пітере.

Наче він міг чимось насолоджуватися. Вони з Діаною розглядали можливість поїхати до Англії — це була б

їхня перша справжня подорож після медового місяця, — коли Еллен влаштується в коледжі.

«Еллен, — подумалося йому, — яка ледь оговталася після розриву зі своїм першим справжнім хлопцем і тільки-но почала знову всміхатися».

Кожного приємного постапокаліптичного дня цього пізнього літа Робінсон пристібав повідець до нашийника Ґендальфа (як звали собаку до Шостого Червня, він уявлення не мав: цей безпородний дворовий пес потрапив до нього з нашийником, на якому теліпався тільки ярличок зробленої в штаті Массачусетс вакцинації), і вони йшли дві милі до дорогого анклаву, єдиним мешканцем якого тепер був Говард Тимлін.

Діана якось назвала цей маршрут шматочком раю. Більша його частина пролягала вздовж стрімких спусків до озера, звідки Нью-Йорк було видно на сорок миль. В одному місці, де дорога робила різкий поворот, був установлений знак «БУДЬТЕ УВАЖНІ НА ДОРОЗІ». Діти, які бували тут улітку, звісно, прозвали цей шпиль Поворотом Мерця.

Далі на милю простягалися Лісові Акри, які до кінця світу були дорого́ю приватною територією. Точнісінько посередині Акрів стояв будинок із плит-

няку, у якому колись був ресторан із розкішним краєвидом, прекрасним шеф-кухарем і «пивною коморою» з тисячею марок пива. («Більшість із них просто неможливо пити, — говорив Тимлін. — Забери їх від мене якнайдалі».) Навколо основної будівлі серед порослих ліском видолинків було розкидано кілька дюжин мальовничих «котеджів». Деякі з них належали великим корпораціям до того, як Шосте Червня поклало край корпораціям. Шостого Червня більшість котеджів іще пустували, а в наступні дні шаленства їх нечисленні мешканці тікали до Канади, де, за чутками, не було радіації. Тоді ще був бензин, і люди могли втекти.

Власники Лісових Акрів, Джордж і Еллен Бенсон, залишилися. Залишився Тимлін, він був розлучений, дітей не оплакував, бо не мав, і точно знав, що всі ці розповіді про Канаду — вигадка. Потім, на початку липня, Бенсони наковталися пігулок і лягли в ліжко, слухаючи Бетховена на програвачі, який працював від батарейок. Тепер залишився тільки Тимлін.

— Усе, що ти бачиш, моє, — якось сказав він Робінсону, роблячи широкий жест рукою. — І коли-небудь, синку, стане твоїм.

Під час цих щоденних прогулянок туга Робінсона і відчуття розгубленості трохи відступали. Сонце

заспокоювало. Ґендальф обнюхував кущі й намагався на кожен подзюрити.

Почувши якийсь шум у заростях, він хоробро гавкав, але притискався ближче до Робінсона. На повідці його доводилося тримати тільки через мертвих білок і бурундуків. На них Ґендальф не хотів дзюрити; те, що залишилося від них, він завжди намагався зжерти.

Стежка крізь Лісові Акри пролягала від табірної дороги, де тепер самотньо животів Робінсон. Колись стежка була перегороджена від роззяв і всілякої незаможної шантрапи на кшталт самого Робінсона, але тепер хвіртка завжди розчахнута. Стежка петляла півмилі по лісу, де розпорошене світло здавалося майже таким само старим, як величезні ялини та сосни, крізь гілки яких воно пробивалося, проходила повз чотири тенісні корти, оминала майданчик для гольфу і робила петлю за сараєм, де зараз у стійлах лежали мертві верхові коні. Котедж Тимліна був біля дальньої частини кам'яної будівлі — невибагливе житло з чотирма спальнями, чотирма туалетами, гарячою ванною і власною сауною.

— Навіщо тобі чотири спальні, якщо ти живеш сам? — запитав його одного разу Робінсон.

— Не знаю і ніколи не знав, — відповів Тимлін, — але в них у всіх по чотири спальні, окрім «Наперсни-

ка», «Деревію» і «Лаванди». У тих — по п'ять. У «Лаванди» є ще й свій кегельбан. Усі сучасні зручності. Але, знаєш, коли я, зовсім маленький, тільки-но приїхав сюди з родиною, ми дзюрили в туалет на вулиці. Правду кажу.

Робінсон і Ґендальф, як правило, заставали Тимліна, який сидів в одному з крісел-гойдалок на ґанку свого котеджу («Вероніка»), читав книгу або слухав айпод. Робінсон відстібав повідець від нашийника, і пес — звичайний безпородний дворняга, хіба що вуха, як у спанієля, — радісно мчав угору сходами. Трохи його погладивши, Тимлін смикав у різних місцях сірувато-білу шерсть собаки і, якщо та не випадала, вигукував: «Чудово!»

Цього погожого дня в середині серпня Ґендальф лише ненадовго навідався до крісла Тимліна і, обнюхавши його голі кісточки, збіг униз східцями й потрусив дрібним клусом до дерев. Тимлін вітав Робінсона, піднявши руку жестом Хо, як індіанець зі старих фільмів. Робінсон відповів так само.

— Хочеш пива? — запитав Тимлін. — Воно прохолодне. Я його щойно витягнув з озера.

— Що сьогодні п'ємо? «Старе Гівняне» чи «Роса Зеленої Гори»?

— Ні те, ні інше. У коморі був ящик «Бадвайзера». Це Король Пива, якщо пам’ятаєш. Я його і хапнув.

— Якщо так, із задоволенням приєднаюсь.

Тимлін, бурмочучи, підвівся й пішов, трохи похитуючись із боку в бік, досередини. Артрит підступно напав на стегна, казав він Робінсону, однак, не вдовольнившись ними, вирішив зазіхнути ще й на кісточки. Робінсон не питав, але порахував, що Тимліну років сімдесят п’ять або близько того. Сухорляве тіло свідчило про те, що він усе життя підтримував себе в гарній фізичній формі, яку зараз поступово втрачав. Сам Робінсон ніколи не почувався фізично краще, ніж зараз, що було досить парадоксально, враховуючи, як мало сенсу залишилося в його житті. Тимлін без нього точно обійшовся б, незважаючи на їхню дружбу. Під кінець цього протиприродно красивого літа тільки Ґендальфу він був по-справжньому потрібен. Утім, це його влаштовувало, бо Ґендальфа поки що вистачало.

«Ну ніби хлопчик із собакою», — думав він.

Собака цей вийшов з лісу в середині червня, худий і брудний, шерсть у реп’яхах, увесь ніс прокреслила глибока подряпина. Робінсон тоді лежав у гостьовій кімнаті (спати в ліжку, яке він ділив із Діаною, було несила), не в змозі заснути через горе й безвихідь,

і міркував, як стрімко наближається до того, щоб здатися та послати все до біса. Ще пару тижнів тому він назвав би такий вчинок боягузливим, але за цей час усвідомив кілька незаперечних фактів. Біль не вщухне. Горе не відступить. Ну і, звісно, життя його, хай там як, не буде довгим. Щоб зрозуміти це, достатньо було вловити запах тварин, що гнили в лісі.

Він почув стукіт і спочатку вирішив, що це людина або ведмідь, який відчув його їжу. Тоді генератор іще працював, і детектор руху на під'їзній доріжці перед будинком увімкнув світло. Визирнувши у вікно, він побачив маленьке сіре собача, яке то дряпало двері, то крутилося на порозі. Коли Робінсон відчинив двері, пес позадкував, притиснувши вуха і підібгавши хвіст.

— Ану, заходь, — сказав Робінсон. — Якщо не можеш іти на запах, іди хоч за клятими москітами.

Він налив у миску води, яку песик жадібно вижлуктив, потім дав банку вареної солонини, і той глитнув її п'ятьма-шістьма величезними ковтками. Коли собака закінчив, Робінсон погладив його, сподіваючись, що пес не вкусить, але замість вкусити собацюра лизнув руку.

— Ти — Ґендальф, — сказав Робінсон. — Ґендальф Сірий. — А потім розплакався. Він намагався переконати себе, що має смішний вигляд, проте нічого

смішного не було. Зрештою, собака — жива істота. Тепер у будинку він буде не сам.

— Є новини про твій мотоцикл? — запитав Тимлін.

Вони вже вихиляли по другому пиву. Коли Робінсон доп'є, на них із Ґендальфом чекатиме зворотний шлях у дві милі. Затримуватися він не хотів, бо в сутінках москіти товстішають.

«Якщо Тимлін має рацію, — подумав він, — ці кровососи успадкують землю. Якщо знайдуть, у кого смоктати кров».

— Акумулятор здох, — сказав він Тимліну. — Дружина змусила мене пообіцяти, що я продам його, коли мені виповниться п'ятдесят. Казала: після п'ятдесяти реакція у людини стає занадто повільною.

— І коли тобі п'ятдесят?

— Наступного року, — відповів Робінсон і розсміявся через абсурдність цих слів.

— Сьогодні вранці у мене випав зуб, — повідомив Тимлін. — У моєму віці це може нічого й не означати, але…

— Кров в унітазі бачив?

Тимлін — видатний професор, який до минулого року вів у Принстоні семінар з американської історії, — розповів, що це одна з перших ознак сильного радіа-

ційного ураження, а про це він знав набагато більше за Робінсона. Робінсон знав лише те, що його дружина і дочка були в Бостоні, коли запеклі мирні переговори в Женеві закінчилися ядерним спалахом п'ятого червня, і залишалися в Бостоні наступного дня, коли світ убив себе. Майже все східне узбережжя, від Гартфорда до Маямі, тепер перетворилося на обгорілий жужіль.

— Не збираюся про це говорити, — сказав Тимлін. — Ось твій собака йде, краще перевір його лапи, він трохи кульгає. Схоже, щось із задньою лівою.

Але в жодній з лап Ґендальфа вони не знайшли колючок, і цього разу, коли Тимлін обережно потягнув за шерсть, на задній частині виліз жмут. Ґендальф, схоже, цього навіть не відчув.

— Це недобре, — промовив Тимлін.

— Може, короста? — припустив Робінсон. — Чи це в нього від стресу. Ну, знаєш, собаки, буває, втрачають шерсть від стресу.

— Можливо. — Тимлін дивився на захід, через озеро. — Сьогодні буде гарний захід сонця. Зрозуміло, зараз вони всі красиві. Як було, коли в 1883-му вибухнув Кракатау. Тільки зараз це було немов десять тисяч Кракатау. — Він нахилився і погладив Ґендальфа по голові.

— Індія і Пакистан, — сказав Робінсон.

Тимлін випростався.

— Так. Але потім і всі інші мали підключитися, правильно? Навіть у чеченців їх було декілька, які вони привезли до Москви у вантажівках. Неначе світ навмисне забув, скільки країн — і угруповань, цих клятих угруповань — мали ці штуки.

— Або на що ці штуки здатні, — додав Робінсон.

Тимлін кивнув.

— І це теж. Ми надто переймалися межами заборгованості, а наші друзі за океаном думали тільки про заборону дитячих конкурсів краси та підтримку курсу євро.

— Ти впевнений, що в Канаді так само брудно, як у Штатах?

— Я гадаю, зважаючи як вимірювати. Вермонт менш забруднений, ніж північ Нью-Йорка, а Канада, можливо, менш забруднена, ніж Вермонт. Але і вона забруднена також. Плюс більшість людей, які туди поїхали, уже хворі. Хворі до смерті, перефразовуючи К'єркегора. Ще пива?

— Я краще піду. — Робінсон підвівся. — Ходімо, Ґендальфе. Час спалити пару калорій.

— Завтра побачимось?

— Можливо, ближче до вечора. Мені зранку потрібно з'їздити в одне місце.

— Можна дізнатися куди?

— У Беннінгтон. Поки в машині ще є бензин, щоб з'їздити туди і назад.

Тимлін повів бровами.

— Подивимося, може, я знайду акумулятор для мотоцикла.

Ґендальф сам зміг дійти до Повороту Мерця, хоча кульгавість постійно посилювалася. Коли вони дісталися цього місця, він просто сів, наче вирішив подивитися на киплячий захід, що відбивався в озері, — помаранчеве марево, пронизане темно-червоними прожилками. Пес зойкнув і почав облизувати задню ліву лапу. Робінсон трохи посидів поруч із ним, але, коли москіти-розвідники викликали підкріплення, підняв Ґендальфа й рушив далі. Коли прийшли додому, руки Робінсона тремтіли, а плечі боліли. Якби Ґендальф важив фунтів на десять або навіть п'ять[1] більше, навряд чи Робінсон доніс би його. Голова теж боліла, напевно, від спеки, чи від другого пива, або від того й іншого разом.

Під'їзна дорога, що спускалася до будинку поміж дерев, здавалася суцільним озером тіні, сам будинок

[1] 10 фунтів = 4,53 кг, 5 фунтів = 2,167 кг. (*Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інше.*)

був темним — генератор сконав кілька тижнів тому. Полум'я заходу вщухло до кольору блідо-фіолетового синця. Робінсон насилу піднявся на поріг і поклав Ґендальфа, щоб відчинити двері.

— Заходь, малюче, — сказав він.

Ґендальф спробував підвестися, але не зміг.

Коли Робінсон нахилився, щоб знову його підняти, Ґендальф зробив іще одну спробу. Цього разу він здолав поріг у передпокій, де і впав на бік, важко дихаючи. Над ним на стіні висіло дюжини зо дві світлин із людьми, яких Робінсон любив, і всі вони, імовірно, були мертві. Він уже навіть не міг набрати номер Діани або Еллен і почути їхні записані голоси. Телефон вимкнувся невдовзі після генератора, а до цього урвався стільниковий зв'язок.

Він дістав з комори пляшку мінералки «Поланд Спринґ», наповнив миску Ґендальфа, потім насипав ґірку корму. Ґендальф випив трохи води, а їсти не схотів. Коли Робінсон присів і почухав живіт собаки, у руці залишилися клаптики шерсті.

«Як швидко це відбувається, — подумав він. — Ще сьогодні вранці пес був здоровий».

Узявши ліхтар, Робінсон вийшов до прибудови позаду будинку. На озері скрикнула гагара — лише один раз.

Мотоцикл стояв під брезентом. Він зняв полотно і провів променем ліхтаря по блискучому корпусу мотоцикла. Це був «Фет Боб 2014». Не новий, але з невеликим пробігом; дні поїздок на чотири та п'ять тисяч миль між травнем і жовтнем залишилися в минулому. Але і зараз уві сні Робінсон їздив на своєму «Бобі», хоча дедалі частіше йому снилися поїздки останніх кількох років. Повітряне охолодження. Двигун з двома внутрішніми розподільними валами. Шестишвидкісна коробка передач. Майже 1700 кубічних сантиметрів двигуна. А який звук! Тільки «харлеї» можуть звучати, мов літній грім. Коли на світлофорі ти під'їжджав до якогось «шевроле», водій усередині замикав двері.

Робінсон ковзнув долонею по керму, потім заніс ногу і сів у сідло, упершись ступнями в підставки для ніг. Діана дуже наполегливо переконувала його продати мотоцикл, а коли він таки виїжджав на ньому, знову і знову нагадувала, що у Вермонті недарма діє закон шолома… про який ідіоти в Нью-Гемпширі і Мейні знати не хочуть. Тепер він міг їздити без шолома, якби захотів. Не було Діани, яка бурчала б, не було автоінспекторів, які б його зупинили. Він міг їздити хоч з голою дупою, якби схотів.

— Хоча потрібно буде стерегтися вихлопних труб, коли злізу, — сказав він і розсміявся.

Не накриваючи «харлей» брезентом, він повернувся до будинку. Ґендальф лежав на підстилці з ковдр, яку зробив для нього Робінсон, опустивши ніс на передню лапу. Подушечок пес навіть не торкнувся.

— Поїж, — сказав Робінсон. — Тобі має покращати.

Наступного ранку на ковдрах навколо задньої частини тіла Ґендальфа з'явилася червона пляма, і він не зміг підвестися, хоч як намагався. Після другої марної спроби Робінсон виніс його з будинку. Ґендальф спочатку полежав на травичці, а потім таки спромігся встати і присів на задніх лапах. З нього ринув потік кривавих випорожнень. Ґендальф, ніби присоромлений, відповз убік, потім ліг і спрямував на Робінсона скорботний погляд.

Цього разу, коли Робінсон підняв його, Ґендальф заскавчав від болю і вишкірився, але не вкусив. Робінсон відніс його в будинок і поклав на підстилку. Розпрямившись, він подивився на руки і побачив, що на них повно шерсті. Коли потер долоні, шерсть полетіла донизу пухом ваточника.

— Усе в тебе буде гаразд, — сказав він Ґендальфу. — Це просто щось із животом. Напевно, зжер дохлого

бурундука, поки я не бачив. Полеж, відпочинь. Я впевнений: коли повернуся, тобі вже покращає.

У «Шевроле Сильверадо» залишалося ще півбака бензину, більш ніж достатньо на шістдесят миль поїздки до Беннінгтона і назад. Робінсон вирішив спершу сходити до Лісових Акрів дізнатися, чи не потрібно чогось Тимліну.

Його останній сусід сидів у своєму кріслі-гойдалці на порозі «Вероніки». Був він блідий, під очима темніли фіолетові мішки. Коли Робінсон розповів про Ґендальфа, Тимлін кивнув.

— Я майже не спав уночі. Бігав до туалету. Мабуть, ми з ним підхопили однаковий вірус. — Він усміхнувся, показуючи, що це жарт… хоча й не дуже смішний.

Ні, сказав він, у Беннінґтоні йому нічого не потрібно, але, можливо, Робінсон заїде до нього на зворотному шляху.

— У мене є щось, що може тобі знадобитися, — додав він.

До Беннінґтона діставатися довелося довше, ніж розраховував Робінсон, через покинуті на дорозі машини. До фасаду «Королівства Харлей-Девідсон» він під'їхав майже опівдні. Вітрини магазину були розбиті, від

виставкових моделей не лишилося й сліду, але у дворі стояло багато мотоциклів. Ці були захищені від викрадення сталевими кабелями з міцними замками.

Робінсона це анітрохи не бентежило, бо він шукав лише акумулятор. «Фет Боб», на якому він зупинив вибір, був на декілька років молодший за його власний і акумулятор мав подібний. Робінсон дістав із пікапа ящик з інструментами, перевірив рівень заряду «Імпакт» (тестер два роки тому подарувала йому на день народження донька) й отримав зелений вогник. Знявши акумулятор, він пішов у виставковий зал і знайшов там цілий стос карт. Керуючись найдетальнішою, він другорядним шляхом повернувся на озеро до третьої години.

Дорогою він бачив багато мертвих тварин, зокрема величезного лося, який лежав біля чийогось житлового причепа поруч зі сходами з цементних блоків. На порослому курячою лапкою газоні стирчала жердина з прикріпленою дошкою, де було написано від руки лише два слова: «НЕВДОВЗІ РАЙ».

На порозі «Вероніки» нікого не було, але, коли Робінсон постукав у двері, Тимлін запросив його зайти. Він сидів у кімнаті, оформленій у строкатому сільському стилі, і здавався ще блідішим, ніж зазвичай. В одній

руці він тримав велику лляну серветку. На ній червоніли плями крові. На кавовому столику перед ним стояло три предмети: велика книга з написом «Краса Вермонту», наповнений жовтою рідиною шприц і револьвер.

— Радий, що ти прийшов, — сказав Тимлін. — Я не хотів іти, не попрощавшись із тобою.

Робінсон миттю усвідомив абсурдність першої, що промайнула в думках, відповіді («давай не поспішати») і зумів промовчати.

— Я втратив півдюжини зубів, — сказав Тимлін. — Але це не головне. За останні годин дванадцять я ніби вичавив із себе мало не всі кишки. Найстрашніше те, що я майже не відчув болю. Геморой, який я підхопив у п'ятдесят років, за відчуттями був набагато гірший. Біль прийде потім, я достатньо читав, щоб знати про це, але не хочу тут затримуватися, щоб відчути його на повну. Ти знайшов акумулятор?

— Так, — сказав Робінсон і важко сів. — Господи, Говарде, я співчуваю!

— А ти? Як ти почуваєшся?

— Добре. — Але це вже було не зовсім так. На передпліччях у нього розквітли кілька червоних плям, не схожих на сонячні опіки, ще одна з'явилася на грудях, під правим соском. Вони свербіли. І ще… сніданок

залишався всередині, але шлунок, схоже, не дуже цим тішився.

Тимлін подався вперед і постукав пальцем по шприцу.

— Демерол. Я збирався ввести його собі, а потім розглядати картинки Вермонту, доки… доки. Але я передумав. Мені підійде пістолет. А ти бери шприц.

— Я не готовий, — відповів Робінсон.

— Це не для тебе. Ґендальф не повинен мучитися.

— Мені здається, він просто з'їв бурундука, — мляво промовив Робінсон.

— Ми обидва знаємо, що річ не в цьому. А якби навіть і в цьому, мертві тварини так насичені радіацією, що проковтнути бурундука — це те саме, що проковтнути кобальтову капсулу. Дивно, що він взагалі так довго протягнув. Будь вдячний за той час, який ти провів із ним. Трохи благодаті. Це все, що потрібно гарному собаці, знаєш? Трохи благодаті.

Тимлін уважно придивився до його обличчя.

— Тільки не здумай мені заплакати. Якщо ти заскімлиш, я теж заскімлю, тож ну його на хер, чоловіче.

Робінсон зумів стримати сльози, хоча, правду кажучи, не почувався аж так мужньо.

— У холодильнику є ще упаковка «Бадвайзера», — сказав Тимлін. — Не знаю, навіщо я її туди ставив. Напевно, за звичкою. Принесеш нам по баночці? Тепле

пиво краще, ніж ніякого. Здається, це Вудро Вільсон так сказав. Вип'ємо за Ґендальфа. І за твій новий акумулятор. А я поки сходжу по-маленькому. Хоча хтозна, тепер це може закінчитися чимось серйознішим.

Робінсон сходив за пивом. Коли повернувся, Тимліна не було. І не було ще майже п'ять хвилин. Прийшов він повільно, тримаючись за стіни. Штани зняв і замість них обгорнувся вологим рушником. Сідаючи, тихенько застогнав, але протягнуте Робінсоном пиво взяв. Вони випили за Ґендальфа. «Бадвайзер» справді був теплим, але не таким уже й поганим. Зрештою, це ж був Король Пива.

Тимлін узяв зі столу пістолет.

— У мене буде класичне вікторіанське самогубство, — промовив він задоволено, наче передчуваючи. — Приставити пістолет до скроні. Другою рукою закрити очі, і — прощавай, жорстокий світе.

— Я влаштовуюся в цирк[1], — не замислюючись, підхопив Робінсон.

Тимлін щиро розсміявся, губи розімкнулись, і оголилися нечисленні зуби, які ще залишилися.

---

[1] «Прощавай, жорстокий світе, я влаштовуюся в цирк» — слова з пісні Глорії Шейн Бейкер «Goodbye Cruel World». Найбільшої популярності пісня набула у виконанні Джеймса Даррена.

— Це було б чудово, але сумніваюся, що вийде. Я розповідав тобі, що в дитинстві мене збила вантажівка? Так, та, яку наші англійські кузени називають «молоковіз».

Робінсон похитав головою.

— У 1957-му це сталося. Мені було п'ятнадцять. Я йшов собі сільською дорогою в Мічигані в бік шосе 22, де сподівався на попутці дістатися Траверс-сиві й там потрапити до кінотеатру на подвійний сеанс. Я розмріявся про одну дівчинку з мого класу — такі довгі ноги, такі округлі груди — і зійшов із більш-менш безпечного узбіччя. Молоковіз вилетів на вершину пагорба — водій мчав занадто швидко — і врізався прямісінько в мене. Якби в ньому був вантаж, мене б точно вбило, а так він був набагато легшим, що дало мені змогу дожити до сімдесяти п'яти і дізнатися, як це — випорожнятися власними кишками в унітаз, який не працює.

Не вигадавши доречної відповіді, Робінсон промовчав.

— Коли вантажівка виїхала на пагорб, на її лобовому склі блиснуло сонце, а потім… ніщо, порожнеча. Гадаю, зі мною буде приблизно те саме, коли куля увійде в мій мозок і знищить усе, що я будь-коли думав або пам'ятав. — Він повчально підняв палець. — Тільки цього разу після порожнечі не буде нічого. Просто

спалах. Як сонце на лобовому склі молоковоза, а за ним — ніщо. Мені ця ідея видається чудовою та водночас жахливо гнітючою.

— Може, варто трохи почекати? — запропонував Робінсон. — Ти міг би…

Тимлін ввічливо помовчав, чекаючи на продовження, брови підняті, в одній руці пістолет, в іншій — банка пива.

— Блядь, не знаю, — сказав Робінсон. А потім, на свій подив, закричав: — Що вони наробили? Що ці виблядки наробили?

— Ти прекрасно знаєш, що вони наробили, — промовив Тимлін. — А ми тепер вигрібаємо наслідки. Я знаю, ти любиш цього собаку, Пітере. Це заміна, виміщення любові. Але ми беремо те, що можемо отримати, і якщо в нас є половина мозку, то ми й за це вдячні. Тому не вагайся. Устроми шприц йому в горло, і якомога сильніше. Якщо буде смикатися, тримай за нашийник.

Робінсон поставив пиво. Йому перехотілося пити.

— Коли я йшов, йому було зовсім кепсько. Можливо, він уже помер.

Але він не помер.

Коли Робінсон увійшов до спальні, Ґендальф подивився на нього і двічі вдарив хвостом по мокрій

підстилці. Робінсон сів поруч. Погладив Ґендальфа по голові та подумав про примхи любові, які насправді такі прості, коли дивишся прямо на них.

Ґендальф поклав голову на коліно Робінсона й підвів на нього очі. Робінсон вийняв із кишені сорочки шприц і зняв захисний ковпачок із голки.

— Ти гарний хлопець, — сказав він і взявся за нашийник, як радив Тимлін.

Заспокоюючи себе, щоб продовжити, він почув постріл. Із такої відстані звук було ледь чутно, але в тому спокої, який панував на озері, його неможливо було ні з чим сплутати. Він прокотився крізь тишу, зробився тихішим, спробував видати відлуння, не зумів. Ґендальф нашорошив вуха, і в голові Робінсона промайнула думка, настільки заспокійлива, наскільки й абсурдна. Що, як Тимлін помилявся щодо «нічого»? Це було цілком можливо. У світі, де можна подивитися вгору й побачити зірки, можливо все, що завгодно. Може, вони знайдуть одне одного і підуть далі разом — простий літній учитель історії та його собака.

Ґендальф і далі дивився на нього, коли Робінсон обережно ввів голку. Якусь мить очі пса залишалися яскравими й уважними, і цієї нескінченної миті, до того як погляд потьмянів, Робінсон був готовий висмикнути голку, якби це було можливо.

Він довго сидів на підлозі, сподіваючись почути крик останньої гагари, але так його й не дочекався. Трохи згодом він вийшов у прибудову, знайшов лопату й викопав яму на квітнику дружини. Копати глибоко сенсу не було, дикі тварини не прийдуть і не розкопають Ґендальфа.

Наступного ранку Робінсон відчув у роті мідний присмак. Коли він підвів голову, щока насилу відлипнула від подушки. Уночі з носа і з ясен текла кров.

То був черговий чарівний день, і, хоч літо ще не скінчилося, на деревах почала з'являтися перша фарба. Робінсон у густій тиші викотив «Фет Боба» з прибудови та замінив акумулятор, діючи повільно й обережно.

Завершивши, він повернув вимикач. Нейтральний зелений вогник запалав, але легенько затремтів. Він знову повернув вимикач, підтягнув з'єднання і знову спробував. Цього разу вогник запалав упевнено. Робінсон увімкнув запалювання — і тишу струсонув звук літнього грому. Це було схоже на святотатство, проте — от дивина! — якесь гарне святотатство. Робінсон анітрохи не здивувався, коли в голову полізли думки про його першу і єдину поїздку на моторалі, яке щосерпня проводилося в Стерджисі. Було це в 1988-му, за рік до знайомства з Діаною. Він згадав, як повільно

котився по Джанкшен-авеню на «Хонді Джи-бі 500» — піщинка серед двох тисяч мотоциклів. Гуркіт двигунів стояв такий, що, здавалося, його можна було помацати. Пізніше ввечері було багаття і нескінченний рев «Оллман Бразерс», «Ей-сі/Ді-сі» та «Металіки» зі схожих на мегаліти Стоунхенджа динаміків «Маршалл». У світлі багаття танцювали гологруді татуйовані дівулі; бородаті дядьки цмулили пиво з химерних шоломів; усюди, розмахуючи бенгальськими вогнями, вешталися діти, прикрашені тату-наліпками. Це було жахливо та захопливо; огидно й прекрасно; усе правильне і неправильне у світі, який іще посідав своє звичайне місце та був в ідеальному фокусі. Над головою — трильйон зірок.

Робінсон завів «Фет Боя», потім заглушив двигун. Завів і заглушив. Завів і заглушив. Густий запах свіжоспаленого бензину наповнив під'їзну дорогу. Світ залишався вмираючим велетнем, але заніміліcть було вигнано, принаймні поки що, і це було добре. Це було чудово. «Ну тебе на хер, тишо, — подумав він. — І тебе, і коня твого, на якому ти сюди в'їхала. Це мій кінь, і він зроблений зі сталі, як тобі таке, га?»

Він витиснув зчеплення й опустив передачу на першу. Виїхавши під'їзною дорогою, повернув праворуч і вже тут перемкнувся на другу передачу, а потім і на

третю. Дорога була брудна й місцями у вибоїнах, але мотоцикл легко перелітав ями, і Робінсон лише плавно піднімався й опускався на сидінні. Із носа знову хлинула кров, вона текла по щоках, зривалася та летіла назад довгастими краплями. Він пройшов перший поворот, потім другий, закладаючи круті віражі, і на короткому прямому відрізку ввімкнув четверту передачу. «Фет Боб» летів вперед так, ніби знудьгувався за їздою. Він занадто довго збирав пил у цій клятій прибудові. Боковим зором праворуч від себе Робінсон ловив озеро Покомтук — гладеньке, як дзеркало, із жовто-золотавою сонячною доріжкою на водній блакиті. Робінсон видав пронизливий крик, пригрозив кулаком небу — чи, може, Всесвіту — і знову взявся за кермо. Попереду виднілися шпиль і знак «БУДЬТЕ УВАЖНІ НА ДОРОЗІ» перед Поворотом Мерця.

Робінсон попрямував до знака, викручуючи ручку газу. Йому якраз вистачило часу, аби перемкнутися на п’яту передачу.

Норман Партридж

Кольору крові

Кепські речі відбуваються в цьому місті.

Одна з них трапилася цього вечора.

Людина, яка це зробила, стоїть на мосту біля міської межі. У її руці пістолет, у кишені — пачка сигарет. Вона не може вибрати, що вставити до рота — сигарету чи ствол 38-го калібру. Тому стоїть там у темряві, думає і намагається вирішити.

Усе, що залишилося від річки внизу, — хирлявий струмочок, який стікає крізь зарості рогози, і гори сміття, що накопичилися за довгу зиму. Лише за кілька кварталів звідси є будинок із вимкненим рубильником у зовнішньому розподільному ящику. Усе всередині спочиває під щільним серпанком темряви, зокрема і два трупи застрелених із пістолета 38-го калібру, що належить убивці. Темряви більше, ніж крові, але й крові чимало.

Убивця і не здогадувався, що в тілах чоловіка та жінки може бути стільки крові, але сьогоднішня ніч його

багато чого навчила. І хоча кров уже не фонтанує, він чує, як червона річка тече крізь ніч. Це відчуття, уважає він, є витвором уяви. Мозок говорить, що ніякої річки тут немає. Є тільки залишки струмочка, що вмирає. І рогоза, що тихенько шарудить на гарячому літньому вітрі. І сміття, що накопичилося за зиму. А ще є тіні, густі й важкі, подібні до тіней в будинку з вимкненими рубильниками, бо лише тоненький, як край нігтя, півмісяць сріблиться сьогодні високо в небі.

Так. Усе так і є. Місяць світить і на багато інших будинків у цьому містечку. Убивця думає про них і про людей усередині. Уявляє, як увійде до якогось із них із пістолетом у руці. І хоч ніхто в усьому місті не кривдив його так, як ті двоє, що лежать мертві в темряві, інші його теж ображали, ще і як. І він думає про цих людей, про їхні будинки і про темряву, що спокусливо чекає всередині, здатна приховати будь-які дії, які йому заманеться вчинити.

Він прямує за думкою. Він прислухається до річки, тієї, якої немає. Раптом він відчуває страшенну втому. Місяць занадто сильно нагадує рану ночі, тому він дивиться на тіні, що темніють під мостом. У них він бачить те, чим вони є насправді, як думки в голові. Це лише тіні, немає ніякої ріки крові.

Але думки таки не дають йому спокою… як і звук. Він ніяк не зникає. А ще різкий, солонуватий запах — ніч просякнута ним.

Тонка плівка поту зволожує пальці вбивці й відбивається на пістолеті. Раптом кінець здається дуже близьким, і він замислюється: «Як це буде, коли відчуєш смак власного поту, натискаючи на спусковий гачок пістолета?»

Спокуса велика. Можливо, аж завелика. Тому він звільняється від неї — кидає пістолет у затінку. І відразу серце починає калатати. Він уже не відчуває втоми. Крім того, його раптом охоплює відчуття звільнення. Звук унизу — не зовсім удар і не зовсім сплеск, але він знаменує закінчення. Принаймні, так здається вбивці. Він закурює. Але не викурює й половини сигарети в тьмяному світлі нігтя-місяця. Він кидає і її в затінку внизу, спостерігає, як червоний вогник тютюну летить у темряву, і слухає, як він шипить, приєднавшись до пістолета в прохолодній воді струмка.

Він поспішає геть від тіней і річки, якої немає. Коли сигарета згасає, убивця вже сидить у машині. Він заводить двигун і рушає. Чомусь це здається кумедним. Він сидить за кермом. Нога на педалі газу. Перед ним простягається дорога, а позаду — милі. Місто, у якому відбуваються кепські речі, віддаляється, як і кров на

підлозі в будинку з вимкненими рубильниками, як і запах цієї крові.

Убивця в машині їде швидко.
Але думає він лише про човен.
І про річку, яка називається Харон.
Тому він розганяється ще швидше.
Уявляючи пустелі, які чекають його на заході.

Пістолет убивці летить крізь тіні, повільно, ніби занурюючись у глибини кривавого моря. Він приземляється на стару рукавичку, розкрита долоня — наче порожня колиска, сухі пальці скрючені, ніби готуються вхопити.

Тонкий промінь місячного світла розтинає переплетені гілки дуба та знаходить пістолет і рукавичку. Руків'я пістолета ще вологе від поту вбивці, і воно зволожує суху шкіру. Зовсім трохи, але все-таки… піт убивці потрапляє на неї й змішується з матеріями, не баченими і не чуваними на опівнічному вітрі. Чари теж летять на цьому вітрі, вони линуть уздовж сухого русла річки невидимо, однак матеріально… і йдуть вони з іншого джерела, яке незабаром розкриється.

Так. Вогнища не палахкотять, не киплять чаклунські котли, але чари є. Це диво, народжене кров'ю. Пальці рукавички, урухомлювані його силою, викрив-

ляються й стискаються. Сирий червоний запах висить у повітрі, і рукавичка жадібно чіпляється за нього.

На кілька сотень ярдів вище вздовж сухого русла річки кричить молода жінка. Її рот наповнюється кров'ю, і дрібні червоні бризки вилітають у повітря, коли зі щелепою стикається кулак. Злива ударів звалюється на неї тінями, і тіні важкі від слів. Жінка чує і відчуває їх, і відчуває їхню вагу. Слова й удари сиплються рівними, спокійними порціями, ніби добре відпрацьованими, спрямованими на досягнення певної мети. Невдовзі крики жінки майже перетворюються на умовний рефлекс, бо (багато в чому) так із нею траплялося завжди.

Чоловіки — поліцейські. Жінка — відьма. Чоловіки, звісно, цього не знають. Вони знають лише те, що вона подорожує попутками й опинилася не на тому боці міського кордону після настання темряви. Та ще й жінка не така вже досвідчена відьма. Її чаклунство завжди народжувалося з необхідності й мало досить обережний характер найгіршого штибу. Провадиться воно з використанням кількох нехитрих пристроїв, які вона носить у рюкзаку, і родинного дару, успадкованого від бабусі. Цього тижня її чари були найпростішими: 1) офіціантка забуде принести рахунок, 2) я єдина, хто знає про кімнату 23 в мотелі «Трейдвіндс», і 3) ці

поліцейські не побачать мене дорогою… мене взагалі тут немає.

Ясна річ, Чаклунство Номер Три не спрацювало. Шкода! І ось відьма тут, на краю сухого русла річки, за кілька кроків від мосту, яким вона вже ніколи не перейде, і від можливого порятунку, якого їй уже не побачити. Копи майже закінчили з нею. Рюкзачок під її хребтом, і від нього вже не буде користі, як і від дрібного чаклунства, яке в ньому міститься. Але кров ллється — її кров, — а це вже зовсім інша справа… Це диво, про яке вона досі не знала, це чари, до яких вона досі не наважувалася вдаватися через страх перед якоюсь безмірною ганьбою, від котрої застерігала її бабуся.

Звичайно, відьма ніколи не розуміла бабусиних застережень. По-справжньому — ніколи. Якби розуміла… Зараз усе могло бути інакше. За все треба платити, особливо за силу. Але, можливо, розуміння цієї істини стане початком чогось нового для відьми. Бо незабаром усе зміниться, як змінилося для вбивці, який зараз витискає педаль газу і мчить крізь кордон округу за двадцять миль звідси. Дорога перед ним чорна, і вікно в машині опущене назустріч темряві, і (для нього) ніч, як і раніше, несе музику річки, глибокої річки, яка залишилася позаду… і (можливо) ще глибшої річки, яка чекає попереду.

Убивця стискає кермо й уявляє собі румпель. То непритомніючи, то приходячи до тями, відьма теж чує річку. Потім уже й інші звуки розтинають ніч. Вони починаються під мостом, і перший — народжений металом. Старий магазинний візок починає згортатися, перетворюючись на скелетоподібне щось, червона ручка, за яку трималося стільки рук, витягується, немов назустріч іще одній руці, поки не досягає рукавички, що стискає пістолет убивці. Червона пластикова оболонка ручки розщеплюється, плавиться, і п'ять червоних пальців наповнюють рукавичку. Шматки старого електричного дроту венами вплітаються в червоні ребра візка. Незабаром істота набуває форми — і на повен зріст випростовується річ, яка ніколи досі не стояла. І хоч ступнi-коліщатка не пристосовані для пересування по рогозі, непотребу та напіврідкому бруду, воно, скриплячи і підскакуючи, прямує до закинутого «крайслера», який провів зиму під водою, де служив сомам за будинок.

Тепер, наприкінці літа, у «крайслері» живуть москіти і стоноги. Звичайно, човгун у рукавичці не переймається цими істотами. Він засовує пістолет убивці між двох металевих ребер, потім рукою в рукавичці відчиняє багажник. Усередині майже нічого немає,

лише під зіпрілою запаскою лежить старий домкрат, але й він згодиться.

Човгун низько нахиляється, дротове плече без руки випускає павутину червоних металевих жил, вони охоплюють укриту зазубринами арматуру домкрата, підтягують його і вставляють у гніздо, що вже чекає. Тепер човгун має ще одну руку, друга важча за першу. Істота похитує нею. Випробовує. І, хоч немає вух, істота чує шепіт металу в темряві, так само мовчазній, як місячне світло. Ще кілька помахів — і метал стає пружним, ніби знайшовши власне життя.

Знову крик за кілька сотень ярдів угору вздовж сухого русла річки.

Підготована істота повільно рухається туди, звідки чути галас.

У неї немає голови.

Поки що.

Але задля нагальної справи голова не потрібна.

До того ж у подібних до цього місцях голову знайти неважко.

Зрештою, шлях щільно вимощений сміттям.

— Схоже, з цією веселощі закінчилися, — говорить офіцер Гордон.

— Нєа. Не думаю, — каже офіцер Паркс. — Узагалі-то, я гадаю, ця маленька погань готова до другого заходу. Чи не так, золотко?

На це запитання відповіді немає. Паркс сміється, витираючи розбитий кулак об сорочку-одностpій. Дідько, завтра кімната для прання в його будинку, певно, матиме вигляд бійні. А заднє сидіння патрульної машини? Де вони почали обробляти цю маленьку погань? Ох, чоловіче. Він радий, що вночі так багато тіней, які накривають цей роршахівський гармидер, який там напевне залишився.

Але такою є розплата за силу. Якщо хочеш влади, будь здатний влаштувати гармидер. Це факт. Шлях до господаря становища не встелений трояндами. Паркс дізнався про це давно й досі завзято вірить у це. Зараз ця думка навіть якось заспокоює. Паркс аж мало не розсміявся, але…

За його плечем лунає інший сміх. Він схожий на металевий скрегіт пилки, анітрохи не приємний. Паркс розвертається, вихоплюючи в темряві пістолет, не розуміючи, що навіть якби його рука рухалася зі швидкістю блискавки, то й тоді цей рух виявився б надто повільним.

Бо щось уже стоїть за його спиною. Щось… і воно сміється нелюдським сміхом. Крізь крони дерев

пробивається лише один промінчик місячного світла, але Паркс бачить, що істота вже майже насіла на нього. Господи… Її рухи стрімкі, вона схожа на скелет, і металевий сміх оточує її луною, наче опинився всередині моторошної жерстяної банки, і… Господи Ісусе! У істоти замість голови відро, іржаве відро, помережане дірами, і…

Відьма бачить усе це, але не вірить своїм очам. Мабуть, вона спить. Істота зроблена з металу, і вона червона… як кров. Одна з рук — автомобільний домкрат — робить смертоносний порух. Прямий удар перетворює очне яблуко першого поліцейського на кашу і проходить прямісінько крізь нього, пробиваючи розташовану за оком кістку і прокладаючи шлях через мозок.

Поліцейський падає, човгун рушає далі. Його вдягнені в рукавичку металеві пальці піднімають пістолет і стріляють. Один, два, три швидкі (і влучні) постріли. Кров б'є з рота другого поліцейського, коли він завалюється на землю. Човгун тим часом рухається вперед, бо робота ще не закінчена. Рукавичка зникла з руки істоти. П'ять гострих металевих пальців блищать у місячному світлі. Відьма на мить знову непритомніє. Потім спалах, схожий на потужний електричний розряд, заповнює її череп, і розум оживає. У розпухлих очах

туман… Але відьма бачить, що істота наближається до неї. Пружна хода. Брязкіт. Місячне світло проходить крізь тіло істоти, мов крізь решето. Скульптура, яка втекла з божевільного музею. Порушила ще й плин часу, бо кілька секунд просто зникло.

Потім це відбувається знову. Ось човгун несе відьму… Ось дерева й річище залишилися позаду… Ось вони разом підіймаються карколомною, як американські гірки, стежкою, яка йде вгору крізь темряву. Так. Годинники перескочили чималий відрізок. Відьма блимає очима, намагається щось промовити розбитими губами, але слова застрягають у горлі. Істота рухається вперед, ніби поспішаючи. На ній жетони обох поліцейських, причеплені на решітку грудей. І в істоти є голова. Відьма бачить це. Іржаве відро, помережане дірами, і… кров. Кров витікає через край відра, сочиться крізь віспини дірок. Ще відьма чує, як усередині відра волого чвакають м'які предмети — урожай, зібраний істотою з мертвих поліцейських біля вигину річки.

Напевно, там мозок… можливо, і серце. Свідомість відьми знову гасне. Дротяний блукач нахиляє голову-відро, кров проливається на обличчя і будить її.

«Кап, кап, кап, — думає вона. — Так це починається. Потім гребля валиться, як завжди відбувається з греблями. А потім річка…»

Відьма кричить востаннє. Вона вже не в руках істоти. Боїться, бо не знає, де опинилася. Бо час крутиться, як тарілочка на палиці. Час починає летіти, як та тарілочка, що падає на підлогу. Тепер відьма лежить на столику для пікніка, під небом, всіяним зірками, поруч із вузькою звивистою дорогою. Удалині — будинки, міські вулиці. Над нею стоїть відроголова істота. Схиляється до неї… майже дбайливо. Кап, кап, кап.

Тече кров. Відьма дивиться вгору, по обличчю стікають криваві струмочки. Істота нерухома. Жетони поліцейських виблискують у місячному сяйві. Істоту не так легко описати. Не зовсім скелет. Не зовсім опудало. Не зовсім герой і не зовсім чудовисько.

«Блукальна тінь», — думає вона.

Блукальна тінь.

А потім, абсолютно несподівано, відьма починає пливти.

Повз місця, де живуть тіні.

В обійми справжньої темряви, що чекають на неї.

Відроголовий стоїть над відьмою. Руки з автомобільного домкрата вже немає. Його замінила гвинтівка. Візок з тазу істоти так само отримав нове призначення. Колись у цьому візку батьки возили дітей по крамниці. Наразі в ньому лежать декілька пістолетів

38-го калібру. На жодному з них немає необхідного запобіжного паска.

Звісно, жодна з цих речей не допомогла б відьмі, яка впала в кому. Відроголовий не розуміє цього. Розуміння не є частиною основних умінь істоти. Вона намагається підняти відьму, але марно. Тому вона бере її за руку, стягує з лави і впирає в патрульну машину. Ці дії видаються правильними, інших Відроголовий не розглядає. Холодний розрахунок не є метою істоти, народженої з проклятого пістолета вбивці і сну відьми. Вона не є людиною, але, як будь-який чоловік і будь-яка жінка, вона має батьків. У цих батьків спільне одне — кров. Її вони і передали Відроголовому.

Так, кров — це спадок істоти, і кров — її майбутнє. Це все, що знає Відроголовий. Позаду — два трупи, але попереду багато будинків. Густі серпанки темряви. Рубильники на зовнішніх розподільних ящиках чекають, коли їх вимкнуть. Усе місто наповнене ними. Тими, хто кривдив убивцю, тими, хто здатний образити відьму. Усе місто… просто чекає на Відроголового.

Істота відчиняє задні дверцята патрульної машини. Кров відьми на сидінні вже висохла. Відроголовий волочить її по оббивці. Відьма ледь помітно дихає. Ознака життя. Це важливо, так само важливо, як смерті інших.

Відроголовий зачиняє дверцята й займає місце водія.

Металеві пальці повертають ключ запалювання. Спалахують, розтинаючи ніч, фари.

Просто вперед. Попереду — похмуре пекло.

Відроголовий їде в його бік.

Двигун поліцейської машини прекрасно налаштований, він мурчить, як задоволений леопард. На задньому сидінні відьма впадає в кому, усе глибше і глибше.

Пробиваючи світлом фар ніч, патрульна машина наближається до міста, у якому відбуваються кепські речі. Відьма чує позаду річку, яка віддалено шумить. І шумить по-справжньому, не в уяві. Звук підхоплює її, як і річка. Раптово вона починає плисти, ніби її змило стрімким потоком. Цей потік червоний, і він — частина її, так само як усе цієї ночі є частиною її, окрім убивці і його пістолета. Потік несе її швидко та безпечно, так само як ніс Відроголовий, бо річка — сестра цієї істоти. Вона протікає під мостом, на якому колись стояв убивця, вона наповнює ніч великим океаном Нептуна, і всі арабські пахощі не зможуть підсолодити його різкого солоного запаху.

Річка тут, і вона скрізь. Цієї миті вона тече так само впевнено, як кров у венах відьми. Червона і густа, вона зрошує колеса машини вбивці, який їде, минаючи

кордон штату, на захід, вона піднімається з водостічних канав на вулицях покинутого ним міста, і зовсім скоро вона розіллється по підлозі темного будинку з вимкненими рубильниками, де чекають два мертві тіла.

Так. Річка прибуває… і швидко.

Тут і скрізь.

Кров, зрештою, отримає кров.

Джек Кетчам

Мерці Заходу

— Стріляй їм у голову, заради Бога, — сказав Сем Піттс.

— Іноді я люблю трохи з ними пограти, — відповів Чанк Колберт.

— Тільки набої марнуєш.

— Набоїв нам вистачає. Це жінок нам бракує.

Чанк повсякчас говорив про жінок, і Сем був змушений визнати, що він має рацію, хоч як його дратувало постійне нагадування про це вранці, удень і увечері. Крім апачів, найближчими жінками були вдова Геллер за милю звідси вгору по Ґілі та дружина і донька Самотнього Чарлі Максвіна на півдорозі до форту Томаса. Етта була дивовижна, та й донька Чарлі розквітала, але вдова Геллер своїм виглядом могла б у преріях заганяти гримучих змій до нори.

«Як їм там ведеться?» — подумав він.

Сем, Чанк і Док Клівленд сиділи під боязкою тінню солом'яного навісу. У сяйві сонця й розпеченої лямпачної хатини вони спостерігали, як один із апачів Білих Гір, чиє праве переднє передпліччя армійський кольт Чанка 44-го калібру тільки-но відправив валятися в бруд, шкутильгає до них через прямокутний двір і ворушить губами так, ніби відчуває, що час вечеряти. І це, припускав Піт, він справді відчував.

Чанк вистрілив іще раз, і на стегнах Апача з'явилася така собі чимала діра.

— Прокляття! — вигукнув Док. — Ти хлопцеві весільні причандали відстрелив. Он вони, прямісінько за ним.

— Ти ж док, Доку, — сказав Чанк. — Ти мусиш знати. На такому пострілі я вже непогано набив руку.

— Досить дурня клеїти, Чанку, — вставив Сем. — Або я його зніму спенсером.

Із такої близької відстані спенсер улаштував би бісовий вибух.

— Ну-у-у гаразд, Семе, як скажеш.

Він підняв пляшку віскі «Род 40», зробив довгий ковток, потім, мружачись від сонця, прицілився та вистрілив. Апач упав, як мішок із вівсом, верхівка його

голови відлетіла на три фути[1] назад. Сем мимоволі захопився тим, як спритно Чанк управляється з кольтом і віскі. «Род 40» — це не більше ніж спирт, підфарбований кавою або паленим цукром, а сорок родів — це відстань, яку може подолати людина, перш ніж параліч зробить подальше просування на якийсь час малоймовірним. Але Чанк смоктав його протягом ранку, поки вони сиділи там, розстрілюючи воїнів Білих Гір і випадкових скво.

— Щось вони сьогодні якісь повільні, так, Семе?

— Набагато повільніші, ніж учора на цю годину. І по троє-четверо за раз не йдуть. Як гадаєш, чому?

— Чорт йо’зна. Вирушили в інші місця?

— Можливо.

Незважаючи на це, у дворі лежало півтори дюжини тіл. Коли настане благословенна вечірня прохолода, вони завантажать їх у фургон і відвезуть подалі від ферми, щоб вони не гнили та не смерділи тут. Але це буде ще не скоро.

Нині було спекотно, як уночі в борделі.

За звичайних обставин цю роботу він залишив би розвідникам койотеро-апачів. Під керівництвом Сема

---

[1] 3 фути = 91,44 см.

їх було п'ятдесят два. Але три ночі тому під завісою темряви розвідники накивали п'ятами. Того ж дня до їхніх дверей почали приходити мертві апачі Білих Гір, ласі до людської плоті, — хоч плоті койотеро, хоч блідолиців.

Ці гастрономічні вподобання з'ясувалися не слушної пори.

Мата Лобо був його найкращим розвідником, але пішов привітатися з Вороном Що Хилиться, який того ранку вийшов з резервації, і за свої старання отримав перекушену навпіл шию. Потім Вілл Фрай, його перекладач і давній друг, пострибав до вігвамів, розташованих на три милі нижче вздовж річки, аби дізнатися, що за чортівня коїться з двома чи близько того сотнями їхніх мешканців. Дорогою він побачив голу дівчину серед заростей тополь і опунцій, зістрибнув з поні, заскочив назад, коли дівчина відкусила шматок руки, у якій він тримав пістолет, між великим і вказівним пальцем, і поскакав назад у табір на березі Ґіли.

Вони викликали по телеграфу Дока, але доки приїхав його диліжанс, їм довелося прострелити голову Віллу. Як і Ворону Що Хилиться, і Мата Лобо. Док сказав, що одного разу вже бачив таке з солдатом,

якому прокусили плече прямо біля стіни форту Томаса, і знав, що поспішати сюди марно. Але вони з Віллом теж давно дружили, тому він, хочеш не хочеш, мусив приїхати. Сем визнавав простий і незаперечний факт: якщо ці тварюки кусають тебе за будь-яке місце на тілі, ти, так би мовити, повертаєшся до Бостона, — саме це налякало його койотеро.

Тепер Док очікував можливості повернутися до Форту або диліжансом, або з кавалерією — що прийде раніше. Кавалерія затримувалася — за ними послали ще два дні тому, — диліжанс запізнювався, як завжди. Але Док не дурень, їхати без супроводу він не збирався.

А поки вони займалися відстрілом апачів.

— Розкажи-но нам ще раз свою побрехеньку, Доку, — сказав Чанк. — Я, звісно, повірю у все це не більше, ніж учора, але хоч час згуляємо.

— Ти про єгиптян чи про Френка Ширлі?

— Про ай-гіптян. Жодна людина, яка вправляється в стрільбі, приставивши дружину до стіни і вистрілюючи її фігуру в бісовій штукатурці, не варта того, щоб про неї заново розповідали.

Док кивнув.

— Терхан Бей. Це він розповів мені, звідки вони з'явилися. Ці мерці. Спочатку їх помітили в Єгипті.

Він каже, вони існували задовго до самого Господа нашого Бога. Каже, у всьому винен його народ.

— А на що цей Бей скаржився? — поцікавився Сем.

— Нарив у вусі. Здивував він мене до смерті, чесне слово. Щоб торговець зміїним маслом боявся лікуватися своїм же засобом.

— Апачі для цього використовують кілька крапель сечі, — зауважив Чанк.

— Мені казали, це справді може допомогти, — сказав Док. — Хоча сам я ніколи не пробував. Але ми зараз говоримо про фараонів. Якщо вірити цьому Бею, то був перший справжній фараон. Він об'єднав Верхнє і Нижнє царства. Увесь Єгипет. Пан на ім'я чи то Нармер, чи Нарнер. Не пам'ятаю. Бей називав його Цар Скорпіонів. А жало в нього було, це без сумніву.

— Скорпіонів? У них у Єгипті є ці кляті тварюки?

— Чому ні? З розповідей можна зрозуміти, що та земля не надто відрізняється від того, що ми маємо тут. Переважно пустеля. Будинки здебільшого з глини. Спекотні дні і злі холодні ночі. Це тому, що у нас тут є Ґіла, а у них там — Ніл. Щоправда, він значно більший і потужніший. Чи ви, хлопці, чули про це?

Сем похитав головою. Док був людиною освіченою, і Сем це відчував. Чанк лише загарчав.

— Я бачив статую одного з тих фараонів у будівлі старого арсеналу в Нью-Йорку. Зараз це музей природознавства. Він тримав палицю і ціп.

— Ціп? Ти маєш на увазі, такий, як молотарка? — поцікавився Сем.

— Саме так. Ціп говорить про те, що він годувальник свого народу. А посох, такий з гаком, як у пастуха, говорить про те, що він їхній пастир. Схоже, друзяка Нармер або Нарнер завів свій народ у досить дивні місця, якщо вірити Терхан Бею.

— Ось тут я починаю не вірити, — сказав Чанк.

— Думай, що хочеш, Чанку, але ще він розповідав, що цей Нармер був першим, хто почав шукати вічного життя, нескінченного життя. Хоча я тут трохи не розумію. Власний народ і так вважав його богом. Я запитував про це у Бея. Якщо він бог, хіба він уже не безсмертний?

— Слушне питання, Доку.

— Я теж так подумав, Чанку. Бей сказав, вони вважали, ніби це фараон своєю фараонською силою утримує небо нагорі і змушує річку розливатися. Надзвичайно велика відповідальність. Тому вони і схилялися перед ним.

— Схилялися?

— Ну, як у церкві, Чанку. Коли молишся на хрест.

Сем подумав, що навряд чи Чанк коли-небудь бував усередині церкви, але вголос говорити цього не став і скрутив собі «Булл Дарем».

— Але цей Нармер не почувався богом. Гадаю, він почувався навіть дуже смертним. Тому наказав своїм солдатам і жерцям зайнятися дослідами.

— Он іще один, Семе. Бачиш його?

— Так.

Людина була гола, ніби щойно на світ з'явилася, хоча в апачів, принаймні у чоловіків, було заведено прикривати стегна. Індіанець виходив з-за рогу стайні, і коні всередині захропли від його появи. Сем зметикував, що апачі, живий він чи мертвий, все одно має запах.

— Це часом не Мертвовід? — запитав Чанк.

— Здається, він, — відповів Сем.

Того дня багато хто приходив до них без зброї, але Мертвовід за життя був не в тім'я битий і, ймовірно, залишився таким самим і після смерті. Хай там як, а блискучого на сонці ножа в його руці неможливо було не помітити. Як майже всі, він, роззявивши рота, брів у бік навісу, але рухався швидше за інших. Сем уже роздивився укус на плечі і зрозумів, що це той його і занапастив.

Він не хотів, щоб Чанк із ним розважався, тому підняв спенсер, вистрілив один раз — і все знову завмерло.

— Чудовий постріл, — сказав Чанк. — То про що ти говорив?

— Досліди, так. Хлопці, ви справді хочете почути про це знову?

— Звісно.

— Страшна ти людина, Чанку.

Док зітхнув.

— Вони вважали, що секрет вічного життя можна знайти в одному з небагатьох місць: у чоловічому або жіночому лоні, у серці або в крові. Тому вони пролили ріки крові рабів і вільних людей. Учиняли насильство, і не тільки над жінками, Чанку, над чоловіками й дітьми теж. Відбирали серця та інші органи. Здається мені, вони вважали, що саме смерть володіє магією, якою можна скористатися, продовжуючи цю справу, коли ти розумієш, про що я. Хоча особисто я в це не вірю. Ось, наприклад, ти маєш знати, що, коли Жовтий Кінь і його хлопці підвісили Сема Старка догори ногами над повільним вогнем, він, напевно, благав про кулю в голову. Коли ти відчуваєш такий біль, тобі не до вічного життя. Але вони все одно

пробували. Вони розпинали, саджали на палі і робили вівісекцію.

— Що за вівідсекція?

— Без «д», Чанку. Вівісекція. Це коли розрізають іще живе тіло.

— Що, таке можна робити?

— Якщо дуже акуратно. Вони перепробували багато різних хитрощів, говорив Бей. Столяр ніс своє долото, каменяр — бур, пекар — дріжджі, пивовар — солод. Щоб зупиняти кров, вони використовували павутиння або сажу. Вони брали живокіст, безоар, кропиву, гусячий жир, бджолиний віск, гірчицю. Усе що завгодно.

— А ця вівісекція. Як конкретно це робиться?

— Ну, знаєш, як команчі або бродячі апачі знімають скальп, і якщо не перерізають бідоласі горло, і якщо він не втрачає надто багато крові, то за кілька тижнів знову стає здоровим як кінь, правильно? Те саме з частинами тіла. Рука, нога, член, очі. Усе, що потрібно, — це вчасно припекти і не зачепити артерію. Людину можна розрізати і вийняти будь-який орган, крім серця і мозку. Припікають — і хоч кістки просвердлюй наскрізь. З людиною багато чого можна зробити, не вбиваючи її. Хоч цілий день з нею вовтузься, якщо

хочеш. Але я відійшов від теми. Хлопця, який за всім цим стояв, звали Абідос. Він був слугою в палаці Нармера. Вільна людина, не раб, та ще й з амбіціями. Які він потім реалізував з надлишком. Довгий час у цій мерзенній справі він був головним жерцем і водночас воїном. Мав це своїм улюбленим заняттям, але не встиг і оком кліпнути, як опинився на іншому боці.

Док замовк. Маленька дівчинка, років шести, не більше, погойдуючись і тягнучи ноги, увійшла у двір, минула тепер порожній барак, де раніше жили койотеро. Кишки тяглися за нею, як заляпані багнюкою мотузки. Чанк вистрілив, піднявши фонтанчик пилу перед її ногами. Сем вставив набій у патронник спенсера, прицілився уважніше, ніж Чанк, — і голова дівчинки вибухнула.

— Ненавиджу на це дивитися, — пробурчав Док. — На цих дітей.

— Хоча постріл гарний, — зауважив Чанк.

— Дякую. Ти б перезарядив, Чанку. — Він кивнув на «кольт». — Бо мало що може статися.

— А й справді, — кивнув Чанк.

Він відкинув барабан і нахилився за порохом. Передумав, узяв «Род 40» і зробив великий ковток з горла. Поставив пляшку і цього разу знайшов порох.

— Давай тепер про доньку, Доку, — сказав він.

— Пригости віскі, Чанку.

Чанк пригостив. Док випив.

— У цього Абідоса була донька. Маленька. Років дванадцяти, може, тринадцяти. Охоплений жагою звершень, він вирішив, що боги зглянуться над ним, якщо він віддасть власну доньку для дослідів. Досі в нього нічого не виходило. І ось на його очах дівчинку почали ґвалтувати солдати фараона. Катували її кілька днів. Переважно груди і лоно, зі зрозумілих причин. Місця, що дають життя, правильно? Він весь цей час був там і чув кожен її крик.

— Безсердечний сучий син, — зронив Чанк.

Сем подивився на нього. Схоже, на мить Чанк таки повірив у правдивість розповіді.

— Так і є, Чанку, так і є. Тоді це був найжорстокіший хлопець у всій їхній країні, це точно. Продав він свою душу самому дияволу, ось що я скажу. Не знаю, яким був диявол у ті далекі часи, — хоча, б'юся об заклад, він не надто змінився, — але зло перероджує людину. І цей Абідос уже майже зовсім переродився. Але фараон теж мав доньку. І хоч сам він був кровожерливим, йому не сподобалося, що батько так чинить зі своєю кровинкою. Думаю, він вирішив, що це неправильно.

Хай там як, у цього Абідоса нічого б не вийшло. Фараон наказав прикути його до стіни і кілька днів робити з ним те, що робили з його донькою, а потім звелів розтрощити голову доньки на його очах. Ну а решта, напевно, було якимось божественним натхненням. Бо вони змусили його випити її кров і з'їсти її плоть. А коли він закінчив, вони вбили його ударом у серце. Звісно, він помер. Але не зовсім. Бо давним-давно звик до людського болю, горя і страждань, навіть до болю, горя і мук власної доньки. Бо прокляв усього себе, усе, до мозку кісток, і навіть після смерті в цього джентльмена не залишилося нічого людського. Він повстав і знову пішов по землі й піску, не маючи жодних бажань, крім охоти заразити кожну істоту злом, яке сиділо глибоко в ньому. І фараон знайшов секрет вічного життя.

Вони побачили хмару пилу, яка здіймалася вдалині, над безрадісним небокраєм.

— Диліжанс? — запитав Док.

— Як на мене, то більше нагадує кавалерію, — сказав Сем. — Забагато пилу. Та й час уже.

Він подумав про свою доньку, про свою дружину в далекому Луїсвіллі. Засоромився власного зрадництва, яке було значно меншим, ніж зрада Абідоса, але

все одно було зрадою. І про те, як він став індіанським агентом[1] у цьому опаленому жаротою пеклі.

— Вони назвали його Ка, — вів далі Док. — Це єгипетське слово, що означає життєву силу або душу, або щось на кшталт цього. Бей так і не навчився зрозуміло висловлюватися. Але, я гадаю, Ка нарешті знадобився. Він підняв цілу армію мертвих і наставив їх служити фараону.

Захропли коні. Сем подивився ліворуч і праворуч, але не побачив нічого, окрім присадкуватих будов із обпеченої глини, прямокутного двору, на якому багато хто помер удруге сьогодні, і вчора, і за день до того, тремтливих хвиль розпеченого повітря, хмари пилу, що піднімалася з рівнини, і хиткого блакитного силуету гір за нею.

— Усе одно не розумію, Доку, — сказав Чанк. — Єгипет збіса далеко, так? Навіть якщо цей твій хлопець Бей розповідав тобі найсвятішу правду, як вони сюди дісталися? Я маю на увазі сюди, до резервації апачів? Розумієш, про що я?

Док стенув плечима і знову ковтнув віскі.

---

[1] Індіанський агент — чиновник, який призначався урядом США для взаємодії з індіанцями.

— За сотні років зло може подолати великий шлях, Чанку. Воно може пройти багато миль.

І далі сталися події, які підтвердили це. Бо Сем таки мав рацію.

До них справді наближалася кавалерія, майже сім десятків людей, і ще апачі, які приєдналися до них після короткого бою. Солдати й апачі Білих Гір, піші та мертві, усі до єдиного.

Чанк помилився, коли сказав, що патронів вистачить.

Браян Джеймс Фриман

Миттєва вічність

> У житті немає місця для занадто довгого бідкання. Але те, що зараз, — поза життям, поза часом, — миттєва вічність зла і кривди.
>
> *Т. С. Еліот.*
> *Убивство в соборі*

Помітивши дівчинку, яка ховалася за дверима напівзруйнованого будинку, Стівен насамперед вирішив, що сюди якимось чином пробралася його дочка.

Але це було абсолютно неможливо. Ребекка перебувала вдома, у безпеці, на іншому кінці світу, далеко від цієї понівеченої війною землі. Її не було у військовому транспортному літаку під час того нескінченного перельоту через океан, і вона точно не вешталася готелями Зеленої Зони і не літала на білих гелікоптерах ООН у пошуках сюжету для новин.

Та хоч якою дивною була ця перша думка, можливість того, що тут за ними взагалі хтось може спостерігати, теж здавалася досить малоймовірною.

Ніхто не мав залишитися в цьому спорожнілому місті. У групі журналістів, фотографів і операторів, яка ретельно охоронялася, усі носили паперові маски, надані медійною групою ООН, і вони б тут надовго не затрималися. Коли гелікоптер, підлітаючи, зробив коло над цим районом, тут не було жодних слідів цивільних. Ті нечисленні тутешні мешканці, які пішли в долину, називали це місце Руки Диявола. У них ти й опинишся, якщо пробудеш тут занадто довго, казали вони.

Стівен тримав фотоапарат напоготові, аби встигнути зробити знімок, якщо раптом трапиться щось несподіване, і йшов поруч із Риком Макдаффі, кореспондентом, який був його напарником на цьому завданні. Вони разом відстали від загальної групи, неголосно перемовлялися, помічали різні цікаві речі, імовірні кути для висвітлення подій, які могли не помітити інші.

Рик мав справжній талант захоплювати увагу читача. Кар’єра його почалася ще у В’єтнамі, і він давно нічому не дивувався. Стівен і хотів би сказати про себе те саме, але він був лише фотографом-самоучкою, який уперше отримав завдання поза рідним містом, і він просто не міг спокійно, як Рик, дивитися на всі ці жахіття.

Стівен зробив два знімки, коли помітив дівчинку. Вона з'явилася в дверях напівзруйнованого будинку після того, як інші журналісти пройшли повз, і увагу Стівена привернув її невпевнений рух. Брудна, обідрана сукня дівчинки не приховувала її жахливої худорлявості. Шкіра була бліда, очі яскраво-блакитні.

— Рику, дивись! — вигукнув Стівен, коли дівчинка позадкувала до руїн, що колись були будинком.

— Будинок?

— Ні, дівчинка.

— Нікого не бачу, — сказав Рик. Секунду він дивився на Стівена, потім знову перевів погляд на порожню будівлю, яка ось-ось зруйнується. — Тут перевіряли, щоб нікого не було.

Стівен не відповів, але, коли вони рушили далі, уважно стежив за будинком. Більше жодного руху або ознак того, що в будинку хтось мешкає, він не помітив.

Долина поступово поглинала те, що колись було квітучою громадою з тисячі чоловік. Поруч на річці догнивала атомна електростанція — головна мета сьогоднішнього приїзду журналістів. Яскраве літнє світло відбивалося від води, і над тим, що залишилося від брукованих доріг, угору піднімалися хиткі хвилі спекотного повітря. Ліс розростався і поглинав усе, що міг, але, як і раніше, залишалися ділянки

землі, випаленої килимовим бомбардуванням армії повстанців.

ООН знадобилося чотири вантажні гелікоптери, щоб перевозити журналістів, які готують сьогоднішні новини, і це місто було останньою зупинкою на їхньому маршруті. Вони вже встигли відвідати переповнений табір біженців, мотоциклетний завод, перероблений на воєнний штаб, і водоочисний завод, розбомблений ще за кам'яного віку одним із численних повстанських угруповань.

У професії Стівена конкуренція відігравала велику роль — зробити оригінальний кадр досить важко, коли ти щодня робиш сотні тисяч цифрових знімків, — але йому страшенно не подобалося, що його колеги ставилися до виїздів на місця як до групової туристичної подорожі. Перебування в цій страшній місцині доводило Стівена до межі.

Щоразу, заплющуючи очі, він бачив обвуглені тіла дітей, спалених під час бомбардування; бачив невтішних удів; бачив будинки, у яких уже ніколи не житимуть люди; бачив чоловіків і хлопчиків, жінок і дівчаток, які стали каліками.

Життя інших людей примарами проносилися крізь його думки. Кожна згоріла машина на вулиці розповідала свою історію. Кожна зруйнована будівля. Ко-

жен скелет, що гнив на обпеченому тротуарі. Кожен імпровізований цвинтар.

Стівен знав, що не мусить пропускати такі речі крізь серце, — це була його робота, його справа, його професія, — але жахи почали переслідувати його ночами. Іноді, під час найжахливіших кошмарів, він навіть не міг визначити, сон це чи дійсність.

Коли Стівен був підлітком, батько якось сказав, що смерть — це єдина мить вічності і цієї миті тобі залишається тільки прийняти долю. Якщо твій час настав, отже, твій час настав. Тоді Стівен вирішив, що батько це каже тільки задля красного слівця, але зараз йому так не здавалося.

Усюди навколо нього панували жах і смерть, увесь час, хоч із заплющеними очима, хоч із розплющеними, і йому хотілося повернутися додому, до родини, назавжди покинути цей край розрухи.

Хоч він і міг майже щовечора розмовляти з Трейсі і Ребеккою через відеочат в Інтернеті, це було зовсім не те, цього було недостатньо. Йому хотілося бути поряд із ними, коли у них траплялося щось важливе, хотілося обійняти їх і ніколи не відпускати, ніколи.

Утім, уже незабаром Стівена мали відправити додому. Між урядом і повстанцями було підписано перемир’я, тож його робота тут добігала кінця. Інтерес

читачів теж почав згасати. Розповіді про наслідки війни і відновлення зруйнованого регіону збирали значно менше кліків на сайті газети.

Але поки великі начальники в газеті не сказали, що він вільний, Стівен мав виконувати свою роботу, і він хотів виконувати її якнайкраще.

Зграйка журналістів вийшла на стару міську площу, порослу травою і здичавілими кущами. Посеред площі височіло скульптурне зображення солдата, але майже ніхто в групі не звернув уваги на скульптуру. Звідси вдалині було видно чотири бетонні вежі електростанції. Усі збуджено загомоніли.

Усі, крім Стівена, який розглядав руїни навколо площі, перевіряючи, чи не спостерігає за ними хтонебудь. Навколо голови дзижчали комахи, сонячне світло падало просто на обличчя. Він почувався відірваним від світу. Усе навколо ніби відмежувалося від реальності, а потім зробило один великий крок назад.

«Потрібно забиратися звідси, — подумав Стівен. — Поки не пізно, треба подати заявку на переведення до іншого місця, інакше я, можливо, ніколи не виберуся звідси».

Він заплющив очі. Коли розплющив їх, почувався трохи краще. Треба пережити цю останню зупинку

сьогоднішньої моторошної подорожі, а потім вони попрямують назад до Зеленої Зони й готелю.

Хай там як, перебування тут не буде тривалим. Їх кілька разів попереджали, що зберігається небезпека радіаційного опромінення. Страх прискорить їхній від'їзд.

Крім того, провідники постійно нагадували про драматичні події, які сталися одразу після аварії на АЕС, коли сили Організації Об'єднаних Націй кинулися евакуйовувати мешканців, утративши при цьому два гелікоптери. Один вибухнув на землі, другий збили повстанці ракетою «земля — повітря», викраденою зі старого військового складу. Але сотні містян таки були врятовані.

Річниця героїчної рятувальної операції й стала приводом для цієї частини нинішньої медіа-місії. Більшість журналістів цим і обмежиться. Використовувати заздалегідь підготовлену новину набагато простіше, ніж вишукувати щось нове, а платять однаково.

Репортери рушили вперед, на дальній край міської площі, укритої високою травою, щоб трохи краще роздивитись електростанцію. Але далі йти було зась — дороги становили суцільні мінні поля.

Група підготовки залишила на бруківці ряд червоних конусів із міжнародними попереджувальними

знаками. Незалежно від того, якою мовою ви говорили, сенс був зрозумілий: «Далі починається смерть». Одразу за конусами червоніли ряди прапорців, що позначали місцезнаходження кількох мін, їх поставили, аби зайвий раз підкреслити серйозність попередження. Але група підготовки позначила прапорцями лише ті міни, які перебували найближче до місць, куди могли зайти люди. За міською площею, імовірно (і навіть найімовірніше), було ще чимало давно забутих вибухових пристроїв.

За двадцять ярдів[1] від кордону безпечної зони лежали понівечені уламки гелікоптера ООН, який вибухнув під час евакуації міста. За тривалий час обпалений, покручений метал устиг заіржавіти.

Поруч із гелікоптером стояла підбита вантажівка. Спущені шини, кузов і кабіна в дірках від уламків саморобного вибухового пристрою, який її зупинив. Поруч зяяв вибитими вікнами будинок із цегляними стінами, поцяткованими слідами куль.

Витираючи з чола піт, Стівен подивився на групу, із якою подорожував. Люди фотографували, щось записували, жартували різними мовами, стоячи поряд із монументом на честь загиблих під час попередніх військових конфліктів у цій країні. Сама ідея того, чим

---

[1] 20 ярдів = 18,28 м.

вони займалися в цьому спустошеному місці, здавалася божевільною.

— Гадаю, ви могли б зробити трохи більше знімків, містере Фотограф? — запитав Рик, переписавши в блокнот кілька імен з монумента.

Стівен зрозумів, у якому ключі Рик вирішив писати свій репортаж, і почав знімати фотографії, які проілюстрували б його якнайкраще: високий пам'ятник, знятий із низької точки, залишки дерев'яного паркана, що колись оточував міську площу, обвуглені скелети згорілих будинків. Коли виходило, він розміщав у кадрі чотири бетонні вежі, які бовваніли вдалині.

Взагалі-то, за допомогою функції наближення у фотоапараті він добре роздивився стару електростанцію. Рослинність острова вже розбуяла, майже приховавши будівлі, а незабаром плющ і виноград обплетуть і башти.

Стівен відвернувся та сфотографував іржаву машину, яка стояла з відчиненими дверцятами посеред вулиці. Сидіння майже знищила негода, а із заднього вікна вивищувалася квітуча рослина. Непоганий знімок, але нічого особливого. Усе це він уже бачив тисячу разів.

— О'кей, час повертатися до транспорту, — із сильним акцентом проголосив начальник медіа-групи. — Коли поїдемо, спробуйте уявити, як було тим містянам,

яких рятували від неминучої загибелі на таких от гелікоптерах.

—Зробив фотографії, які хотів? — запитав Рик, ховаючи записник перед перельотом назад до Зеленої Зони, де вони мали переночувати на базі.

— Так, вистачить, — відповів Стівен. Він стояв біля монумента, поки всі інші слухняно рушили на вулицю, що вела до поля за межею міста, на якому, гудучи потужними двигунами, чекали готові до зльоту гелікоптери.

Він був останнім, хто залишився на зарослій міській площі. Зробивши наостанок іще один знімок самотніх залишків зруйнованого гелікоптера, він розвернувся і пішов назад крізь високу траву.

Коли наблизився до порепаної дороги з міста, у траві блиснув відбитим сонцем якийсь предмет. Стівен присів, підібрав срібний ланцюжок із хрестиком і, роздивляючись, підняв його над головою. І ланцюжок, і хрестик були, схоже, дуже старими — імовірно, родинна коштовність, що передавалася від матері до доньки.

Стівен поклав ланцюжок до кишені й озирнувся, сподіваючись побачити Рика, який чекав на нього, але група вже наближалася до вершини пагорба за два квартали. Ніхто не помітив його відсутності.

Стівена накрила легка хвиля паніки, але він раптом виявив, що не може поворухнутися. Ноги наче перетворилися на мармурові стовпи, і він не розумів чому.

Йому здалося, що подих вітру приніс із собою чийсь голос. Хтось із групи кликав його? Ні, звук ішов із-за спини.

Він подивився в бік електростанції й побачив її.

Маленька дівчинка.

Вона стояла посеред вулиці, у широко розплющених очах — жах. Коли їхні погляди зустрілися, вона стояла нерухомо за декілька футів від вантажівки.

Вона була така сама реальна, як будь-яка людина, яку досі бачив Стівен. Він повернувся до журналістів і працівників ООН, які квапливо піднімалися на пагорб.

— Гей, зачекайте хвилину! — заволав він. Потім застрибав і замахав руками. — Гей, хлопці!

Ніхто не відгукнувся. Очевидно, за ревінням двигунів гелікоптерів вони просто не чули його.

— Будь ласка, допоможіть мені, — промовила дівчинка.

Стівен кинувся до краю площі, де стояли червоні конуси та попереджувальні знаки. Там уважно придивився до тротуарів і вулиці між ними.

Сотні мінометних снарядів падали на цю вулицю під час війни, і вирви від вибухів поступово напов-

нилися брудом. Ці ділянки бруду — деякі великі, деякі маленькі, деякі завширшки з усю вулицю, — схоже, були оточені мінами. Принаймні, на це вказували червоні прапорці.

Стівен знову повернувся до групи людей на вершині пагорба.

— Гей! — закричав він, стрибаючи і розмахуючи руками як навіжений.

Люди рухалися, ніби вже забули про існування міста.

— Будь ласка! — жалісно схлипнула дівчинка.

Стівен розумів, що не можна гаяти ані хвилини. Зробивши глибокий вдих, він вийшов за конуси та попереджувальні знаки, уважно стежачи за тим, щоб ноги ступали на тверду бруківку. Повільно наблизившись до дівчинки, він став на коліно, щоб бути з нею одного зросту. Шкіра її була брудна, очі розчахнуті.

— Мені потрібна допомога, — промовила вона дуже тихо, немов боялася підвищувати голос.

— Іди сюди, — сказав Стівен, беручи її маленьку руку. В яскравих блакитних очах дівчинки стояли сльози. Тонка шкіра туго обтягувала кістки. — Я відведу тебе до гелікоптерів, і ти полетиш у безпечне місце.

— Ні! — Дівчинка висмикнула руку, але не тікала.

— Нам треба йти негайно, інакше не встигнемо.

— Я не можу.

— Чому?

Тріпотливою рукою дівчинка вказала на пошарпані тенісні туфлі в плямах крові. Вона стояла на невеликому горбку бруду, дещо прогнутому під її вагою.

— Я почула, як там клацнуло, — прошепотіла вона.

— От лайно.

Стівен підвівся і подивився на вершину пагорба. Він нікого не побачив, але почув дедалі гучніше ревіння гелікоптерів, які вже готувалися злетіти.

У паніці він, не думаючи, ступив крок, мало не побіг, але потім згадав, де перебуває, і зупинився, наче прикипів. Між ним і безпекою були численні ями, наповнені брудом, червоні прапорці поруч із площею й конуси з застережними знаками, відвернутими від нього. Він, безумовно, перебував не на тому боці безпечної зони.

— Будь ласка, не кидайте мене, — прошепотіла дівчинка.

— Я маю покликати на допомогу. Не рухайся, гаразд? Ні на дюйм. Обіцяю, я не кину тебе тут.

Швидкими, але акуратними кроками він рушив уперед, ретельно обминаючи місця, де, на його думку, були заховані міни. Погляд не відривався від дороги, по обличчю струменів піт.

До моменту, коли він досяг площі, перший гелікоптер уже здійнявся над лінією дерев. Якщо пощастить, вони полетять у цей бік і хтось помітить його. Але навіть якщо вони полетять в інший бік — не біда. Посередники від ООН зобов'язані підраховувати пасажирів у кожному гелікоптері задля безпеки, і, коли це буде зроблено, вони побачать, що однієї людини не вистачає, і перерахують знову.

Стівен розумів: не можна розраховувати на те, що Рик помітить відсутність свого фотографа, бо вони літали на різних гелікоптерах як мінімум двічі за сьогодні і місця на них не були розподілені, але хтось із посередників обов'язково на це зверне увагу. Зрештою, піклуватися про журналістів — їхня робота.

Поки Стівен біг через площу, два інші гелікоптери піднялися в небо і взяли курс на південь, геть від міста.

— От дідько! — прошепотів він, роблячи ривок. Ноги у нього підкошувалися, фотоапарат теліпався на шиї. У середній школі він вважався новою зіркою легкої атлетики, перемагав на кількох чемпіонатах регіонального рівня і навіть двічі потрапляв до першої трійки зі стрибків у висоту, але втратив форму після того, як одружився і почав працювати.

Нарешті він досяг вершини пагорба, де головна міська вулиця перетворювалася на звивисту дорогу, яка

огинала бухту і тимчасовий посадковий майданчик ООН, перш ніж заглибитися в ліс і за п'ять миль влитися у старе шосе. Він кинувся вниз протилежним схилом, коли останній гелікоптер уже піднімався в повітря.

— Гей! Гей, ви, ідіоти! Ви повинні були перерахувати! — кричав він, збігаючи до зарослого травою поля з покинутими сільськогосподарськими машинами.

Гелікоптер, набираючи швидкість, піднявся вище і повернув на південь, за першими трьома. Стівен стрибав, крутив руками, як млин, але його ніхто не побачив.

— Ні, дідько! Сюди, униз!

Останній гелікоптер зник за пагорбами, за кілька секунд ущух і звук роторів. Стівен залишився сам посеред поля, вкритого відбитками черевиків і чобіт у розгрузлій землі, з витоптаною травою і покинутими тракторами. Поруч літній вітерець проніс обгортку від цукерки.

«Дідько! От дідько!» — подумав Стівен, розвертаючись і кидаючись назад у місто. Збігши на пагорб, він полегшено зітхнув, коли побачив, що дівчинка і далі стоїть на місці. У нього вже боліли ноги, але він не сповільнював біг, поки не досяг монумента на площі.

Він зупинився, підняв фотоапарат, навів на дівчинку і зробив кілька знімків. Якщо з якоїсь причини він

не повернеться, збережуться бодай фотографії. Вони розкажуть про те, що сталося. Він поставив камеру на дерев'яну лавку поряд із пам'ятником.

— Усе буде добре, — сказав Стівен дівчинці, обережно наближаючись до місця, де вона стояла. — Тільки не ворушись. Я витягну тебе звідси.

— Будь ласка, не залишайте мене більше, — тремтливим голосом, ледь чутно промовила дівчинка.

— Не залишу. — Стівен став перед нею на коліна і витер їй сльози. — Тебе як звуть?

— Ліллі. — Голос їй осікся. Ноги тремтіли.

— Гарне ім'я. Послухай мене, Ліллі. Тобі не можна рухатися, розумієш?

Вона кивнула.

— Ти почула, як щось клацнуло, коли стала в цю грязюку?

— Так. Погано клацнуло. Як того разу, коли вбило маму. Мене тато вчив про такі клацання.

— Як ти сюди потрапила? Де твій тато?

— Тато солдат.

— Він носить форму?

— Носив до того, як мама померла.

— А що сталося після того, як твоя мама померла?

— Тато відвів мене і моїх братів до лісових будиночків. Там були інші солдати.

«От лайно, — подумав Стівен. — Її батько пішов до повстанців».

— Потім вони пішли боротися з поганими дядьками й не повернулися.

— Як давно їх немає?

— Ще з зими. Я сюди прийшла, щоб їх знайти.

Стівен подумав про останню наступальну операцію проти повстанських сил, яка була проведена перед підписанням перемир'я п'ять місяців тому. Битва відбулася неподалік цього міста, миль за десять, у самій столиці. То було останнє протистояння на кривавих берегах і острівцях, ніч стрілянини, вибухів і кровопролиття. Згодом він зробив на тому місці багато виразних фотографій, занадто виразних для офіційних новин. Хоча було чимало сайтів, які купили б його знімки, якби він їх продавав. Тієї самої ночі в номері готелю він видалив майже всі фотографії.

Дивлячись на цю маленьку дівчинку, Стівен бачив тіла, кров і руїни на берегах річок. Він навіть не мусив заплющувати очі. Цілком можливо, що він фотографував її братів чи батька.

— Мама померла он там, — вказала Ліллі. — Ми йшли на базар, у землі клацнула бомба, і вона крикнула мені, щоб я бігла щодуху.

— Мені шкода, — сказав Стівен, упираючись руками в коліна, щоб не захитатися, — йому раптом запаморочилося в голові.

На вулиці було справжнє пекло. Смола у тріщинах на тротуарах плавилася, і в повітрі танцівливими привидами мерехтів жар.

Під пахвами спітніло, пульс прискорився. Серце калатало так, що відлунювало у вуха. Пальці тремтіли. Трохи.

— Будь ласка, допоможіть, — прошепотіла Ліллі. Її схожість із Ребеккою лякала, і Стівену доводилося зупиняти себе, щоб не назвати її неправильним ім'ям. — Тато мене вчив не рухатися, якщо я почую клацання під ногою, коли буду йти. Він говорив, що прийде і допоможе мені.

— Молодець, що не рухалася. Ти точно чула клацання?

— Так. Як у мами.

— Нічого страшного, Ліллі. Усе буде добре. Довірся мені.

Вона кивнула, повіривши йому так, як дітей вчать вірити дорослим, але потім, перш ніж вона встигла щось відповісти, її тіло захиталося, повіки затріпотіли, очі закотилися. Руки безсило обвисли, ноги підкосилися, і вона заточилася.

Стівен подався вперед, зловив Ліллі за плечі й утримав так, щоб її вага і далі припадала на ноги.

Якоїсь миті — найдовшої миті в його житті — Стівен був упевнений, що зараз вони обоє загинуть. Але він її тримав, і врешті вона закліпала очима і з подивом покрутила головою.

— Що сталося? — ледь вимовила вона, наче прокинувшись від глибокого сну.

— Ти в порядку?

— Вибачте, — прошепотіла вона. — У мене в голові запаморочилось. Я так хочу пити.

— Нічого, — сказав він. — Я можу принести води.

Але він не міг. Не тут. Уся ця місцевість була заражена. Тут ніде не було чистої води, а якби й була, він не міг залишити дівчинку в такому стані. Замість цього він тримав її, намагаючись знайти рішення, і мовчав, поки вона знову не заговорила.

— Я так втомилася.

— Ти повинна стояти. Але не хвилюйся, усе буде добре.

Стівенів мозок розпалився до краю від напруженої роботи. Він намагався пригадати якісь подібні випадки на цій війні, бодай щось із незліченних оповідань, якими Рик розважав його в незліченних готелях. Після приїзду до цієї країни Стівен бачив безліч людей, убитих мінами.

Тих, хто ступив не на те місце не на тому полі, хто виїхав не на ту дорогу. Якось він здалеку спостерігав, як група саперів ООН намагалася знешкодити міну, закопану посеред шкільного двору. Тих людей рознесло на шматки. Вони були професіоналами. Вони померли.

Стівен витер сльози і піт з обличчя дівчинки. Оцінивши її втому і стан, він вирішив, що вона добре тримається. Краще, ніж деякі дорослі, яких він бачив. Можливо, тому що вона вірила, що з цієї ситуації є вихід, є якесь рішення. Вона, на відміну від нього, не знала правди.

— Ти не знаєш, якого типу ця міна, Ліллі? Папа нічого тобі про це не розповідав?

Очі в неї вже майже осклянілі, але слова Стівена, здається, розбудили її. Вона прошепотіла:

— Вона стрибає.

Вона стрибає.

Стрибуча міна. Він зрозумів, що дівчинка мала на увазі. Рик називав їх Стрибуча Бетті. Повстанці досить часто використовували їх на цій війні завдяки армійським складам, захопленим на початку протистояння. Навколо мільйони таких мін спали під шаром бруду, чекаючи свого часу, щоб вивільнити розривну лють.

У Стівеновій пам'яті виник дуже специфічний спогад: Рик, який пояснює в одному з готельних но-

мерів принцип дії Стрибучих Бетті. Вони були зроблені так, щоб підстрибувати в повітря після того, як солдат їх активує, і здетонувати секунди за три, що давало змогу вбити цілу групу солдатів замість того, щоб поранити або вбити одного. Але ці три секунди дали Стівену ідею.

Коли ідея набула остаточного вигляду, голос, дуже схожий на його власний, прошепотів йому: «Та ти обманюєш самого себе, Стівене. Ти навіть не знаєш, чи має вона рацію щодо типу міни чи ні. А Рик міг просто базікати».

Але що ще можна було зробити?

Він міг би вибігти з міста до старого шосе і сподіватися знайти допомогу там. До шосе щонайменше година шляху, і він не уявляв, що могло чекати там. Але точно не фахівець зі знешкодження мін. Ліллі нізащо не протримається так довго. Навіть приблизно. Вона вже ледь стоїть на ногах. Хіба зможе вона простояти нерухомо ще кілька годин або й днів?

Ще можна було молитися і сподіватися, що на них просто випадково натрапить хтось, хто має потрібні для допомоги знання, або що ООН поспішить повернутися за ним.

Стівен знав, що мрії та молитви можуть принести в цій Богом забутій землі. Сподівайся і молися хоч до

скону — однаково можеш простояти тут, аж поки Всесвіт сам вибухне.

Посередники від ООН навіть не спромоглися перерахувати підопічних перед злетом, отже, його відсутність помітять, імовірно, аж увечері. І навіть потім: кому спаде на думку, що він залишився в місті?

Найімовірніше, вони вирішать, що він просто не стерпів жахів війни, як було з багатьма журналістами. У кращому разі хтось із колег пошукає його в готельному барі.

Можливо, мине кілька днів, перш ніж вони зрозуміють, що сталося щось жахливе, і навіть тоді вони можуть не втямити, де він насправді. У цій країні викрадення людей і вбивства — звична справа. Вони, імовірно, вирішать, що він валяється десь у рівчаку, і чекатимуть, коли його безголове тіло з'явиться в морзі.

Стівен згадав про дружину, про доньку і своє життя вдома. Ребекка і Трейсі чекали його. Відчайдушно сподівалися, що він повернеться. Він подумав про все, що може втратити, прийнявши неправильне рішення, просто тут, просто зараз.

Що, як Рик помилявся щодо дії Стрибучої Бетті, щодо трьохсекундної затримки? Ці важливі три секунди. Що, як батько цієї дівчинки помилився щодо типу міни? Що, як вона просто щось переплутала? Що, як

вона не переплутала, але просто не зможе рухатися досить швидко? Якого біса Стівен узагалі тут робить?

Дівчинка прошепотіла:

— Я падаю.

— Ліллі, тобі треба протриматися ще трохи, гаразд? Ти можеш сама постояти хвилинку?

Вона витерла очі й кивнула. Стівен відпустив її, підвівся і розім'яв ноги, які вже затерпли від тривалого стояння на колінах

— Будь ласка, не йдіть, — прошепотіла вона.

— Я маю перевірити дещо он там, — сказав Стівен, указуючи на руїни перукарні на іншому боці вулиці. Насправді нічого він не мусив перевіряти, просто мав дізнатися, чи вистачить місця для здійснення його божевільної ідеї.

— А як же я?

— Стій нерухомо. Усе буде добре, — сказав він, натягнуто всміхаючись. — Не рухайся, я зараз.

Дівчинка кивнула, але Стівен бачив, наскільки вона слабка. Простояти навіть десять хвилин на такій спеці було, напевно, ой як нелегко. Вона, звісно, не їла нормальної їжі кілька місяців, а вода, яку пила, швидше за все, вбивала її.

Стівен обережно перейшов через вулицю до зруйнованої перукарні. Він ретельно уникав будь-яких горбків

бруду і ділянок бруківки, які виступали й здавалися підозрілими, і зумів без пригод дістатися мети. Він знову розім'яв ноги, присів, підвівся і виструнчився на повен зріст навшпиньки, весь час не зводячи очей з дівчинки. Він знав, як правильно потягуватися, йому тисячу разів доводилося розслабляти м'язи на шкільному треку, але Стівен ніколи й припустити не міг, що його ноги можуть бути такими старими і важкими, як сьогодні.

Він розумів, що час потрібно розрахувати ідеально. Усе має бути розраховано ідеально, щоб його божевільна ідея спрацювала, але часу залишалося небагато. Він дивився на дівчинку, а в голові у нього проносилися мільйони причин не ризикувати життям, а вшиватися звідси, поки не пізно.

Ліллі закам'яніла від страху, очі її не відривалися від Стівена. Ноги тремтіли, руки смикались. Вона могла будь-якої секунди втратити рівновагу або знепритомніти від спеки та зневоднення, і тоді міна вб'є її на місці.

Ліллі відкрила рот, але не видала жодного звуку. Вона дивилася просто на Стівена поглядом, який благав допомогти, зробити що-небудь, або вона впаде, а вона знала, що це означає, і не хотіла померти, як мати. Очі її витріщилися і почали закочуватися.

Не встиг Стівен щось подумати, не встиг помолитися, або згадати про Ребекку і Трейсі, або зібратися з ду-

хом, як його ноги почали рухатися. Він спритно оминув острівці бруду, черевики його опускалися точно на ті місця, по яких він ступав, переходячи через вулицю.

Ліллі вже помітно похитувалася, і ноги її вже були готові підкоситися, коли Стівен підхопив її під пахви і відірвав від землі.

Тієї ж миті він зігнув ноги, коліна його розпрямилися, як пружини, і він полетів у бік вантажівки, притискаючи до себе Ліллі.

Ноги зачепилися за край вантажівки, і Стівен ввалився в кузов зверху, підім'явши під себе дівчинку.

Усе минуле життя пролетіло перед очима Стівена, поки він, як йому здалося, цілу вічність чекав вибуху. Знову і знову в пам'яті спливали слова батька про смерть. І саме цієї миті, тут, на вулиці покинутого містечка, він зрозумів, що батько мав рацію: смерть сама приймає рішення, і жоден смертний не в змозі змінити результат чи в один, чи в інший бік. Смерть може привласнити кого завгодно. Без винятків.

Потім час повернув собі звичний плин. Три довгі секунди давно минули, а вибух так і не стався. Пошарпаний фотограф і маленька дівчинка досі були живі.

Стівен перекотився на бік, аби перевірити, чи Ліллі не пошкодила собі що-небудь, коли вони приземлялися. Дівчинка лежала, ніби приголомшена, очі її кліпали

абияк, то одне, то інше, руки і ноги подряпані й у крові. Але вона була жива.

Стівен набрав повні груди повітря, піднявся на коліна, перевалився через борт кузова і важко приземлився на тротуар.

Потім випростався й дістав із кузова Ліллі. Він швидко поніс її на площу, не наважуючись навіть озирнутися, і не зупинявся, поки не проминув пам'ятник.

Стівена всього трусило, і він мало не впав, коли викид адреналіну несподівано припинився. Опустивши Ліллі на лавку поряд із фотоапаратом, він притулився до постаменту високого металевого солдата й подивився на вулицю. У горбку бруду, на якому стояла Ліллі, він розгледів металеві зубці.

«Не спрацювала! Ця клята штука просто не спрацювала!» — встиг подумати Стівен, перш ніж міна злетіла в повітря та вибухнула.

Вантажівка з ревом підскочила. Скалки посипалися на площу, потрапляючи настільки близько до Стівенової голови, що він відчув, як розпечені шматки металу проносяться повз його вуха, ніби раптом подув гарячий вітер. Звук вибуху прокотився всією рівниною.

— Господи… — видихнув Стівен.

Ноги відразу втратили силу, і він повалився у високу траву. Стебла вп'ялися у відкриту шкіру, як крихіт-

ні ножі, але він цього навіть не помітив. Та й не до цього йому було. Він не міг повірити, що досі живий.

— Ми врятувалися? — запитала дівчинка, однією рукою прикриваючи очі від прямих сонячних променів. Друга рука безсило звисала з лавки.

— Урятувалися, Ребекко, врятувалися, — сказав Стівен.

Він повернувся, підняв голову та подивився на пам'ятник, який трохи закривав його від жорстокого літнього сонця. Цей крихітний шматочок тіні приносив полегшення. Стівен присів і знову взяв дівчинку за руку.

— Хто така Ребекка?

Стівен зрозумів, що сказав.

— Моя донька.

Він насилу підвівся, тіло занило від напруження. Стівен почувався так, ніби йому мільйон років. Він узяв камеру, повісив її на шию. На секунду затримався, подивився на вантажівку, що палала, а потім поліз у кишеню й намацав срібний ланцюжок.

Якби він не зупинився його підібрати, Ліллі й далі стояла б на міні, поки тримали ноги, а потім померла б. Це диво, що вона залишилася жива. Та чого вже там, диво, що він залишився живий!

Тієї миті вічності смерть відпустила їх. Із якоїсь причини вирішила не забирати їх собі.

— Що це? — запитала Ліллі.

— Це буде тебе захищати, — відповів Стівен, застібуючи ланцюжок на її шиї.

— Дякую, — тихо промовила вона. Очі її закліпали і заплющилися. За мить вона заснула.

Стівен розумів чому. Він сам був зовсім знесилений, і спека загрожувала звалити його з ніг, але не можна було гаяти часу.

Стівен обхопив дівчинку руками і поніс геть від смерті й руїн, які колись були її рідним містом.

Він уже вирішив, що піде до старого шосе, а там знайде когось із рацією. Це було найкраще і єдине рішення, і тому неважке.

Дорогою Стівен замислився про дружину й доньку, які чекали на нього в будинку по той бік океану. Від задушливої спеки боліли м'язи й паморочилося в голові. Розум перескакував з однієї думки на іншу.

Йому не хотілося думати про довгий шлях, який чекає цю маленьку дівчинку. Її подорож тільки починалася, і в неї не було ні сім'ї, ні знайомого оточення. Родина, що розривається на шматки війною, виявилася для неї пасткою.

Але зараз усе це не мало значення. Дівчинка потребувала лікаря, ліків, чистої води та безпечного місця, щоб відіспатися. Якщо їй терміново не надати медич-

ної допомоги, відсутність родини і миру в рідній країні буде не найбільшою її проблемою.

Стівен доправить дівчинку в безпечне місце, а потім сяде на найперший літак додому та повернеться до родини, хай навіть за це його виженуть і з роботи. Він повинен якомога швидше покинути цю кляту землю, щоб зберегти здоровий глузд. Він відчайдушно сподівався, що зможе залишити свої страшні спогади тут, серед необроблених полів, спалених міст і річок, повних закривавлених трупів.

Смерть дала йому другий шанс, і він не збирався його марнувати.

І все-таки до кінця своїх днів, заплющуючи очі, він щоразу бачив маленьку дівчинку, яка стоїть під палючим полудневим сонцем посеред вулиці, сама-самісінька серед мертвого міста на пагорбі, поруч із атомною електростанцією. Він так і не забув Ліллі в її брудній білій сукенці — дівчинку, яка стоїть нерухомо, із розчахнутими очицями, сповненими благання про допомогу.

Цей образ переслідував Стівена до закінчення його фізичного життя, до тієї миті, коли вічність повернулася, аби забрати те, що належало їй.

Бентлі Літтл

У кімнаті

«У кімнаті я танцюю».

Ці слова, вимовлені пошепки, я почув уві сні від батька.

Мені було десять, коли батько пішов від нас. Він нікому не сказав, що йде, не телефонував згодом і навіть жодного разу не надіслав листа. Ми просто прокинулися одного ранку й побачили, що його немає. Спочатку ми не знали, що й думати. Його могли вбити або викрасти, його могли забрати інопланетяни або записати до програми захисту свідків. Але коли мама сказала, що він прихопив свій одяг і улюблені CD, коли кілька днів по тому він зняв гроші з банківського рахунку (хоч і не всі), коли вона дізналася, що він пішов із роботи та попередив про це за два тижні, — інакше кажучи, коли вона зрозуміла, що він це планував, — вона посадила нас перед собою і просто сказала своїм серйозним тоном: «Ваш батько залишив родину».

Більше вона про нього ніколи не говорила, і, якщо Клара або я згадували про нього, вона відразу змінювала тему. Незважаючи на палку ненависть, яку вона, вочевидь, відчувала до нашого батька, мама дозволила сестрі й мені тримати його світлини у себе в кімнатах. Інших його зображень у будинку не залишилося, усі спільні світлини зібрали і кудись віднесли… На фотографії, яка стояла у мене на комоді, батько тримав мене на плечах перед горою Маттергорн у Диснейленді. На знімку мені близько п'яти. У Клари на стіні висіла фотографія, на якій батько допомагав їй будувати піщаний замок на пляжі. Не знаю, як Клара — ми ніколи про це не розмовляли, — але я з роками почав забувати різні дрібниці про батька: яке взуття він носив, як він сміявся, що любив їсти. Його картинка в моїй голові стала неповною, почала розсипатися. Єдине, що пригадувалося чітко, — це останнє, що він сказав мені, ті слова, які він прошепотів уночі і які змішалися з моїм сном: «*У кімнаті я танцюю*».

Я навчався в середній школі, коли Ліз Нгуєн запросила мене на Танці Седі Гокінс[1]. Я був закоханий у Ліз

---

[1] Танці Седі Гокінс — неформальний бал, який проводять в американських і канадських школах і коледжах, де, на відміну від зви-

і припускав, що теж подобався їй, але запрошення остаточно це підтвердило. Єдина перешкода була в тому, що я не вмів танцювати. Було соромно, але я вирішив, що краще все-таки не грати в кота и мишки, тому зізнався Ліз, надаючи їй можливість скасувати запрошення.

Вона розсміялася.

— Ти гадаєш, я велика танцівниця? Я теж не ходжу по клубах щовечора. На мене подивись.

Я подивився. Вона справді не скидалася на затягнуту у вузькі джинси дівулю з пишними формами, яка замість того, щоб робити домашні завдання, ходить на танці. Але для мене вона була прекрасна. Струнка, гарна, розумна, але не зубрила — я вважав її значно привабливішою за інших дівчат у моєму класі.

І все-таки вона, найімовірніше, вміла танцювати. Принаймні хоч якось.

А я ні.

Я так їй і сказав, і вона знову розсміялася. Схоже, моя незручність здавалася їй радше милою, ніж ганебною.

чайних танців, дівчата запрошують юнаків і платять за їхній обід. Бал отримав назву на честь героїні коміксів серії «Li'l Abner», що друкувалися в газетах з 1934 до 1977 року.

— Я допоможу тобі, — сказала вона. — Можемо потренуватися в моїй спальні.

У кімнаті я танцюю…

Від цієї думки аж мороз пробіг шкірою.

— Ти часто… тренуєшся у своїй кімнаті? — здригнувшись, запитав я.

— Звичайно, — наче нічого й не сталося, відповіла вона. — Там я можу дивитися на себе в дзеркало, бачити, як рухаюся. Щоб виправляти помилки, — швидко додала вона. — Ну, знаєш, я не милуюся собою, нічого такого.

Я всміхнувся.

— Я серйозно! — Вона штовхнула мене в плече.

— Гаразд, — погодився я. — Потренуймося.

Попри скромність Ліз була дуже непоганим танцюристом, і протягом усього наступного тижня ми щодня щонайменше годину розучували найпростіші кроки. Попри мою незграбність їй вдалося навчити мене одного повільного танцю, в якому я мав просто похитуватися з боку в бік, не випускаючи її рук, і одного трохи жвавішого танцю для швидких пісень, під час якого я стояв на місці, руки в боки, і робив рухи, що скидалися на зарядку.

Наступного тижня, тижня перед танцями, ми зустрічалися в коридорах і кілька разів телефонували

одне одному, але нам обом треба було складати іспити середини семестру, та й домашньою роботою нас завалювали, тому про тренування ми на якийсь час забули, хоча вдома я, бувало, тренувався перед дзеркалом і думав, що виходить досить непогано. Принаймні я вже не боявся зганьбитися.

День Седі Гокінс припав на п'ятницю, і танці вирішили проводити ввечері у спортзалі. Згідно з традицією, Ліз мала вибрати мене. Крім того, вона купила квитки на танці і принесла бутоньєрку, яку причепила до моєї сорочки.

Тепер, коли ми не тренувалися, нам довелося розмовляти по-справжньому, і я, сповнений почуттів, кидався туди-сюди, намагаючись — звісно, невдало — придумати тему для розмови, яка складалася б більше ніж із кількох речень. У Ліз світська балаканина виходила ненабагато краще, ніж у мене, але від неї віяло витримкою, якої я досі не помічав і яка змушувала мене почуватися незграбою. Я не розмовляв із нею кілька днів і, зовсім втративши надію знайти тему для бесіди, запитав перше, що спало на думку:

— Що робила вчора?

Я знав, що, найімовірніше, вона просто сходила до школи, потім повернулася додому, як і я, і вже збирався

спробувати вигадати наступне запитання, коли вона відповіла.

— У кімнаті, — сказала вона, — я танцюю.

Я отетерів. Вона слово в слово повторила те, що кілька років тому сказав батько, і моє серце мало не вистрибнуло з грудей. Але ми вже під'їхали до шкільної стоянки й часу на обговорення сказаного не було. Я навіть не знав, чи хочу це обговорювати. Тепер я вже дещо побоювався Ліз і навіть трохи зрадів, коли, вийшовши з машини, помітив свого друга Девона, який саме виходив з «Хонди Акорд» разом із Шері Стиллман. Я взяв Ліз за руку, поспішив до них, і ми вчотирьох увійшли до спортзалу.

Стоячи поруч із Девоном, я провів поглядом Ліз, коли вони з Шарон пішли за пуншем для нас.

У кімнаті я танцюю…

В її ході було щось незвичне, мабуть, саме та витримка, яку я помітив раніше, і мені раптом подумалося, що ця Ліз Нгуєн була не тією людиною, яка запросила мене на танці два тижні тому.

Ми пили пунш, спілкувалися, але я знав, що врешті-решт нам доведеться вийти й станцювати, і, коли диджей поставив одну з пісень, під яку ми тренувалися, Ліз узяла мене за руку та вивела в натовп танцювальників.

Танцювала вона не так, як у своїй кімнаті, і я не встигав за нею. Я чекав, коли вона вповільнить темп, щоб залишатися на моєму рівні, але вона цього не зробила, тож після двох пісень я повернувся до столиків із напоями, залишивши її танцювати саму. Вона була єдиною, хто танцював без пари, і, спостерігаючи за нею збоку, я побачив, що в її рухах є якась нестримність, якесь божевілля. Я був не єдиним, хто це помітив. Решта теж це відчули, і поступово на майданчику навколо неї утворився порожній простір.

Від думки про те, що доведеться залишитися з нею наодинці в машині, коли поїдемо додому, мене заціпило, і я запитав Девона, чи можуть він і Шері підкинути мене додому перед тим, як їхати у своїх справах.

— Хіба Ліз не треба сказати? — запитав Девон, киваючи в той бік, де вона крутилася в центрі спортзалу.

— Ні, — відповів я. — Не хочу.

У понеділок Ліз не прийшла до школи, і, коли я зателефонував дізнатися, чи не захворіла вона, відповіла мама, яка, щойно я назвав її ім'я, розридалася й кинула слухавку.

До школи Ліз так і не повернулася, хоча її ім'я й далі називали під час перевірки присутніх на уроці

суспільствознавства, на який ми ходили разом, і ніхто з моїх знайомих більше її не бачив.

Коледж я закінчив із дипломом з англійської мови та літератури. Я хотів стати письменником, але розумів, що для початку повинен знайти звичайну роботу, тому влаштувався вчителем до автономної школи[1] в Анахейм-Гіллз. Із викладанням склалося краще, ніж із письменництвом, і до другого літа роботи в школі я припинив навіть удавати, що пишу роман, про роботу над яким усім розбовкав. Два з половиною місяці відпустки я займався тим, що ходив у кіно, на пляж, зустрічався з друзями. Четверте липня провів із мамою та сестрою.

Наприкінці серпня я зайшов до крамниці шкільних товарів, щоб купити деякі наочні посібники для свого кабінету на наступний рік. Окинувши оком вітрину, я побачив жінку на паркінгу, яка махала рукою комусь усередині магазину. Я її не впізнав і вирішив, що вона махає комусь іншому, але, коли я купив плакати, вийшов із магазину й попрямував через паркінг до своєї автівки, жінка рушила до мене. Зовнішність її була непримітна — років за сорок або й п'ятдесят, одягне-

---

[1] Школа, яка фінансується на громадських засадах, але має право на самоврядування у визначених законодавством межах.

на просто, у коричневих тонах, — але рішучий вираз її обличчя змусив мене прискорити кроки. Я не знав, чого вона хоче, чи то звернутися з палкою промовою, чи попросити грошей, але бачив, що вона збирається заговорити зі мною.

Щоб цього уникнути, я мав устигнути сісти в машину, перш ніж вона опиниться поруч.

Не вийшло.

Наші стежки перетнулися за якихось п'ять футів[1] до мого багажника. Жінка зупинилася там і потупила погляд у мене.

— Слухаю вас, — сказав я.

— У кімнаті, — м'яко промовила вона, — ви можете написати свій роман.

Від її слів по шкірі аж мороз пробіг.

У кімнаті…

— Про що це ви? — запитав я, намагаючись надати голосу бадьорості. Шкіра взялася сиротами.

Жінка схопила мене за руку, повернула її долонею вгору і, перш ніж я встиг відсмикнути, почала щось писати чорним маркером, якого я не помітив одразу. Покінчивши з цим за лічені секунди, вона мовчки розвернулася й пішла геть.

[1] 5 футів = 152,4 см.

— Гей! — крикнув я, але вона не обернулася, а мені й не хотілося, щоб вона верталася.

Я подивився на долоню, повернувши її так, аби побачити, що жінка написала. Як я і боявся, як і передчував, це була адреса.

У кімнаті…

Звідки вона дізналася, що я хотів стати письменником? «Кімната», яку вона згадала, — це та кімната, про яку говорив батько? Забагато питань роїлося в голові, і на жодне відповіді я не мав.

Адреса на моїй долоні не була близькою. Я жив у Анахеймі, а вулиця, назву якої написала жінка, була десь у Лос-Анджелесі. Її згадували колись у новинах, імовірно, у зв'язку з якимись злочинами. Я знав, що однаково поїду туди та дізнаюся, що до чого, і, замість попрямувати додому, усе гарненько обміркувати й спробувати дійти якогось логічного висновку, вирішив рушати просто туди. Я заправив машину на найближчій станції «Арко», увімкнув ДжиПіЕс-навігатор і поїхав на захід автострадою Санта-Ана.

Виявилося, що вулиця розташована в діловому районі, серед хмарочосів у центрі міста. Дорогою я, не знаючи, чого чекати, науявляв собі все, що завгодно, від складу до приватного маєтку й брудної нічліжки. Але виявилося, що це одна зі звичайних лос-андже-

леських багатоповерхівок, залізобетонна офісна будівля з однаковими рядами маленьких віконець — такі будівлі нерідко миготять у чорно-білих фільмах сорокових років. Вона поступалася за розмірами чудовиськам зі сталі та скла, що оточували її, але все одно була висока і, незважаючи на вік, досі використовувалася. Проїжджаючи повз, я побачив людей, які входили і виходили крізь скляні двері.

Мені довелося накинути кілька кіл навколо декількох кварталів і поїздити вулицями з одностороннім рухом, перш ніж я нарешті знайшов паркінг перед зачиненим італійським рестораном. Четвертака для лічильника в мене не знайшлося, але, на щастя, це була сучасна модель, яка приймає кредитні картки. Сплативши за годину стоянки, бічною вулицею пішов до вказаного будинку.

На автозаправці я переписав адресу з долоні на дорожню карту Каліфорнії від «Автоклубу», яку зберігав у бардачку, — на той випадок, якщо під час руху піт змиє чорнила, — але напис досі було видно. Я увійшов у фойє будівлі, а потім подивився на номер кімнати: 511. П’ятий поверх, вирішив я, пішов до ряду ліфтів і на першому ж піднявся нагору.

У коридорі п’ятого поверху не було жодної душі, але я почув музику. Я пішов на звук, і з’ясувалося, що він

долинає крізь останні на поверсі двері. Дерев'яні двері з облупленою фарбою мали такий вигляд, ніби їх перенесли сюди з якогось багатоквартирного житлового будинку. Приблизно на рівні очей у дерево були вбиті три металеві цифри: 511. Дзвінка не було, тому я постукав. Не дочекавшись відповіді, постукав знову. Крім музики, я чув інші звуки, джерела походження яких не розумів, але двері ніхто не відчинив, тому я взявся за ручку та повернув її.

За дверима відкрилася погано освітлена, якщо не сказати зовсім темна, кімната. Жодних вікон, жодних джерел світла я не побачив. Кімната виявилася набагато більшою, ніж я думав, і була набита людьми. Тут панувало пожвавлення. Чоловік у просторій блузі малював на гігантському полотні абстрактну картину. Була там одна жінка, вона грала на фортепіано.

Серед цих людей був мій батько.

І він танцював.

Я стояв там, в одвірку, наче приріс до місця. За минулі роки він анітрохи не змінився. Волосся його було точнісінько таким, як раніше, на обличчі жодної зморшки. На ньому навіть, як мені здалося, був той самий одяг. Він підстрибував і звивався. І побачив мене.

— Я знав, що ти прийдеш! — вигукнув батько, і в голосі його виразно чулася радість.

Від вигляду батька мене охопив страх. Не тільки тому, що він зовсім не постарів, але ще через його танець. Через самі рухи. У руках і ногах, що рвучко смикалися, була якась юнацька несамовитість, нестримна воля, які не мали нічого спільного з тим батьком, якого я знав. Він танцював так, як люди не танцюють. Імпровізований, моторошний танець просто не повинен існувати, і він сповнив мене несамовитим жахом.

Тепер я побачив, що Ліз Нгуєн теж там, і вона виконувала механічні рухи, які суперечать людському єству і всьому, у що я вірив. Так, моя реакція була позбавлена сенсу — зрештою, це був лише танець, — але саме це я відчув. То було якесь надзвичайне продовження того, що вона робила востаннє, коли я її бачив, коли вона розігнала інших учнів із танцмайданчика. Вона виконувала протиприродний, огидний танець, і, хоча й усміхалася, в усмішці мигтіло щось страшне. Як і батько, вона абсолютно не постаріла й залишалася тією самою сімнадцятирічною дівчиною, яку я залишив на Танцях Седі Гокінс майже десять років тому.

Я чекав, що батько скаже мені ще що-небудь. Ми не бачилися відтоді, як мені було десять, і, звісно, він хотів перепросити або сказати, як сильно він сумував і любив мене чи… щось інше.

Але він цього не зробив.

Він продовжував свій страшний, нескінченний танець і вже навіть не дивився в мій бік.

Як довго він цим займається? Десятиліття? Коли він вимовляв ті останні слова…

У кімнаті я танцюю…

…він говорив так, ніби вже танцював тут раніше. Але як часто і як давно? І що було після того, як він пішов від нас? Він анітрішечки не постарів. Він тільки цим і займається? Він узагалі коли-небудь зупиняється? Чи потрібно йому спати? Чи він їсть?

Він танцював, і видовище це дратувало, доводило до сказу. Я хотів, щоб він зупинився. Звернув на мене увагу. Я хотів, щоб він обійняв мене, або потиснув руку, або хоча б припинив танцювати.

Але він не припиняв. І тоді мені схотілося, щоб він перечепився і впав, тоді йому таки доведеться зупинитися. А ще краще, щоб у нього стався напад і він завалився на підлогу, хапаючись за серце.

Я хотів, щоб він помер.

Ліз Нгуєн продовжувала власний танець, а решта людей у кімнаті малювали картини, музичили, виголошували промови і займалися іншими речами.

Поруч зі мною виникла непримітна жінка, та, яка написала на моїй долоні адресу. Я так і не зрозумів, звідки вона взялася.

— У кімнаті, — прошепотіла вона, — ви можете вбити батька.

Тато й далі танцював. Після привітання він не вимовив жодного слова, і я зненавидів його за це. Я вперше помітив, що праворуч від мене стоїть прихилена до стіни штука, схожа на спис.

У кімнаті ви можете вбити батька.

Я не хотів його вбивати. Я просто хотів привернути його увагу. Хотів зупинити його. Але коли я взяв спис, маючи намір просто зробити йому підніжку й покласти край цьому нестерпному танцю, то щосили замахнувся ним, як бейсбольною битою, і вдарив батька по ногах. Кілька секунд тому я збирався просто зупинити його, а тепер хотів переламати йому ноги. Усе тіло моє затріпотіло від задоволення, коли руки завдали удару, що звалив його з ніг. Він упав, розпластавшись на брудній дерев'яній підлозі. Не даючи йому підвестися, я високо підняв спис і зі всієї сили вдарив по ногах. Я бив знову і знову, потім перейшов на руки, потім на голову, а потім він помер.

Ніхто цього не помітив, нікого це не обходило. Художник знай собі малював, Ліз танцювала, усі займалися своїми справами, ніби нічого не сталося.

Обливаючись потом, важко дихаючи, я опустив спис на підлогу.

Жінка з паркінгу, як і раніше, стояла поруч зі мною.

Вона вказала на письмовий стіл біля дальньої стіни кімнати, ледь помітний у напівтемряві.

— У кімнаті ви можете написати свій роман, — повторила вона.

Я втік. У мене боліли руки, боліло в грудях, перенапруженим легеням насилу вдавалося заковтувати потрібну кількість повітря, щоб не зомліти, але я промчав коридором, увійшов у перший ліфт, спустився та вивалився на вулицю. Нахилившись, впершись руками в коліна, я важко дихав, намагаючись заспокоїтися. Мені не хотілося думати про те, що трапилося, про те, що я накоїв, і я пішов якнайшвидше геть від цього будинку, а потім звернув на бічну вулицю, де стояла моя машина.

Повернувшись до округу Ориндж, я поїхав до сестри, сподіваючись, що сьогодні в неї вихідний і що вона вдома. Вона була вдома. Дорогою я встиг приборкати почуття, і кондиціонер у машині висушив піт, але в голові досі панували хвилювання й метушня, і Клара відчула це, коли мене побачила.

— Що з тобою? — одразу запитала вона.

— Тато, — сказав я. — Я бачив тата.

— Ти його бачив? — Клара схопила мене за плечі. — Де? Який він на вигляд? Ти запитав, чому він пішов?

Чому він жодного разу не зателефонував і навіть листівки не надіслав?

Я не знав, що їй відповісти, не знав, що сказати.

— Ти поговорив із ним? Що він робив?

Я втягнув у себе побільше повітря і відповів:

— Він танцював у кімнаті.

Ед Горман

Одиночний політ

(*Він ходив із нею до лікарні завжди. Жодного разу не пропустив. Діагностика. Хірургія. Хіміотерапія. Опромінення. Коли онколог повідомив радісну новину: «Ми називаємо це повним успіхом, Рут», — вони полетіли до Лондона на два тижні. Для них це, звичайно, було недозволене марнотратство. Ну й дідько з ним.*)

— Знову куриш?

— Так. — Пустотлива посмішка Ральфа. — Боїшся, що в мене від цього рак буде?

— Може, хоча б вікно відкриєш?

— Купив сьогодні пачку. Як це було приємно. Мені двадцять шість років хотілося викурити сигарету. Уявляєш, як давно я кинув? Я тоді був патрульним. Але я подумав: «Якого біса?» Ну, тобто це все одно нічого не змінює. Я давно сперечався про це сам із собою. Не знаю, чому вирішив саме сьогодні знову закурити. Просто закурив, і все. — Він опустив вікно.

Літня ніч увійшла в машину, як янгол милосердний. — Я чотири штуки викурив. Але тільки від цієї отримав задоволення по-справжньому.

— Чому саме від цієї?

— Тому що мені потрібно було побачити твоє обличчя.

— Католицькі штучки?

— Правильно, малюче. Католицькі штучки. Вони сидять у тобі так щільно, що без клізми не обійтися. Дружини не обманюй, податківців не обманюй, церкви не обманюй. А коли хто-небудь хоч трішечки відбігає правил, тобі тієї ж миті труси на голову натягують.

— А ти дуже красномовний, як на колишнього поліцейського. Твоє зауваження щодо клізми… І, до речі, коли ти називаєш мене «малюк», люди дивно на тебе дивляться. Адже мені шістдесят шість, а тобі шістдесят вісім.

Ральф завжди здавався собі хуліганом по натурі. Коли він виходив у відставку, на його рахунку було сімнадцять скарг.

Він глибоко затягнувся «Вінстоном».

— Сьогодні ми підвищуємо ставки, Томе. Тому я трохи колючий. Я знаю, що ти не любиш, коли я називаю тебе «малюк». Це просто нерви.

Я здивувався цьому зізнанню. Він завжди любив удавати з себе безстрашного.

— Та офіціантка на це не заслужила, Ральфе.

— Скільки разів ти будеш про це згадувати? І, між іншим, я все-таки замовив чизбургер, якщо пам'ятаєш, і залишив їй аж десять доларів чайових після того, як двічі перепросив. Було б через що хвилюватися.

— У неї, напевно, дитина і зарплатня шість баксів на годину.

— Ти просто трохи нервуєш, так само як я. Тому в тебе рот не закривається.

Імовірно, він мав рацію.

— То що, ми справді це зробимо?

— Так, Томе, ми справді це зробимо.

— Котра зараз?

Я подивився на годинник «Таймекс», який мені подарували в школі, проводжаючи на пенсію після двадцяти шести років викладання. Англійська і творче письмо. Другий подарунок, який мені дістався, — це те, що мене не зачепив жоден із моїх учнів. Декількох моїх колег побили, один із них досі шкутильгає.

— Минуло дев'ять хвилин після того, як ти питав минулого разу.

— Мені треба сходити он за те дерево і відлити. Мабуть, так і зроблю.

— Якраз тоді він і приїде.

— Ну й дідько з ним. Ходити з повним сечовим міхуром іще гірше.

— Гірше буде, якщо він нас побачить.

— Та він буде такий п’яний, що нічого не помітить. — Усмішка перетворила його на тридцятирічного. — Ти забагато хвилюєшся.

Місяць займався звичайною брехнею. Зробив цей потворний двоповерховий кубічний будинок із пласким дахом якщо не красивим, то стерпним для швидкого, невибагливого погляду. Але мене цікавили тільки круті сходи, що піднімалися під кутом сорок п’ять градусів до однієї зі стін будівлі. Сходи й усамітнення. Тут край міста. Колишній фермерський будинок, позаду старий сарай, поля позаростали — тут не було нікого, крім нашої пари, яка жила нагорі. Кен і Келлі Нілі. Нам був потрібен Кен.

Машину ми припаркували за лінією дубів, звідки зручно спостерігати, як він під’їжджає і піднімається цими сходами. Радіо голосно я не вмикав. Спрінґстин.

Коли Ральф повернувся, я вручив йому свій кишеньковий антисептик для рук.

— Ти був би прекрасною матір’ю.

— Сходив попісяв — помий руки.

— Так, матусю.

І тут він почув його. Він гнав свій блискучий червоний пікап «шевроле» так, що, здавалося, пролетить повз нас, як куля. Що, цікаво, нічні птахи, які сріблилися у рваному місячному світлі, подумали про пісню в стилі кантрі-енд-вестерн, яка гриміла в пікапі? Крізь відчинені вікна моєї «вольво» подих вітерця доніс запахи давно померлого літа. Образ сімнадцятирічної дівчини, яка натягує через голову футболку, і безсмертна досконалість її грудей з рожевими сосками.

— Ти ж знаєш, що з нами буде після цього, так? Коли закінчимо.

— Та знаю. Ми будемо щасливі, ось що з нами буде. Тепер ходімо за ним.

(*За три роки піврічна перевірка. Телефонує медсестра і каже, що доктор просить зайти обговорити результати. «Четверта стадія». Вона сприймає цю новину краще, ніж він. Він потай починає відвідувати психолога. Заради неї йому треба бути сильним. Але страх сильніший за нього. Допоможи мені.*)

З Ральфом Френсисом Маккенною я познайомився у відділенні хіміотерапії онкологічної клініки. У нього був рак простати, у мене — товстої кишки.

Йому давали рік, мені — півтора, без жодних гарантій, що він і я проживемо так довго. Було в нас і ще дещо спільне.

Ми обидва були вдівцями. Діти наші жили на іншому кінці країни і могли відвідувати нас лише зрідка. Не дивно, що ми подружилися. Принаймні більш-менш.

Ми завжди влаштовували так, щоб ходити на хіміотерапію в один день, в один час. Після терапії нам щомісяця кололи інші, не такі сильні ліки.

Ральф говорив, що мав такі ж відчуття, коли вперше увійшов до величезної палати, де тридцять вісім пацієнтів сиділи на незручних кріслах, підключені до різних крапельниць. Стільки людей усміхалися і сміялися. Ще його вразило, як привітно всі налаштовані одне до одного. Люди в піджаках за тисячу доларів базікають з людьми у купленому на розпродажі дешевому одязі. Чорні обмінюються жартами з білими. І моторні вмілі медсестри, з якими Ральф Френсис Маккенна, старий гульвіса, прекрасно вмів поводитися.

Час від часу в когось починалася реакція на хіміотерапію. Була там одна жіночка, яка, напевно, поставила рекорд із блювання. Її так нудило, що три медсестри, які поралися коло неї, не встигали навіть водити її до туалету. Усе, що вони могли, — це підносити їй чисті лотки.

Під час нашого третього курсу Ральф сказав:

— Ну і як тобі в одиночному польоті?

— Що таке «одиночний політ»?

— Ну, знаєш, коли ти один. Без дружини.

— Жахливо. Моя дружина вміла жити на повну. Вона любила життя. Я тоді сам мало не помер від горя. Вона цінувала кожну хвилину. Я мав би піти першим.

— Знаєш, а я досі розмовляю з дружиною. Ходжу по хаті й розмовляю, ніби вона десь поруч.

— Я приблизно те саме роблю. Якось мені наснилося, що я розмовляю з нею телефоном, а коли прокинувся, то сидів на краю ліжка зі слухавкою в руці.

Одиночний політ. Мені сподобався цей вираз.

У палаті можна було читати, дивитися DVD або слухати музику в навушниках. Або приймати відвідувачів, друзів і родичів, які приходили сюди вільним часом. Або фліртувати, як це робив Ральф.

Медсестрам він подобався. Приємна зовнішність у поєднанні із самовпевненістю поліцейського приваблювала їх. Упевнений, що пара самотніх сестер після сорока переспали б із ним, якби він був на це здатний. Одного разу він пожартував, сором’язливо опустивши очі: «Вони забрали у мене член, Томе, і не віддають». Утім, я теж подобався кільком літнім медсестрам. Була там Нора, яка чимось нагадувала мені

дружину в молоді роки. Кілька разів я вже поривався запросити її на побачення, але так і не наважився. Остання жінка, яку я запрошував на побачення, сорок три роки тому стала моєю дружиною.

DVD-програвачі там були маленькі, і їх можна було ставити на столик на коліщатках просто перед кріслом, щоб дивитися кіно, поки в тебе вливається розчин. Одного разу я приніс другий сезон «Досьє детектива Рокфорда» з Джеймсом Гарнером. Подивившись хвилини зо дві, я почув стримуваний смішок Ральфа.

— Що смішного?

— Ти. І як я не здогадався, що ти людина типу Гарнера?

— Що не так із Гарнером?

— Він ганчірка. Трохи жінкуватий чоловік.

— Це Джеймс Гарнер жінкуватий?

— Ага. Вічно скиглить і бурчить, як баба. Особисто мені більше подобається Клінт Іствуд.

— Я міг би і здогадатися.

— Тобі не подобається Клінт Іствуд?

— Можливо, подобався б, якби вмів грати.

— Він справжній чоловік.

— Так, він — щось.

— Ось він ніколи не скиглить.

— Тому що не вміє. Для нього це занадто складно.

— Потіш мене[1].

— Поцілуй мене в дупу.

Ральф зареготав так, що кілька медсестер подивилися на нас і усміхнулися. Потім спробували пояснити своїм пацієнтам, що ми за люди.

(*Вплив хіміотерапії настільки сильний, що вона втрачає вагу на п'ятнадцять фунтів*[2] *— хоч вона і до цього була худою, — і лікарів дуже турбують блювота і понос. Її відвідують сини з їхніми родинами. Тед, молодший, у сльозах кидається на груди батька.*)

Медсестра на ім'я Хізер Мур була першою. Вона завжди називала нас бешкетниками, бо ми частенько жартували з її щирого, трохи наївного сприйняття світу. За пару місяців ми дізналися, що її колишній обчистив їхній банківський рахунок і втік із секретаркою з майстерні з ремонту автомобільних глушників, де працював менеджером. Вона завжди говорила:

---

1 Клінт Іствуд грав Брудного Гаррі у стрічці «Раптовий удар». Тримаючи в руках дуже великий пістолет, він викликає на двобій озброєного головоріза і каже: «Ну давай, потіш мене (make my day)». Цей вислів прижився, тепер його вживають в іронічному значенні. Сам Клінт Іствуд, коли його обирали мером Кермела, обійшов усе це невеличке містечко у футболці з написом «Обирайте мене мером — потіште мене!»

2 15 фунтів = 6,8 кг.

«Мої подруги кажуть, що я маю гніватися на нього набагато більше, але, знаєте, якщо відверто, я була не такою вже гарною дружиною. Це його мама, а не я постійно влаштовувала великі сімейні вечері. І вона дуже красива жінка. А у мене, коли відпрацюю вісім годин тут і з'їжджу за Боббі в садок, просто не залишається сил. Ми їли багато заморожених продуктів. І я набрала зайвих десять фунтів[1]. Напевно, будь-хто на його місці задивлявся б на інших».

Після того як вона кілька разів поділилася з нами своїми життєвими перипетіями, Ральф узяв телефон і кудись подзвонив. Він поговорив із трьома людьми, які були знайомі з її чоловіком. Бабій, який почав дурити Хізер майже одразу після весілля. Ледар на роботі і чоловік, який зраджував дружину чи не найпідступніше — постійно жартував про неї з колегами. І вона ще казала, що була не варта його!

Потім настав день, коли вона розповіла нам про двоквартирний будинок, у якому жила. Унітази в ньому погано спускали, сміття не вивозилося, бетонні сходи на фасаді і з тильного боку мали ось-ось розвалитися, а чорний хід узагалі не замикався. До того ж нещодавно пограбували когось із її сусідів.

[1] 10 фунтів = 4,53 кг.

Домовласником був один слизький тип — адвокат, зрозуміло, — на ім’я Девід Малдун. Незважаючи на прізвище якогось персонажа коміксів, він був яким завгодно, тільки не комічним. Ральф перевірив його. Новий яппі, власник кількох прибуткових будинків у місті, він, судячи з усього, планував піти в королі нетрів. Хізер поскаржилася на нього міській владі, і міська влада зробила те, що вміла робити найкраще, — нічого. Хізер кілька разів заходила до офісу Малдуна, і їй незмінно обіцяли, що скарги будуть розглянуті найближчим часом. Але нічого не змінювалося. І навіть молоді адвокати, тільки-но зі студентської лави, просили за свої послуги більше, ніж вона могла собі дозволити витратити на тяжбу з Малдуном.

Ми завжди запитували її, як справи з Малдуном. Того дня, коли вона повідомила нас, що в неї протікає дах, а ніхто з його офісу за чотири дні так і не з’явився, Ральф сказав їй:

— Вам більше не доведеться про це турбуватися, Хізер.

— Чому це?

— Просто у мене таке відчуття.

Не тільки Хізер здивувалася його словам. Я теж нічого не зрозумів.

— Які у вас плани на сьогоднішній вечір? Як завжди, свято життя?

— Якщо ви маєте на увазі заморожений обід, телевізор і, дасть Бог, дзвінок від когось з дітей, які вічно дуже зайняті, щоб розмовляти зі мною більше двох хвилин, а потім ліжко, то так.

— Подивитеся що-небудь із Джеймсом Гарнером?

— Так, або поставлю що-небудь із Клінтом Іствудом і засну раніше.

— Добре, що у вас немає жодних планів, бо ми збираємося сьогодні спостерігати.

— Я лягаю о дев'ятій.

— Тільки не сьогодні. Хіба що нам пощастить, він вирішить потрахатися і повернеться додому раніше.

— Хто?

— Малдун, хто ж іще?

— Ви точно знаєте, що в нього хтось є?

— Ні. Але я такі речі кишками відчуваю.

Я всміхнувся.

— Я сказав щось смішне? — запитав він трохи роздратовано.

— Хлопці, ви там усі дивитеся погані шоу про копів, чи що? «Кишками відчуваю»…

— Більшість цих засранців зраджують.

Я замислився.

— Може, ти й маєш рацію.

— Малий, я завжди маю рацію. — Цього разу з їдкою посмішкою.

З'ясувалося, що це була секретарка юридичної фірми, розташованої поверхом нижче від офісу Малдуна. І навіть аж ніяк не красуня. Йому, мабуть, просто закортіло нових відчуттів.

Ми чекали, притулившись до його новенького чорного «кадилака».

— Ви хто такі?

— А ми ті хлопці, з якими тобі найменше хочеться зустрічатися. — Я з радістю надав Ральфу можливість говорити.

— Та невже? — Нахабним тоном.

— Ну так. Ти ображаєш одного нашого друга.

— Ідіть ви обидва під три чорти. Я їду додому.

— Коли на одяг потрапляє запах трахання, його збіса важко позбутися, чи не так? Дружини воліють вдавати, що не помічають його.

Відкопав мобільний телефон. Помахав ним перед нами.

— Я не знаю, що ви за два недоумки, але впевнений, що поліція легко це з'ясує.

— І твоя дружина легко з'ясує, кого ти трахаєш у будинку за нашою спиною.

Що сталося після цього, я зрозумів, лише коли побачив, як адвокат зігнувся навпіл, і почув, як він намагається вилаятися, але не може, бо в легенях бракує повітря. Коли він упав на коліна, Ральф ударив його по голові з такою силою, що Малдун звалився на дорогу.

— Її звуть Хізер Мур. Вона винаймає в тебе квартиру. Про це вона нічого не знає, тож можеш не намагатися витрусити інформацію. У тебе два дні, щоб навести лад у її квартирі. Два дні — або я телефоную твоїй дружині. А якщо спробуєш нас дістати або доручиш це комусь, я не тільки зателефоную твоїй дружині, а й почну розшукувати всіх тих дуреп, із якими ти зустрічався раніше. Я слідчий відділу розслідування вбивств у відставці й знаю, як це робиться. Ти мене зрозумів?

Малдун досі не міг говорити, а просто катався по піщаному бетону, щось мукаючи.

(*Він хоче наостанок відвідати її ще раз по-справжньому, але цього не судилося. Хвороба оволодіває нею остаточно, і вона занурюється в себе, залишившись сама в пітьмі власної смерті. Іноді вона всміхається і навіть намагається пожартувати, коли до неї на кілька коротких митей повертаються сили. За годи-*

ну до того, як буде констатовано смерть, він сидить біля неї в хоспісі, тримаючи за руку. І відпускає аж тоді, коли лікар м'яко, але наполегливо запрошує його вийти.)

Ось так усе й почалося. Хізер якось запитала нас про це, але ми сказали, що нічого не знаємо. Хізер, найімовірніше, нам не повірила, бо за два тижні медсестра на ім'я Саллі Коатес, яку ніхто з нас до пуття не знав, увійшла в палату, сіла на стілець поруч із крапельницею й розповіла нам про торговця уживаними машинами, який продав їм якийсь мотлох і відмовляється його лагодити. Вони втратили сім тисяч. Для них це від початку були неприпустимі гроші, але машина була потрібна для поїздок до ветеранського шпиталю, де чоловік навчався знову ходити після втрати правої ноги в Афганістані. Історія з тих, які почуєш по телевізору — і захочеш когось убити.

Ральф, сама невинність, сказав:

— Господи, Саллі, як би я хотів вам допомогти! Але не бачу, що ми можемо зробити. Він же навіть не стане нас слухати.

— Повірити не можу! — сказала Саллі, коли ми наступного разу побачили її. — Через день після того, як я вам розповіла про того торговця машинами, Бобу зателефонували та сказали, щоб він пригнав машину,

і пообіцяли її полагодити, щоб ми більше не мали з нею проблем. Та ще й безкоштовно!

— Можу посперечатися, ви молилися про це, так, Саллі?

— Звісно! У нас двоє дітей, яких годувати треба. Для нас самих постійний ремонт цієї машини був би просто банкрутством.

— Це сталося завдяки вашим молитвам, Саллі.

— І ви не маєте до цього жодного стосунку?

— Запитайте в нього.

Я похитав головою.

— Що ми могли зробити, Саллі? Ми ж лише два дідугани.

Коли вона пішла, Ральф перехилився до мене через край шкіряного крісла і сказав:

— Є тільки одна гарна річ у тому, щоб помирати ось так, як ми. Нам можна нічого не боятися. Що вони з нами зроблять? — Ця його їдка посмішка. — Ми й так мертві.

Я придумав собі уніформу: бейсболка з символом «Чикаго Кабс», темні окуляри-авіатори і бита марки «Луїсвілль Слаґґер». Ральф назвав мене групою підтримки. «Вони й мене бояться, а потім іще бачать хлопця з бейсбольною битою і в окулярах. Тут у них і прокидається гаряче бажання співпрацювати». Про те, які ми старі, він не згадав.

Медсестри йшли. Четверо звернулися до нас за наступні три місяці. Медсестра, яка намагалася забрати добірку сімейних світлин у хлопця, з яким розлучилася після того, як він нагородив її трипером. Щоб помститися, покинутий хлопець вкрав її колекцію. Медсестра, хлопець доньки якої боявся до них приходити, бо до нього постійно чіплялися двійко братиків-хуліганів, що жили в сусідньому кварталі. І медсестра, яка двічі на місяць грала в покер з п'ятьма шулерами, котрі працювали в магазині дешевої електроніки і, мабуть, вважали надзвичайно кумедним кожного разу обігравати її на сорок-шістдесят доларів. Їй знадобилося чотири місяці, аби збагнути, що її дурять.

Але все це, як кажуть, дурниці. Справжні труднощі принесла з собою маленька худенька медсестра на ім'я Каллі. Спочатку ми помітили синці на її руках, потім на горлі, хоч вона й носила з формою нашийну хустку. Потім вона з'явилася з двома зламаними пальцями і кілька тижнів кульгала, і нарешті з несильним, але помітним синцем під оком. Решта медсестер про це перешіптувалися, і одна з них розповіла, що головна медсестра запитала у Каллі, що відбувається. Каллі всміхнулася і сказала: «У моїй родині всі незграбні».

Приблизно тоді і Ральф, і я зрозуміли, що, імовірно, не протягнемо довше за визначений термін. У мене на

правому стегні несподівано з'явилося невелике, але, без жодного сумніву, ракове новоутворення, а в Ральфа знову почалися негаразди з серцем, які то з'являлися, то зникали вже два десятиліття. Ми воліли не говорити про це. Коли доходиш до цієї точки, особливо казати нічого. Ти лише сподіваєшся протягнути якомога довше і думаєш, що досі час від часу допомагав людям і робитимеш це далі, поки стане сил.

Одного вечора ми простежили за Каллі до її будинку і з'ясували, що вона живе на злиденній фермі, відокремленій від усього світу, мов якийсь маяк. Наступного разу ми поїхали за нею і, коли вона зупинилася біля торговельного центру, дочекалися її біля машини.

Вона всміхнулася.

— Два мої улюблені пацієнти. Чи не надивилися на мене на хіміотерапії? — Незважаючи на веселе привітання, котячі зелені очі дивилися на нас із підозрою. У Каллі з'явилася нова загадкова кульгавість.

— Так. Том хоче вам освідчитися.

— Ну, — усмішка її не змінилася, — мабуть, мені варто спершу обговорити це зі своїм чоловіком. Як ви гадаєте?

— Про це ми і хочемо з вами поговорити, Каллі, — сказав я. — Про вашого чоловіка.

Усмішка пішла, як і вона сама. Точніше, вона спробувала піти. Я став перед дверима машини, а Ральф узяв її за руку і відвів фути на чотири[1] вбік.

Він щось сказав їй, чого я не розчув, але її відповідь я почув добре:

— Моє особисте життя вас не обходить. І я поскаржуся на вас чоловікові.

— Він поб’є нас так само, як б’є вас?

— Хто сказав, що він мене б’є?

— Я ж був поліцейським, пам’ятаєте? Я розбирав десятки таких випадків. Усі вони відбуваються за однією схемою.

— Отже, ви були не надто гарним поліцейським, бо мій чоловік ніколи не здіймав на мене руку.

— Три заборонні судові накази за п’ять років; шість дзвінків на номер 911; лікар «швидкої» повідомив, що ви двічі надходили до нього зі струсом мозку; а у притулку для жінок мені розповіли, як ви двічі залишалися у них на три ночі.

Місто гриміло життям: машини, уривки реп-музики, крики, сміх, вищання шини, — але тут, перед торговельним центром, відбувалася одна маленька смерть, бо Каллі довелося бути відвертою не лише

[1] 4 фути = 121,92 см.

з нами, а й з самою собою. Невеликий пакет випав із її рук на бетон, і вона впала на свою машину. Схлипи вона ніби вибивала із себе короткими, але чимраз сильнішими поштовхами, як людина, у котрої починається напад.

— Я намагалася втекти. П'ять чи шість разів. Одного разу вночі я взяла дітей і доїхала аж до Сент-Джо, який у Міссурі. Там ми прожили в мотелі два тижні. Він забрав усі гроші, до цента. Діти йому нічого не говорили. Вони бояться його так само, як я. Але він знайшов нас. Як — він так і не розповів. І знаєте, що він зробив? Того дня діти потягли мене в кіно, і, коли ми повернулися, він уже чекав на нас. У нашому номері. Я відчинила двері й побачила його. Він подивився на Люка — зараз йому вісім, а тоді було чотири — і сказав: «Люку, бери сестру і відведи її у вантажівку». — «Не ображай її, тату». Уявляєте? Щоб чотирирічний хлопчик так говорив? Чотирирічний? А потім він подивився на мене і каже: «Заходь, шльондро». Він дочекався, коли я зачинила за собою двері, і вдарив в обличчя так сильно, що зламав мені ніс. І окуляри. Він змусив дітей поїхати з ним. Так він знав, що я теж повернуся.

Розмова ця відбувалася в кав'ярні при торговельному центрі, куди ми вмовили Каллі зайти, щоб ви-

пити кави. Смалець там можна було руками з повітря збирати. Мені розповідали, що в Техасі смажать у фритюрі шматки масла. Якщо ця страва колись з'явиться тут, напевно, у цій кав'ярні її поставлять на потік.

— Але ви завжди поверталися.

— Я кохаю його, Ральфе. Не можу цього пояснити. Це ніби хвороба.

— Це не «ніби» хвороба, Каллі. Це і є хвороба.

— Можливо, якби я знала, що можу втекти так, щоб він ніколи мене не знайшов… На всі ці заборонні судові накази він чхати хотів. — Потім: — Маю визнати, іноді — останнім часом дедалі частіше — я мрію, аби він вбився на своїй клятій вантажівці. Знаєте, аварія, щоб загинув тільки він. Більше я такого нікому не бажаю. — І потім: — Це жахливо, правда?

— Так, якщо ви його кохаєте.

— Я так кажу, Томе. Я завжди так кажу. Але жінка в притулку звела мене з однією адвокаткою, і та пояснила, як вона висловилася, «динаміку» моїх почуттів до нього. Нам довелося пройти два семестри психіатрії, щоб отримати диплом медсестер, тому я завжди вважала, що добре тямлю в цих справах. Але вона змусила мене подумати про таке, про що я раніше гадки не мав. І навіть коли я це кажу, то не впевнена, що кажу це серйозно. — Вона сором'язливо додала: — Вибачте

за те, що я на паркінгу влаштувала. Цілий натовп зібрала.

— Нічого, я взяв з них плату за перегляд вистави.

Вона відкинулася на гнуту спинку червоного пластикового стільця і всміхнулася.

— Хлопці, ви — мої справжні друзі. Мені цілий день було так погано. Я не можу себе змусити їхати додому, хоч мене і чекають діти. Знаю, егоїстично навіть думати так, але я просто не витримаю нових побоїв. Він розлютиться навіть від того, що я в магазин зайшла. Я повинна їхати відразу додому або мати дуже серйозну причину, щоб затриматися. Інакше пошкодую. Неможливо так жити.

— Так, — погодився я. — Абсолютно неможливо.

— Тепер ідемо покажемо йому.

Каллі якось згадала, що цими вихідними везе дітей до тематичного парку, тому ми й домовилися на сьогодні.

Нілі не почув, як ми прийшли. Ми йшли крізь тінь, потім крізь плями місячного світла, тінь, світло, поки він намагався вибратися зі своєї вантажівки. Я кажу «намагався», бо він був такий п’яний, що мало не вивалився головою вниз, і це б трапилося, якби він не вхопився за край дверцят. Тоді він розвернувся, сів на

крісло, і його знудило просто вниз. Це повторилося тричі, через що мене самого мало не знудило. Потім він, природно, своїми ковбойськими чобітьми вступив у самісіньку купу, яку наробив. Витираючи тильним боком правої долоні рот, він почовгав по своєму блювотинню вперед, але зупинився, повернувся до вантажівки, відчинив дверцята і щось узяв. У місячному світлі я побачив, що це пінтова пляшка віскі. Він ковтнув багатенько, потім ступив шість кроків і виблював. Знову наступивши на своє блювотиння, він попрямував у бік сходів до квартири. Усе складалося ідеально. Кому спаде на думку щось підозрювати, коли п'яний як чіп чоловік впаде зі сходів і скрутить собі в'язи?

Ми рухалися швидко. Я, у бейсболці, окулярах і з битою, зайняв позицію за його спиною, а Ральф став перед ним з «глоком»[1] у руці. Рівень алкоголю в його крові, певно, зашкалював, бо він не помічав Ральфа, поки не наштовхнувся на нього. І на «глок». І навіть тоді він зміг вимовити тільки: «А? Я лише хочу спати».

— Доброго вечора, містере Нілі. Не варто вам стільки пити. Коли б'єш жінок, удвічі менших за себе,

---

1 Марка пістолета, який перебуває на озброєнні в лавах поліцейських деяких країн.

потрібно бути напоготові. Хто знає, коли вони вдарять у відповідь, чи не так?

— Гей, чуваче, це що, пістолет?

— Схоже на те.

Він хитнувся на підборах ковбойських чобіт, і я тицьнув його битою в спину. Я був обережний. Коли він звалиться зі сходів, це має здаватися випадковістю. Не можна залишати на його спині підозрілих синців або докладати більше сили, ніж необхідно для легкого поштовху. Якщо він не помре після першого падіння зі сходів, доведеться зіштовхувати ще раз.

— Гей!

— Вам треба поспати, Нілі.

— Ні хріна мені не потрібно спати. І не чіпайте мене. Ей, ти, бля, теж зі стволом?

— А як я скажу тобі, що в мене в машині піца?

— Піца?

— Так. Піца.

— Чому піца?

— Щоб ми могли сісти в тебе за столом і поговорити.

— Га?

— Як… щодо… піци?

Ральф чітко промовив слова окремо, бо Нілі був за крок від відключки. Ми мали підняти його на сходи, не залишивши жодного сліду.

— Піца, Нілі. З ковбасою, яловичиною і пепероні.

Я дозволив собі насолодитися літньою ніччю. З Карен я вперше кохався такої ночі. Це сталося біля човнової станції, улітку нашого останнього року в школі. Потім ми нерідко приходили на це місце. Незадовго до її смерті ми знову туди прийшли. Тоді я майже повірив у привидів. Мені здалося, що я побачив нас молодих на нічній річці в одному зі старих алюмінієвих каное, що здаються напрокат; у нас, таких юних, таких нестримних, таких наївних, попереду все життя. Мені закортіло сісти в одне з цих старих каное і повезти дружину вниз по річці, щоб вона могла померти в мене на руках. Можливо, мені пощастить і я помру разом із нею. Але не судилося. Незабаром після цього я вирушив в одиночний політ.

Нілі знову вивертало. Цього разу було драматичніше, бо, закінчивши, він упав обличчям у ту купу.

— От тварюка. Коли він закінчить, бери його за одну руку, а я візьму за другу.

— Я гадав, ми не будемо його торкатися.

— Саме тому ми поклали в задні кишені латексні рукавички. Завжди треба бути готовим до всіляких несподіванок. Тому поліцейські і носять пістолет, яким можна тикнути в злочинця. Інакше ми тут усю ніч простовбичимо. Ось Клінт Іствуд у таких речах тямить.

— Так, у тицянні пістолетом у людей. Ще одна якість Іствуда.

— Так. Я забув. Витончена натура. Ти ж у нас не хочеш нічого чути про справжнє життя. Ти хочеш скиглити і бурчати, як Гарнер. Тепер візьмімо цей огидний шматок лайна і покінчимо з цією справою.

Після такого тривалого блювання він сильно спітнів. День був спекотний і вогкий, тіло його зробилося слизьким, ніби вкрилося пліснявою. Піднявши його з мерзенної калюжі, я затамував подих.

— Не потрібно його тягти. Вони подивляться на його підошви. Поставимо його прямо і проведемо до сходів.

— Сподіваюся, він не почне знову блювати.

— Якось я бачив у такому стані одного чорношкірого бандюка. Шкода, що в мене не було під рукою камери.

— Ага, весело було б переглядати цей запис із онуками на Різдво.

— Мені це подобається, Томе. Жарти під час скоєння вбивства. Це свідчить про те, що ти стаєш крутим хлопцем.

Ми не поспішали. Більше його не нудило, але, судячи з різкого запаху, він обмочив штани.

Коли ми підійшли до нижньої сходинки, він вирвався. Мабуть, ми обоє вирішили, що він майже непритомний і жодних складнощів не виникне. Але він ви-

рвався і випередив нас секунди на три-чотири, поки ми стояли і дивилися, як він дряпається сходами вгору, мов дикий звір, що вирвався з клітки. Він уже стояв на п'ятій сходинці, коли Ральф кинувся до нього. Я загуркотів сходинками за ним. Ральф кричав. Думаю, йому довелося стримати себе, щоб не пристрелити Нілі й не покінчити з цим.

Нілі отямився настільки, щоб бігти, але не настільки, щоб ясно мислити, бо, вибігши нагору, він зупинився і витягнув з кишені ключі. Коли він нахилився, щоб знайти замок, голова його раптом піднялася, і він подивився на нас так, ніби побачив уперше. Збентеження в його погляді змінилося на жах, і він почав задкувати від нас.

— Гей, ви хто такі?

— А як ти гадаєш, Нілі?

— Не подобається мені це.

— Так, нам це теж не подобається.

— У нього бита. — Він кивнув у мій бік і при цьому так похитнувся, що мені здалося: він зараз завалиться на бік. Потім його рука опустилася в праву кишеню «левайсів» і почала нишпорити там, як злий тхір, що влучив у пастку.

Ральф дістав з кишені дев'ятидюймовий розкладний ніж Нілі.

— Це шукаєш?

— Гей! — вигукнув Нілі і, ступивши вперед, щоб забрати ніж, почав падати на підлогу.

Ральф вчасно його підхопив і поставив прямо.

Але Нілі ще не заспокоївся. І рухатися він міг швидше, ніж можна було припустити. Ральф повернувся до мене і кивнув, щоб я підходив. Цієї ж миті Нілі недбалим п'яним рухом вихопив ніж і швидко присів. Він мав би більш переконливий вигляд, якби не розгойдувався. І якби не намагався говорити, як крутій.

— Ну, і в кого тепер перо, га?

— Ти збираєшся порізати нас просто тут, Нілі? — Ральф повільно насувався на нього. — Давай, Нілі. Ріж мене. Просто тут. — Ральф витягнув руку. — Ріж. Тут не промахнешся.

Нілі, розгойдуючись, перечепився і мало не впав під натиском Ральфа, який повільно наближався.

— Знаєш, Нілі, тебе огидно слухати. Дружину ти вбиваєш, але мене боїшся навіть з ножем. Ти не чоловік, утім, ти ж і сам про це знаєш, чи не так? Щоранку ти дивишся у вікно і бачиш те, чим ти є насправді, хіба не так?

Навряд чи Нілі розумів, що каже Ральф. У його стані це було надто складно для усвідомлення. Схоже, він розумів тільки те, що Ральф хотів щось із ним

зробити. А якби Ральф цього не зробив, був ще хлопець у бейсболці і темних окулярах. І з битою.

Нілі різко хитнувся вперед, руки його злетіли в повітря у відчайдушній спробі утримати рівновагу. Він натрапив на дерев'яний брус, який служив верхньою частиною огорожі та не доходив йому навіть до пояса, і перелетів через нього, розламавши огорожу. Нілі не закричав. Гадаю, він не розумів, що відбувається. Коли він упав на землю, я вже стояв поруч із Ральфом і вдивлявся в тіні внизу.

Запала тиша. Ральф увімкнув ліхтарик, і ми побачили його. Якщо він не помер, то дуже гарно вдавав це. Він приземлився не в тій позі, в якій ми зазвичай уявляємо людей, які розбилися під час падіння з великої висоти. Він лежав горілиць, широко розкинувши руки. Права нога трохи, на кілька дюймів, підігнута, але загалом нічого драматичного. Очі розплющені і дивляться просто вгору. Жодного виразу жаху. У книгах і кіно це описується інакше. Поки ми дивилися, під його головою почала розтікатися калюжа крові.

— Ходімо, перевіримо, — сказав Ральф.

Неначе хтось увімкнув саундтрек до фільму. Тієї миті, поки Нілі летів вниз, усі інші звуки зникли. Але зараз шум ночі повернувся ніби з подвоєною гучністю. Нічні птахи, собаки, коні і корови, поставлені

на ніч у корівник, трактори і поїзди вдалині — усе це раптом зазвучало так голосно, що мені захотілося закрити руками вуха.

— З тобою все гаразд, Томе?

— Що зі мною може бути не гаразд?

— Зрозуміло. Я знав, що з тобою не все гаразд.

— Мабуть, ти маєш рацію. Ми щойно вбили хлопця.

— Хочеш, щоб я зараз розчулився, пустив сльозу і сказав, як мені шкода?

— Пішов ти.

— Він був лайном і покидьком і коли-небудь вбив би нашу знайому. Можливо, навіть випадково. Просто якось вночі бив би її і трохи перестарався. Але, так чи інакше, він би це зробив. І нам довелося б визнати, що ми не можемо цьому запобігти.

Я відійшов від проламаної огорожі і подивився вниз.

— Тобі вже краще? — запитав Ральф.

— Так, так, напевно, краще.

— Клінт Іствуд, кажу тобі. Клінт Іствуд щоразу.

Як виявилося, Нілі розбився не на смерть. Нам довелося довго стояти над ним і чекати, поки він не помер від втрати крові.

Я гостював у свого старшого сина у Феніксі (для мене занадто спекотне місце), коли дізнався про смерть Раль-

фа. Я зайшов на сайт міської газети, і оголошення про його смерть стояло там першим. На фотографії йому було, напевно, трохи за двадцять. Я насилу його впізнав. Серцевий напад. Він пролежав мертвим день, перш ніж один із його сусідів занепокоївся і попросив консьєржа відімкнути двері квартири. Я згадав, що Ральф говорив про одиночний політ. Він дійшов до найвищої точки в одиночному польоті — смерті. Мені залишалося тільки сподіватися, що по той бік його чекатиме те, що він хотів знайти. Коли там узагалі щось буде.

Лікар повідомив, що мені знову призначено хіміотерапію. Результати аналізів із лабораторії приходили дедалі гірші. Медсестри висловлювали мені співчуття, неначе Ральф був моїм родичем. Мені в ньому багато чого не подобалося, як і йому в мені. Ми так і не знайшли способу позбавитися цих протиріч, і, можливо, в цьому й не було потреби. Можливо, одиночного польоту вистачало, щоб зв'язати нас. Одне можна сказати точно: години в палаті хіміотерапії без нього тяглися набагато довше. Одного разу я навіть так розчулився, що поставив DVD з Клінтом Іствудом, фільм під назвою «Зашморг». На мій превеликий подив, фільм мені радше сподобався, ніж ні.

Одного разу, коли я відпочивав у кріслі, одна з медсестер підсіла до мене і заговорила дуже тихим голосом:

— Є один чоловік, ми всі йому здали по п’ятсот доларів. Знаєте, як початковий внесок. Він сказав, що влаштує групову екскурсію до Великого Каньйону. Я потрапила до нього через групову терапію, на яку ходжу. Потім ми дізналися, що він уже багато людей ошукав таким чином. Я маю на увазі, груп. Ми подзвонили в Бюро з покращення ділової практики[1] і в поліцію. Але він, напевно, занадто добре замітає сліди. Він деякі групи справді вивозить на екскурсії. Для самотньої матері п’ятсот доларів — велика сума.

Хіміотерапія не найкраще впливала на організм, але я вирішив, що на згадку про Ральфа мушу допомогти. До того ж мені кортіло дізнатися, чи впораюся самотужки.

І от сьогодні я тут. Я простежив за ним від його маленького будинку, через низку барів для самотніх і нарешті до багатоквартирного будинку, в якому жила жінка. Та, яку він підчепив в останньому барі. Він коли-небудь має вийти звідти. На колінах у мене лежить «Луїсвілль Слаґґер», бейсболка з символом «Чикаго

[1] Заснована в 1916 році некомерційна організація, яка захищає інтереси споживачів від шахрайської і ділової практики, що вводить в оману. Бюро веде просвітницьку роботу і є центром позасудового вирішення спорів між бізнесменами та споживачами.

Кабс» теж на місці. Окуляри я не надягну, поки не побачу його. Нема чого зайвий раз напружувати зір. У моєму віці точно.

Мені бракує Ральфа. Він би зараз щосили вдавав Клінта Іствуда і намагався б уразити мене розповідями про поганих поліцейських.

Жодних сумнівів, що я впораюся з цією справою, але, навіть якщо вона закінчиться якнайкраще, це все одно буде одиночний політ. І, хочу вам сказати, в одиночному польоті може бути жахливо самотньо.

Рональд Келлі

Нужник

— Та все гаразд, хлопці. Буде весело!

Френк Беннет і Бубба Коул перезирнулися, обличчя у світлі жовтневого місяця — дві бліді маски. Вони не знали, чому дозволили Майку Стинсону вмовити їх пертися в таку далечінь, на південний кінець Ґрин Крик. Можливо, їм просто здалося, що Гелловін проходив занадто нудно: вони випили по кілька банок пива, які Майк поцупив із маленького холодильника в батьківському барлогу, потім покаталися у дворі будинку директора середньої школи, після чого покидали яйцями в машини з мосту на федеральній трасі 24.

Чіпляючись за стебла пуерарії і переплетені гілки молодих кущів, трійця підійнялася вгору вздовж берега. Там хлопці трохи перепочили. Підйом їх втомив, що було дивно, оскільки один був квотербеком, другий раннінґбеком, а третій лайнбекером команди «Ведмеді округу Бедлоу», яка ставала чемпіоном штату вже три

сезони поспіль. Вони вирішили, що найбільше їх стримував алкоголь, а Майк почав пити ще до того, як підібрав їх на своєму пікапі «Шевроле Ес-10» приблизно о пів на восьму вечора.

Їхній безстрашний ватажок блиснув чарівною, трохи гордовитою усмішкою — тією самою, яка втягнула його в дюжину бійок і завоювала дюжину дівчат протягом першого року в середній школі, — і вказав через струмочок на лінію дерев і кущів ожини, що прилягала до нього.

— Ось вона, хлопці.

Френк схопився за молоде деревце, щоб не тьопнути, подивився крізь неширокий порожній простір на вузьку дерев'яну будівлю, що стирчала нагорі протилежного берега.

— Це нужник, — розчаровано протягнув він.

— Ага, це точно! — Майк зробив останній довгий ковток і жбурнув високу бляшанку в пересохле річище. — Сьогодні буде день найвищої слави для нас.

— По-твоєму, зіштовхнути з берега якийсь старий нужник — це так весело? — запитав Бубба. Брови на широкому і блідому, як місяць, обличчі невдоволено і спантеличено заворушилися.

— Ага.

Френк гидливо похитав головою.

— Що за фігня, чуваче? Який кайф це робити?

— А такий. Ми, сільські хлопці, завжди так робимо, — відповів Майк. — Це, типу, традиція така. Мій батько скидав нужники на Гелловін, і його батько це робив. І, наскільки я знаю, це останній такий туалет у всьому Бедлоу.

Бубба роззирнувся навколо.

— Слухай, а це не земля старого Чамбера?

Майк кивнув.

— Саме так.

— О, ні, — сказав Френк, — краще вези мене додому. Я не збираюся зв’язуватися з цим старим пердуном. Усі знають, що, відколи від нього втекла дружина, він став гіршим за скажену гримучу змію. Постійно тримає свій «ремінґтон 1100» зарядженим великим дробом і кулями і не соромиться смалити з нього в тих, хто заходить на його землю.

— Годі скиглити, як дівчисько, — смикнув його Майк. — Ми скинемо цей нужник у річку і вшиємося звідси ще до того, як він встигне підвестися з ліжка і натягнути підштанки.

— Не знаю, Майку… — з сумнівом пробурчав Бубба.

— Отже, на полі я прикриваю ваші зади, а ви, коли доходить до справи, уже і в штани наклали? — Майк

з ображеним виглядом змахнув з очей пасма світлого волосся. — Взагалі-то це прикро. Дуже.

Френк і Бубба перезирнулися. Їм не подобалося, коли Майк ставив під сумнів їхню відданість, хоч на футбольному полі, хоч поза ним.

— Ну, гаразд, гаразд! — нарешті промовив Френк. — Давай покінчимо з цим і звалимо звідси якнайшвидше.

— Хлопці, я знав, що ви зрозумієте мене. — З тріумфальною посмішкою Майк повів їх униз уздовж крутого берега, через струмочок і вгору протилежним схилом.

Поки піднялися, дуже захекалися. Трійця зупинилася, роздивляючись будиночок. Споруда мала заввишки футів шість з половиною[1], завширшки — п’ять, стіни зі старих колод були накриті дахом із іржавої рифленої жерсті. У верхній панелі дверей на завісах був прорізаний традиційний півмісяць. У ньому не було нічого примітного, крім однієї деталі. Основу конструкції чотири рази оперезував товстий ланцюг, з’єднаний великою колодою.

Поки вони стояли перед нужником, усередині щось ворухнулося.

---

[1] 6,5 фута = 198,12 см.

— Дідько! — Бубба відскочив на кілька кроків, як ужалений. — Там хтось є.

Майк красномовно закотив очі.

— Ну так… Ти що, ланцюга не бачиш? Можу посперечатися, Гаррі Гудині не ходить сюди відкрити кінґстон.

Очі здорованя лайнбекера підозріло звузилися.

— Хто-хто?

— Ніхто. Напевно, це опосум або єнот. Давай пхати його з урвища і вшиватися.

Утрьох вони вперлися руками в східну стінку відхожого місця і почали штовхати. Нічого не трапилося. Споруда не похитнулася.

— Ще раз, — сказав Майк.

Вони зробили другу спробу. Дошки тихенько рипнули, але конструкція не зрушила ні на дюйм.

— Ця стара халабуда наче з каменю побудована, — промовив Френк. — Що цей дідуган з нею зробив? Бетонний фундамент, чи що, під неї залив?

— Бубба сам може зіштовхнути цю штуку, — роздратовано сказав Майк і подивився на Буббу. — Притулись до стіни спиною, друже. Уяви собі, що це красунчик квотербек «Калхоун» і насунься з усієї сили.

— Гаразд. — Майк точно знав, на яку кнопку треба натиснути. Він знав, що Бубба ненавидів Троя Ендрюса

зі «Срібних тигрів Калхоун», який був навіть більшим гівнюком, ніж сам Майк, якщо таке взагалі можливо.

Бубба підпер богатирським плечем кут дерев'яного нужника, уперся ногами у вкриту мохом землю і почав щосили штовхати. Від напруження обличчя його побуряковіло.

Деревина затріщала, заскреготіла, те, що утримувало нужник на землі, почало піддаватися.

— Ну ж бо! — розсміявся Майк. — Скрути її.

— Тихіше ти! — цитькнув на нього Френк і нервово подивився на темну стежку, яка вела до ферми Чамберса. — Старий почує.

— Ну і нехай чує, — випалив напівп'яний квортербек. — Я наскубу його суху дупу, якщо він з'явиться сюди і почне гнати на мене.

Майк і Френк стали дивитися, як Бубба, сопучи, нарешті зрушив з місця нужник. Він повільно нахилився, потім дерев'яна конструкція покотилася вниз схилом і з гуркотом розбилася об кам'янисте дно Ґрин Крик, розлетівшись вибухом трісок і спотвореної жерсті.

Незважаючи на небезпеку, на яку наражав усіх, Майк Стинсон видав войовничий гучний крик:

— Так! Знаходь і руйнуй! «Ведмеді округу Бедлоу» — один… нужник — нуль.

Френк не втримався і розсміявся.

— Ти правий на всі сто, чуваче.

Місячне світло відкрило погляду те, за що тримався нужник. Широка пласка плита з сірого каменю з тріщиною.

Зацікавившись, Бубба підійшов і зазирнув усередину. Зазвичай у старих нужниках крізь дірку щось видно — ну, там, купа вапна, обсипана туалетним папером і лайном, — але в тріщині, схоже, нічого не було. Лише непроглядна темрява.

— Що там? — запитав Френк.

— Нічого. — Він підняв камінчик, що валявся поруч, і кинув його в тріщину.

Вони прислухалися, чекаючи удару каменя об дно, але не почули нічого. Не було жодних звуків.

— Дивно, — сказав Бубба. Здоровань повернувся до них і знизав величезними плечима. — Дірка, типу, бездонна…

Цієї самої миті Майк Стинсон і Френк Беннетт помітили рух за спиною свого друга… де прямо біля його ніг зяяла широка тріщина в камені. А потім істота раптом протислася крізь дірку і нависла над Буббою, через що тристадесятифунтовий[1], вигодуваний

[1] 310 фунтів = 140,61 кг.

на стероїдах і бобах сімнадцятирічний парубок став схожим на трирічного карапуза.

Бубба побачив приголомшений вираз на обличчях приятелів.

— Ви чого?

Потім він повернувся і закричав. Воно чимось нагадувало кажана, із тією різницею, що було блідо-сірого кольору, геть позбавлене вовни та разів у двадцять-тридцять перевершувало розмірами будь-якого кажана, котрого йому коли-небудь доводилося бачити. Білі незрячі очі сліпо витріщалися на нього, поки він не закричав. Потім воно встромило вигнуті пазурі глибоко в його плечі, краючи вініл спортивної куртки і вчепившись у м'ясо та кістки під нею. Бубба спробував пригнутися, рвонув убік, щоб урятуватися, але зусилля були марні. Істота міцно тримала його, і він ніде не міг подітися.

На очах у приголомшених Майка і Френка летюча потвора накрила широкою, утиканою іклами пащею коротко стрижену голову Бубби й стулила щелепи. Почувся хрускіт кісток, і перекошене від жаху обличчя їхнього друга сховалося за кривавою завісою. Потім різким ривком сірої шкірястої голови істота зірвала голову Бубби з шиї.

— Що тут, у дідька, відбувається? — пролунав вимогливий голос.

Двоє школярів, які вижили, розвернулися та побачили дідугана Чамберса, який крокував стежкою в довгих брудних панталонах. Сиве волосся розвівалося навколо голови, як пух кульбаби. Укриті старечими плямами руки стискали напівавтоматичну гвинтівку «ремінґтон».

Коли він дійшов до п’ятачка, де колись стояв туалет, обличчя його зблідло.

— От лайно! Що ви наробили, молокососи бісові?!

Майк уже не здавався п’яним. Дивно, як швидко людина тверезіє, коли найкращому другові відкушує голову якесь диявольське чудовисько, схоже на гігантського кажана.

— Що… що за хрінь ця тварюка?

Усі троє втупилися в сіру істоту. Вона вишкірилася до них, поганяла по роті голову Бубби, як цукерку, і нарешті проковтнула її.

— Не скажу точно, що це таке, синку, — щиро промовив старий, — але знаю, що воно не могло звідти вибратися, поки ви не прийшли, не скинули кришку з тріщини в камені та не випустили його. — Він сплюнув убік, підняв гвинтівку й націлив її на істоту, яка

намагалася протиснути крізь дірку іншу частину тіла. — Ця клята тварюка вбила мою дружину й потягла її до своєї печери або лігва, не важливо, коли вона сиділа на стільчаку та читала журнал «Кращі будинки і сади». Я обмотав ланцюгом туалет, щоб тварюка не вилізла знову. Про дружину я всім розповів, що вона мене покинула, бо, коли відверто, я не думав, що мені хтось повірить.

Істота на цей момент уже майже звільнилася. Її права нога застрягла у вузькому кутку тріщини, яка, схоже, щосекунди ширшала. Бліде, схоже на кажана створіння видало страшний пронизливий крик, від якого в них мало не луснули барабанні перетинки, і розвело тонкі руки, демонструючи крила розмахом не менше двадцяти футів[1].

— Ви, хлопці, тікайте звідси! — заволав дідуган Чамберс. — Я їх затримаю, скільки зможу. І дорогою до озера… не до міста.

— Але… але… — пробелькотів Майк.

— Жодних «але»! Ворушіть дупами! — Старий почав палити з гвинтівки, чергуючи великий дріб і свинцеві кулі на оленів, коли істота звільнила ногу й подалася вперед.

---

[1] 20 футів = 6,096 м.

Двоє юнаків не оберталися, щоб перевірити, чи дідуган убив її. Вони зістрибнули з краю урвища і приземлилися в струмок, здійнявши фонтан бризок. Потім видряпалися на протилежний схил і, не відчуваючи ніг, почали продиратися крізь темні зарості, прислухаючись до пронизливих криків істоти. Потім гуркіт гвинтівки 12-го калібру замовк і відчайдушно заволав дідуган Чамберс.

«От лайно! — думав Майк, пробираючись крізь кущі ожини. — Отлайноотлайноотлайноотлайно!»

Наступної секунди Френк пронісся повз нього зі швидкістю, яка приводила «Ведмедів» до успіху вже кілька ігор поспіль. Не встиг він і оком змигнути, як раннінґбек вирвався вперед на добрих п'ятдесят футів[1].

— Стій, друже! — заволав Майк. — Зачекай на мене!

— Пішов ти! — відповів його друг, дедалі набираючи швидкість.

У боці в Майка заболіло, але він не зупинявся. Раптом зрозумів, що дідуган Чамберс більше не кричить, і тієї ж миті щось, обертаючись, пролетіло в нього над головою й приземлилося за кілька ярдів перед Френком. Предмет гепнувся на землю з сочистим звуком, і в місячному світлі Майк побачив, що це. Це була

[1] 50 футів = 15,24 м.

права рука дідугана Чамберса, відірвана біля ліктя. Кисть сіпалася і досі стискала «ремінґтон 1100».

Навіть після смерті пальці старого рухалися від панічного страху. Вказівний рефлекторно натискав на спусковий гачок, роблячи постріли з гвинтівки. Один такий постріл послав кулю 12-го калібру в ліву ногу Френка, розірвавши її трохи нижче від колінної чашечки. Коли Френк упав, наступний постріл нашпигував його живіт великим дробом. Дробинки пробили м'язи преса і застрягли глибоко в кишках.

Позбавлена тіла рука крутилася на землі, здійснюючи безцільні постріли в лісову темряву. Майк, не сповільнюючи руху, перестрибнув через поваленого товариша і помчав далі до краю лісу і шосе 70 одразу за ним.

— Повернись, Майку, сучий ти сину! — заволав Френк позаду. — Не залишай мене тут!

Крилата потвора знову видала вереск, цього разу набагато ближче.

— Пішов ти, Френку! — крикнув Майк, тікаючи. Він подивився через плече назад, побачив того, хто скоцюрбився на землі, і гвинтівку в осінньому листі. Ще він примітив, як щось величезне, голодне і блідо-сіре, як щойно залитий бетон, пробирається крізь дерева з лячною швидкістю.

Майк пробіг іще кілька ярдів, потім раптом опинився поза лісом і мало не послизнувся на гравії, яким був обсипаний поворот дороги, але зберіг рівновагу і перебіг двосмугове шосе до місця, де стояв його пікап. Коли він уже був біля машини і рвучко відчинив дверцята, у прохолодному вечірньому повітрі пролунали несамовиті крики Френка.

Зачинивши дверцята, Майк із полегшенням побачив, що ключ у замку запалення. Його залишили там для якнайшвидшої втечі після нічної витівки. Запустивши двигун, Майк натиснув педаль газу.

Коли він виїхав на шосе, у пам'яті спливло повчання Чамберса. «Дорогою до озера, до озера… не до міста».

— Дідько з тобою, старий, — подумав уголос Майк. — Я їду додому!

Він знову почув крик Френка. Але, хоч як дивно, крики тепер долинали не ззаду, а звідкись згори. За хвилину злива гарячої крові пролилася на пікап, забризкавши лобове скло.

Майк ввімкнув двірники, але вони тільки розмазали червону рідину по склу, і видимість стала ще гіршою. Потім за кривавим туманом у світлі фар він побачив, як просто посеред шосе приземлилася істота. В її нижніх лапах було затиснуте безруке і безноге тіло Френка

Беннетта. Хлопець був іще живий, він істерично волав; шкіра була зірвана з обличчя, і тепер воно скидалося на булькатий череп.

Натиснувши на газ, Майк скерував величезний пікап просто на істоту. Радіатор вдарив потвору в груди, перекинув її через дах машини в довгий відкритий кузов. «Шевроле», небезпечно виляючи і мало не вилітаючи з дороги, помчало далі, розмелюючи колесами нещасного Френка. Майк насилу вирівняв кермо, пригальмував, озирнувся і подивився крізь заднє скло. У світлі габаритних ліхтарів він побачив у кузові потвору з тріщини в камені, яка намагалася піднятися. Була вона побитою і пом'ятою, але далеко не мертвою.

Майк, розсердившись, набрав швидкість і вдарив по гальмах. Потвора втратила рівновагу, перелетіла через борт кузова і впала спиною на чорну поверхню шосе. Квотербек зупинився посеред дороги, потім переключився на задню передачу і поїхав назад, стрімко набираючи швидкість. Цього разу він переїхав істоту. Він страшенно тішився, коли почув, навіть відчув, як під вагою пікапа хрумтять і ламаються кістки і хрящі.

Коли машина подолала перешкоду, Майк зупинився і крізь вимащене кров'ю лобове скло побачив блі-

дотілу потвору, що нерухомо лежала на дорозі. Юнак полегшено зітхнув і знову поїхав уперед, об'їжджаючи істоту і мовчазний шматок понівеченого заюшеного м'яса, який колись був його другом.

Проїжджаючи повз дороговказ «ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО КОУЛМАНА» і прямуючи крутим спуском до рідного міста, Майк Стинсон думав, чи вдасться знищити всі сліди нічної кривавої події, якщо заїхати на автомийку, і чи вдасться прошмигнути до своєї спальні так, щоб батько не дізнався, що сталося.

Позаду, вдалині, рознісся звук, схожий на пронизливий вереск.

«Це неможливо, — сказав він собі. — Ця потвора здохла. Я сам бачив!»

Однак дорогою до передмість Коулмана слова дідугана Чамберса знову пролунали в голові. «До озера… Не до міста».

«Я їх затримаю, скільки зможу».

Кров застигла в Майкових жилах.

«Їх».

Вереск, нетерплячий, голодний вереск ставав голоснішим. Майк подивився у дзеркало заднього огляду… і побачив, як місяць почорнів від породжених дірою під нужником жахіть, колись забутих… але яких уже ніщо не стримувало.

Стів Разник Тем

Заглядайло

Джексон переїхав назад до округу Монро через рік після виходу на пенсію та через три після розлучення. Без розлучення він би, напевно, допрацював до смерті, залишивши Шейлу непогано забезпеченою вдовою там, в Анн-Арбор. Теннессі вона ненавиділа. Як можна ненавидіти Теннессі?

Джексон стояв за накритим пурпуровою лавиною кетевбінським рододендроном, ніби якась нишпорка, і спостерігав, як троє здоровезних чоловіків у просторих домотканих комбінезонах розчищають ділянку від гнилих колод і пожухлого листя. Він стежив за ними, поки ті виконували випадкові роботи по всіх Димчастих горах: розчищали стежки, рубали дрова, пересували меблі, будували сараї. Люди просто говорили їм, що зробити, і вони це робили.

Поки що він не знав їхньої історії, але не сумнівався, що вона в них є. Після повернення він спостерігав

за цими диваками: за ворожкою, яка жила на старій фермі Пур, за тією старою, яка лікувала майже від будь-яких хвороб, за тим хлопцем із Ґатлінберта, який умів розмовляти животом. Колись він напише книгу, засновану на цих історіях. «Дивні розповіді Димчастих гір» або щось на кшталт цього. Він не принижуватиме тутешніх мешканців, навпаки, його книга покаже, яким цікавим може бути крайовий люд. Нарешті він міг щось сказати про світ.

Джексон не знав, чи він гарний письменник, чи ні, хоча мріяв про те, що колись прославиться як теннессійський Генрі Девід Торо, який розумів життя на цих схилах і цінував таємниці, які вони, напевно, зберігали. У книзі «Волден, або Життя в лісі» Торо писав: «Більшість людей просвітку не мають». У цих місцях люди, безумовно, впадали у відчай, і їм не було з ким про це поговорити. Олівер Венделл Голмс говорив про людей, які «ніколи не співають і вмирають, зберігаючи свою музику в собі». Це про тих, хто тут живе. Це про нього.

Уперше братів він побачив два тижні тому в лісі, між стовбурами дерев. По-мавп'ячи довгі руки, обличчя, сховані за темними кошлатими бородами, і мішкуваті комбінезони уподібнювали їх до сімейства снігових людей, або печерних крикунів, як їх називають

у Кентуккі. Хіба не весело буде включити таких чудовиськ у книгу?

У цих комбінезонах, їм, напевно, було дуже незручно — ще б пак, середина липня й волога спека, — але вони працювали так, ніби від цього залежало їхнє життя: збирали ягоди з кущів і дерев та складали їх у кошики. Джексон був готовий заприсягтися, що з цими хлопцями не все гаразд, у них, мабуть, було якесь фізичне чи нервове відхилення, або й обидва. Час від часу один із них смикав головою вперед-назад, як під час нападу, потім повертав голову і широко розплющував одне око, немов намагаючись щось розгледіти. Усі троє здавалися схвильованими і ніби чекали чогось. Тільки чого?

Потім другий почав смішно рухати плечима. Збоку здавалося, ніби його плечі розростаються до неймовірних розмірів і ось-ось мають луснути. Він стрибав на повалене дерево або великий камінь, розгойдувався, намагаючись упасти або зістрибнути, але потім заспокоювався і заплющував очі, наче засинав у цьому незручному положенні.

Тому, хто пошив комбінезони, схоже, бракувало матерії, через що довелося використати різні тканини та кольори. Тіла чоловіків були масивні, опуклі, але комбінезони сиділи на них вільно. Елегантністю їхнє

вбрання не вирізнялося, але було пошите для кожного окремо.

Усі троє були схожі одне на одного грубими обличчями, начебто вирізаними з плоті та кісток безталанним скульптором, не надто впевненими руками. Один був менший за інших, його Джексон про себе назвав Молодшим. Найбільший здався йому схожим на Здорованя, так він його і називав. А тому, хто постійно крутив головою і дивився навколо, вирячивши одне око, він дав прізвисько Булькатий.

В окрузі Монро всіляких чудернацьких речей було аж занадто: тут водилися бігфути; тут було Загублене море, яке вважалося найбільшим підземним озером у Північній Америці; тут траплялися примари індіанців черокі, повсталі з потривожених могил; тут жили легенди про великих птахів, що ходять на ногах, як люди, про гірських відьом, про НЛО; подейкували навіть, що тут на шосе 411 кілька разів бачили Елвіса, який ловив попутки. Але ці хлопці мали справжній потенціал. У них не було нічого нормального.

Тому він ішов за ними від одного місця роботи до іншого, роблячи замітки та численні фотографії, тримаючись на відстані, але досить близько, щоб спостерігати за їхніми звичками, чекаючи, коли вони втратять пильність і зрадять свої таємниці.

Сьогодні вранці він простежив за ними до грубої хатини, у якій вони жили. Зупинивши пошарпаний «датсун» на старій лісовозній дорозі, він за допомогою бінокля зазирнув у відчинені двері. Тоді на очі йому трапилася гола, у страшних складках спина якоїсь бабці. На старій був дурнуватий капелюшок із пишними перами, ніби вона готувалася до виходу у вищий світ, але забула вдягти блузку. Зараз же, спостерігаючи за ними крізь великий, укритий пурпуровими квітами кущ, наче якийсь збоченець-вуайєрист, він вирішив, що сьогодні з ними щось не так, можливо, вони нервували більше, ніж зазвичай, немов знали, що за ними спостерігають. Джексон стояв нерухомо, гадаючи, що такого наплести, якщо вони його зловлять.

Булькатий, якому різнорозмірні очі надавали чи то здивованого, чи то підозрілого вигляду, усе вовтузився зі змійкою на своєму комбінезоні, одночасно поправляючи його рухами плечей. Змійка трохи опустилася, і назовні вискочило щось темне та кошлате, але Булькатий одразу ж заховав незрозумілий предмет назад.

— Ти що тут робиш? — пролунав у нього за спиною густий, рипучий голос.

Джексон повернувся. Перед ним стояв Здоровань, і Джексон зрозумів, що бінокль і відстань йому лестили. Поблизу хлопець був куди потворніший.

— Порушник, — вивергнулося з грудей Здорованя.

Джексон зіщулився, як ти зіщулюєшся, коли зустрічаєш у лісі розлюченого ведмедя. Але відвести погляд було важко. Здоровань мав такий вигляд, ніби намагався поголити обличчя і череп, але волосся пручалося, або у нього виявилися занадто незграбні руки — оскільки всюди виднілися маленькі порізи і шрамики, щетина, що залишилася, була занадто густою, бакенбарди жорсткими, як дріт, до того ж усюди засівалося щось схоже на порожнисті трубочки, з соломинку завтовшки, обрізані біля самої шкіри, але занадто глибоко занурені в неї корінням, немов вибух або якийсь ураган увігнав у його плоть ці поламані стебла.

— Я заблукав. — Нічого іншого Джексон не вигадав. — Я тут прогулювався.

— Прогу-лювався? — Губи Здорованя спробували вимовити слово, ніби він ні про що подібне ніколи раніше не чув. — Без рюкзака?

Хлопець нестерпно смердів. У Джексона в роті навіть з'явився мерзенний смак від того, що він дихав повітрям, яке було між ними. Подібного запаху він не відчував досі ні від кого: якесь поєднання запахів немитих ніг, кольорових олівців і, можливо, жирної картоплі фрі. Щось схоже він відчував у дитинстві біля

батьківських курників і поряд із пташиними клітками в магазині свійських тварин.

— Не думав, що так довго буду ходити.

Здоровань підняв руку в щільній рукавичці і вказав на бінокль, що висів на шиї Джексона.

— Що, за пташками спостерігаєш?

Джексон поплескав по біноклю.

— Так. Вгадав. Але ти, мабуть, думаєш: «От дурень!»

Здоровань дивився невдоволено. Він розтягнув жовтуваті губи й оголив два ряди великих зубів, від чого його рот зробився схожим на дзьоб.

— Щось на кшталт заглядайла, так? — запитав він, і повітря різко свиснуло в нього між зубами. Тутешні цим словом називають тих, хто занадто багато вирячується. Нишпорок. Але Здоровань вимовив «заглядайло» з таким присвистом, що слово це прозвучало, ніби спів якоїсь рідкісної й огидної птахи.

— Я справді й не намагався підслуховувати. — Джексон відразу зрозумів, як непереконливо це прозвучало, бо саме цим він і займався. Тієї миті він збагнув, що вскочив у велику халепу. Люди в цих місцях приділяють забагато уваги своїй території й занадто цікавих чужинців не люблять.

— Не хвилюйся. — Здоровань схопив його за руку. — Я і брати, ми тебе підвеземо.

Джексон не зважився спитати, куди його везли. Поїхали вони не в бік міста, а навпаки, в гори. У Димчастих горах розташовані одні з найвищих вершин Аппалачів, але Джексон ніколи не любив висоту. У машині він був затиснутий між Молодшим на пасажирському сидінні й Булькатим за кермом. Від смороду перехоплювало подих. До того смороду, що він відчував раніше, додався сморід старих, запліснявілих картонних коробок.

Здоровань їхав у кузові пікапа, причому стоячи, ні за що не тримаючись. Руки він розставив, ніби під час польоту, і, судячи з того, як пікап підстрибував на купинні, імовірно, він справді час від часу злітав у повітря.

Пікап, вискнувши гальмами, зупинився дуже різко, аж Здоровань перелетів через кабіну, але якимось дивом приземлився на ноги. Ніхто не звернув на це уваги. Вони були поруч із вершиною гори біля невеликої галявини, оточеної високими деревами, переважно білими соснами, серед яких були і півтори сотні футів[1] заввишки, а то й усі двісті. Молодший узяв його за руку і витяг на середину галявини. Потім усі брати разом почали високими голосами монотонно повто-

[1] 200 футів = 60,96 м.

рювати дивне слово: «Заглядайло, заглядайло, заглядайло». Вони кружляли навколо нього, стрибали туди-сюди, потягувались і взагалі, здавалося, були неабияк збуджені тим, що мало зараз статися. Вони видавали горлом тихі, рипучі звуки, які за кілька секунд перетворилися на вереск і крики. Один за одним вони рухами плечей скидали з себе комбінезони. І в міру того, як одяг сповзав додолу, назовні вибивалося і розпрямлялося пишне маслянисто-чорне пір'я. Нарешті одяг залишився лежати на землі безформними купами, і вони, тремтячи, почали розминати м'язи. Величезні чорні крила розправилися, і тінь від них накрила майже весь вільний від дерев простір.

Молодший, ухаючи, піднявся над землею, потім різко опустився, краєчком крила подряпавши ліву щоку Джексона. Потім настала черга Булькатого. Він летів низько під деревами, здіймаючи широкими крилами вітер, який спочатку здався приємним для розпашілого обличчя, але потім Джексон заціпенів від жаху — коли тверді крила вдарили його по щоках і повалили на землю.

Нарешті Здоровань нахилився, і підхопив Джексона з землі так, ніби він нічого не важив, і піднявся з ним до вершин найвищих дерев. Від стрімкого підйому Джексону перехопило подих. Із завмиранням

серця він дивився на гори так, як не дивився ніколи досі. Перед ним розтягнулися піки Окої — результат стародавнього зіткнення тектонічних плит, і він думав, що це чудовий початок для книги, у яку тепер можна включити справжню історію про легендарних людей-птахів із Медисонвілля, Теннессі… І тоді Здоровань відпустив його.

Мати хлопчиків дивилася на Джексона, коли він отямився. Це була та сама бабця, голу, вкриту шрамами спину якої він бачив кілька днів тому. Те, що він прийняв за капелюх із пір'ям, насправді було її головою. Густий шар пір'я починався навколо очей, опускався каскадом на підборіддя, що стирчало, і утворював розкішний м'який комір навколо шиї, що нагадував віялоподібне жабо епохи Відродження.

З тіла (такого ж порізаного, як обличчя братів) пір'я було частково прибране. Стовбури пір'я товщі, грубіше волосся, тому позбавлятися його, мабуть, набагато важче. Неможливо це зробити без болю, не подряпавшись. Але чималу частину оперення вона зберегла, тому Джексон передбачив, що вона не виходить із будинку, а хлопчики приносять їй корм. У її випадку шрами, очевидно, мали декоративний характер або вказували на приналежність до роду.

Корм. Він був кормом. Спостерігач сам став здобиччю. Заглядайло. Вона пройшлася рвучкими кроками навколо нього, смикаючи головою вперед-назад. Видала сухий, скреготливий звук горлом. Від неї пахло птахами і тим, що вони їдять.

Він терпів нелюдський біль. Він непритомнів і приходив до тями, не відчуваючи тіла, потім знову провалювався від болю в забуття. Зараз Джексон переживав чергову хвилю болю, відчував, як той піднімається з глибини. Він сказав їй:

— Більшість людей веде безнадійне існування. Вони ніколи не співають і вмирають, зберігаючи свою музику в собі.

Він марив, але хотів, щоб останнє слово залишилося за ним. Він не знав, чи зрозуміла вона його.

Хлопчики приєдналися до неї за обіднім столом. Він хихикнув, думаючи, що сьогодні у них щось на кшталт Дня подяки. Вони зняли комбінезони і тепер сиділи за столом у всій своїй пернатій красі.

Колись він бачив, як птах їв жабу. Він піднімав її і кидав кілька разів, грав із нею, щоб розм’якшити. Жаба була ще жива, але потім птах добив її дзьобом.

Клайв Баркер

Доллі

Торік Еллі виповнилося п'ятнадцять, і це був найнещасливіший рік у її житті. Мати померла на початку весни, виснажена численними пологами і любов'ю до своїх дітей, важкою працею і суцільною безвихіддю. Вона тут була такою неосяжною, а земля такою чорною, і, хоч інколи з цього неба падав теплий дощик, а земля давала скромний урожай картоплі, родині жилося ой як несолодко.

Ближче до кінця мати Еллі почала розповідати про те, як їм жилося у Вірджинії до того, як вони вирушили на захід. Якими гарними там були люди, яким м'яким там було повітря. Еллі майже нічого з цього не пам'ятала. Коли вони переїхали, вона була зовсім маленькою. Знала вона тільки Вісконсин: суворі, дуже суворі зими, нещадне літо. Вона вміла писати і читати, але небагато, недостатньо для того, щоб розуміти сімейну Біблію, єдину книгу в будинку. Більше її розуму

нічим було зайнятися. Єдиною іграшкою була дерев'яна лялька, яку батько зробив їй на шостий день народження. За роки лялька втратила простуваті риси обличчя, які батько намалював фарбою на маленькій голові, тепер це була просто гола форма.

Після смерті матері жити Еллі стало ще важче. Їй довелося замість матері поратися в хаті, готувати для братів, двох молодших сестричок і батька, думати, як тим мізером, який вдавалося виростити або дістати, нагодувати шість голодних ротів. Вона майже ніколи не раділа і не журилася. Від життя їй не було чого чекати.

Одного разу батько сказав:

— Ця твоя лялька. Викинь її.

— Чому, тату?

— Ти вже не дитина. Позбудься її.

Сперечатися з батьком вона боялася, тому зробила, як було наказано. Вона сказала йому, що спалила ляльку, але це не було правдою. Насправді вона ходила до дубів на березі річки, де гралася в дитинстві, і сховала Доллі в ямці між корінням.

Наступного року з'явився чоловік із Бостона на ім'я Джек Меттьюс і освідчився їй. Він їй не надто подобався, але це була можливість вирватися з дому і, хто знає, може, навіть почати нове, краще життя.

Влітку вона вийшла за Джека Меттьюса, і він повіз її на схід. Однак не минуло й тижня, як вона побачила той бік, який він приховував. Дружина йому була не потрібна, він потребував служниці, і, коли вона не кидалась виконувати його накази з першого слова, він лютував. Плаксою вона не була. Приниження терпіла мовчки і лише іноді зроняла сльозинку, коли знала, що він не дивиться. У ліжку він не міг майже нічого, у чому теж звинувачував її, що давало йому зайвий привід бути жорстоким. І поруч не було жодної душі, до якої можна було б звернутися по допомогу. Своїх грошей вона не мала, рідний будинок був далеко. Навіть якщо вона вирішить повернутися до Вісконсину і зрушить з місця, що там на неї чекає? Небо і земля? «Краще вже, — думала вона, — терпіти чоловіка». Можливо, з роками він відтане. Може, вона навіть навчиться любити його, хоч трошки.

Але життя не ставало кращим. Вони переїжджали з міста в місто, він на якийсь час влаштовувався на роботу, вона прала і прасувала, і наставало кілька тижнів затишшя. Потім, з тієї чи іншої причини, усе починало розвалюватися. Він влізав у якусь бійку, і його звільняли, або їм доводилося переїжджати, бо він програвав великі суми в карти. Іноді вона хотіла

вбити його. Іноді, перучи білизну, навіть перебирала подумки способи, як це можна зробити. Подушка на обличчя, коли він у нестямі після чергової пиятики, отрута в каву… Чи так уже розсердиться на неї Господь, якщо вона позбавить світ Джека Меттьюса? Звісно, ні. Але плани ці ніколи ні до чого не приводили. Хай би яку ненависть вона відчувала до нього — а вона ненавиділа його всією душею, — змусити себе вбити чоловіка не могла.

Єдину радість їй дарувало джерело найнесподіваніше. Вона часто прала постільну білизну з борделів (а це найнижча форма найнижчої професії) і, буваючи в цих ганебних місцях, познайомилася з деякими жінками. Не маючи ні зовнішніх даних, ні упевненості в собі, щоб займатися тим, чим займалися вони, вона, проте, знайшла багато спільного з ними, передусім — глибоке презирство до протилежної статі. Багато хто з тих жінок, так само як вона, пізнали самотність і втекли від неї. І більшість не збиралася повертатися до минулого життя. Не сказати, що проституцією вони займалися з задоволенням, але навіть скромний публічний будинок мав маленькі приємності: чиста постіль, запашне мило, іноді навіть гарна сукня, чого вони ніколи не бачили на фронтирі. Вона навчилася сміятися з цими жінками, навчилася не тримати в собі

роздратування чоловічою тупістю. Навчилася вона і багатьох інших речей, зізнаватися в яких посоромилася б. Наприклад, раніше вона не знала, що жінки нерідко роблять приємне самі собі (а іноді й одна одній), як і не знала, що для цього існують спеціальні прилади. Іграшки з полірованого дерева, що мають форму чоловічого органа, але надійніші. В однієї жінки, з якою вона познайомилася, була ціла колекція таких штук, зокрема одна зі слонячого бивня, за її словами, найкраща завдяки шовковистій гладкості. Одного разу вночі вона запропонувала Еллі показати, чого можна досягти цією іграшкою. Еллі сиділа і спостерігала, поки жінка давала їй урок, який став найважливішим у її житті.

Минуло два роки. Кочове життя Еллі і Джека тривало, не порушуючи вже звичного порядку: приїзд на нове місце, тяжка праця, насильство і швидкий від'їзд. У міру того, як розум чоловіка повільно згасав (наслідок пияцтва і незлічених бійок), Еллі він кривдив дедалі більше. Але — хоч знайомі жінки наполегливо радили залишити Джека, поки він її не вбив, — Еллі не могла змусити себе розлучитися з ним. Він був жалюгідний, так, але, крім нього, у неї нічого не було. Потім одного разу вночі, після того як Джек був з нею особливо грубий, їй наснився дивний сон. Вона була

у Вісконсині, стояла на порозі хатини і почула голос, який кликав її. Голос був приємним, знайомим, але не чоловічим і не жіночим. Вона вирушила шукати закликальника, і дорога привела її до річки. Підійшовши до старезних дубів, які хилили віковічні гілки до води, вона зрозуміла, хто її кличе. Уві сні вона встала навколішки під найстарішим з дубів і почала копати між корінням. Там, у темній землі, лежала її лялька. Коли кінчики пальців торкнулися знайомих форм, десь неподалік пролунало сипіння, ніби хтось задихався. То був страшний, розпачливий звук. Вона повернула голову, подивилася через плече, але нічого не побачила, тому далі викопувала ляльку. Сипіння ставало дедалі голоснішим, і вона відчула, як на неї почала тиснути якась сила.

— Дай мені спокій! — промовила вона.

Шум наростав, напір робився сильнішим. Сон почав відступати. Доллі випала з її пальців назад у яму.

І вона несподівано прокинулася. Ліжко тряслося, бо по ньому кидався Джек, тримаючись руками за горло. Вона підвелася. Наближався світанок, і світла було достатньо, щоб побачити його агонію: тіло, що сіпається, мов у судомах, вирячені від жаху очі. З рота його шумувала слина, між ногами темніла мокра пляма.

Вона нічого не робила. Він, здається, бачив, як вона стоїть і спостерігає за ним, але Еллі не була впевнена. Напад, або що це було, його так скрутив, що він звалився з ліжка і помер на підлозі, перед нею, видаючи сморід від вмісту кишечника і сечового міхура.

Речей із собою вона майже не взяла. Просто пішла, нікому не сказавши жодного слова. Кому було говорити? Та й кого це обходило? Можливо, Бог бачив сенс в існуванні її чоловіка, але якщо це так, то Він єдиний, хто це бачив.

На дорогу до Вісконсину пішло сім тижнів, і майже щоночі вона чула уві сні голос Доллі. Якби не було цього, вона б не витримала.

Повернувшись у рідні місця, вона застала хатину спустошеною. Деякі меблі ще залишилися, але той небагацький скарб, який у них був, — чайник, кілька каструль і сковорідок, мітла і таке інше, — зник. Тієї ночі вона спала на підлозі, а наступного дня пішла по сусідах питатися, що з усіма сталося. Їй розповіли, що вони поїхали в Орегон близько трьох місяців тому. Адреси ні в кого, звісно, не було, тому що мандрівники самі не знали, де осядуть. Більше вона їх не бачила і навіть не чула про них новин.

Сусіди зустріли Еллі щиро. Вони забезпечили її всім найнеобхіднішим, щоб вона змогла влаштуватися

в хатині, і вона залишилася там. Дехто радив їй їхати до міста, але такого бажання в неї не виникало. «Поживу сама, — говорила вона, — подивлюся, як упораюся».

І з'ясувалося, що впоралася вона чудово. Знайшла роботу на кормосховищі в місті, і це дало їй достатньо грошей, щоб утримувати хатину і мати хліб на столі.

За приятеля їй була Доллі. Наступного дня після повернення вона сходила на річку, і лялька знайшлася там, де й була захована багато років тому. Вона, звісно, відволожилася від тривалого лежання під землею, але висохла так, що й сліду не залишилося. Якось увечері, коли Еллі сиділа біля вікна і спостерігала, як сонце хилиться до небокраю, у неї з'явилася одна маленька кумедна ідея. Наступного дня вона купила в місті складаний ніж і почала переробляти ляльку так, щоб її товариство було приємнішим. Вона не поспішала, бо воліла зробити це з душею. Зникли ручки і ніжки, зникли вушка і все інше, крім крихітного носика, що виступав. Тільце вона зробила більш тонким, але не занадто. Як навчала її подруга-повія, відчуття наповненості дуже важливе. У різних місцях вона прорізала жолобки — лише для того, щоб додати гостроти відчуттям. Потім, мирно сидячи у кріслі-гойдалці (це був єдиний предмет розкоші в домі), вона задерла спідни-

ці і влаштувала з лялькою невеличку вечірку. Це було просто чудово.

Еллі дожила до вісімдесяти дев'яти і жодного разу, аж до кінця, не прийняла під своїм дахом жодної людини — ані чоловіка, ані жінки. Та мені ніхто і не потрібен, сказала б вона.

Пітер Страуб

Збірка оповідань Фредді Протеро

Вступне слово — Торлесс Магнуссен, доктор філософії

У цій книзі зібрані в хронологічному порядку всі відомі оповідання, написані Фредериком «Фредді» Протеро. З причин, які досі залишаються нез'ясованими, він помер «під час одиночного польоту» (це його вислів, який означає подорож у пошуках самотності) на полі, за два квартали від свого будинку у Проспект Фейр, Коннектикут. Смерть зареєстровано в січні 1988-го, за дев'ять місяців до його дев'ятого дня народження. Сталося це в неділю. У час, коли настала смерть, приблизно о четвертій годині сонячного, морозного і сніжного дня, на письменнику були: давно

малий на нього жовто-коричневий зимовий комбінезон з капюшоном, червоний вовняний шарф, прикрашений «фестонами»; імітація светра грубої в'язки, блакитний з косами; зелено-синя сорочка «Семс»; темнозелені вельветові штани з вилогами, які вже почали протиратися; безформна біла футболка «Жокей», яка була на ньому і попереднього дня; труси «Жокей», що колись були білими, а зараз мали лимонно-жовті плями на Y-подібній передній частині; білі високі шкарпетки; кросівки «Тру Велью» на липучках, зношені майже до дірок; чорні гумові чоботи до коліна з шістьма металевими пряжками.

На маленькому, розміром з тостер, могильному камені, установленому на великому цвинтарі «Галліксон і син» у Проспект Фейр, зазначено: «Фредерик Майкл Протеро, 1979—1988. Ще один янгол на небі». За такий короткий проміжок часу, а насправді лише за три роки з восьми з половиною, Фредді Протеро з безпрецедентною швидкістю здолав шлях від учня до майстра, створивши десять з тих оповідань, що вважаються найяскравішими в англомовній літературі. Я вірю, що це зібрання відтепер стане гідним пам'ятником унікальним досягненням — і складнощам — єдиного справжнього вундеркінда американської літератури.

Те, що особливості прози Протеро дають підґрунтя для різних тлумачень, лише робить її ще більш цікавою в очах науковців і масового читача. Розповіді, які почалися в 1984-му з дитячих, грубих і простих, і розвинулися в більш відточені (хоч і не остаточно сформовані) форми вираження, вочевидь, передавалися від його матері, Варді Протеро, у дівоцтві Бартелмі (Баат, баат, мамма ка). Хай там як, мама Баат Протеро зберегла їх (можливо, після того, що сталося?) в окремих теках із манільського паперу в охайній полірованій шухлядці з деревини черешні.

Як свідчить наведений вище приклад, найраніший Протеро — оповідання, написані, коли йому було від п'яти до семи років, — є вільним звуковим записом мови, давно прийнятим в американській початковій школі. Читач легко розшифрує дитячий код, хоча, можливо, варто пояснити, що «паний хлюп» — це «поганий хлопець».

Від першої до останньої, розповіді показують, що автор відчував постійну присутність «паного хлюпа». Грізна невиразна постать, наділена всією страхітливою силою і злістю чудовиська з-під дитячого ліжка, раз у раз з'являється в цих творах. Однак «чудовисько» Протеро не обмежує себе сидінням під ліжком. Воно тиняється всіма тими вимушено нечисленними

місцями, де буває автор, а саме: через двір перед будинком; по Герхард-стрит, яка проходить повз будинок; крізь супермаркет, який він, у візочку, відвідував з матір'ю; і, можливо, головне — темними, гучними вулицями міста, якими йому кілька разів довелося пройти з батьком, коли Р(андольф) Салліван «Саллі» Протеро брав його із собою до адвокатської контори, де проводив по шістдесят годин на тиждень, домагаючись партнерства, яке було досягнуто в 1996-му, за вісім років після смерті його сина і за два роки до його власного загадкового зникнення. Електричка від Проспект Фейр до станції Пенн так само була улюбленим місцем появи всюдисущої примарної фігури.

Хоч відбувалося таке не частіше, ніж раз на рік (а точніше, у дні заходу «Приведи сина на роботу», в 1985—1986 роках), воно майже травматично, ні, станьмо віч-на-віч із фактами і скажімо: травматично вплинуло на Протеро. Він просив, він плакав, він кричав, він знічувався і белькотів щось незрозуміле від жаху. Уява малює зневажливі та незадоволені міни інших пасажирів, байдужого кондуктора. Подорож міськими вулицями до П'ятдесят четвертої і Медисон була страшним випробуванням для хлопчика, навіть подвигом з його боку.

Прихований алкоголік, який хронічно зраджував дружину, «Саллі» був поганим, у кращому разі байдужим батьком. З роллю матері Варда, про яку так багато стало відомо в останні роки, на жаль, давала собі раду не набагато краще. Аптекарі з Фейр Хейвен, які відкривають свої записи для дослідження науковцям з бездоганною репутацією, дозволили нам задокументувати залежність Варди від таких болезаспокійливих ліків, як вікодин, перкодан і перкоцет. І це відповідь тим, хто хоче знати, чому її син був одягнений так убого і безглуздо. (Зізнаюся, тут у мене на очі навертаються сльози. Я так і бачу його старенький зимовий комбінезончик! Розтин, який було зроблено в Норуолку, Коннектикут, в оснащеному найсучаснішим обладнанням медичному центрі, виявив, що того дня Протеро не з'їв нічого, крім єдиного шматка хліба, намащеного тонким шаром олеомаргарину. Лише уявіть!)

У деяких колах чотири оповідання 1984 року, коли Протеро було п'ять, не включають до його доробку, оскільки примітивну орфографію і рівень мови важко декодувати. Ці найбільш ранні, позбавлені будь-якого наративного навантаження роботи, імовірно, варто віднести до поезії, а не до прози. У такому разі Протеро буде не першим серйозним прозаїком, який

починав з написання віршів. Однак навіть найбільш ранні його роботи містять паростки головних тем автора і, можливо, надають (численні) вказівки на їхнє емоційне й інтелектуальне значення.

У нашому нечисленному середовищі відданих протеріанців існують значні розбіжності в значенні й ідентифікації слова «Ллюдиннеллюд», яке іноді трапляється у формі «Ллідонеллід». «Людина не людина» — одна з імовірних розшифровок. «Люта людина» — інша. У першій з робіт «Ісь торі пра Ф-Р-Е-Д-Д-І», або «Історія про Фредді», Протеро пише: «Яне йє Ф-Р-Е-Д-Д-І», і ми дізнаємося, що він потрібен Фредді, страхопудові, саме тому, що він не «Ллідонеллід». «Ви мене чуєте, всі?» — запитує він, і це важлива істина.

Цей на свої літа надто розвинений хлопчик відокремлюється від самого себе, ховаючись за міцною стіною мистецтва — єдиною з доступних здоровому розуму царин, де можливе подібне роздвоєння. «Все-та кє», — пише він. «Все так і є».

Не повинно бути сумнівів — хоча, на жаль, вони є, — що авторська заява, зроблена в шість років мовою, більш наближеною до звичних стилю та орфографії, про те, що якась людина «прийшла з неба», не має жодного стосунку ні до чого неземного. Деякі мої колеги з вивчення спадщини Протеро вважають його

майже таким же юним, хоч і менш тямущим, як сам приречений, голодний маленький геній, який володіє нашими серцями.

1984

ІСЬ ТОРІ ПРА Ф-Р-Е-Д-Д-І

Яне йє Ф-Р-Е-Д-Д-І. Ф-Р-Е-Д-Д-І нне йє йа
Хха хха
Ф-Р-Е-Д-Д-І йе харни, також Ви мені чуюти ффсіі
Ф-Р-Е-Д-Д-І йє стррахопутт, фредділутт, нне йя Вінн нее йа.

Ллюдиннеллюд пужить його хах хах
То мущо Ллідонеллід вінн ннее йєє
БУУУ
Всета кє

І СТОРІА ПРО ЛЛЮДИННЕЛЛЮДА

Бааті бааті мамма каа бааті мо прісвишше мамма каа в муулі чеси вано бул Баааті

Ллюддийннейлют слуха вінн злуха

Буу хлоп заіммя Ф-р-е-д-д-і каа Ллюдиннеллюд він каа все деллилли телеві зор стілл ки лим повітрія

Ф-Р-Е-Д-Д-І-Е ТТА ЛЛЮДИННЕЛІД

Ллюдиннелуд каа харрни хлюп Ф-р-е-д-д-і харрни хлюп

Яко ось отнію ноччю ВЕРРРЕЕЕЕСККК тут був паний хлюп

ВЕРЕЕЕЕСКК мамма не чуі лишен Ф-р-е-д-д-і-е

Паний хлюп всміх нается всміх нається всміхаетіся паний хлюп ВЕРРЕЕЕССКК ноччі

Вин рвие мні сердсе тсе мні краї сердсе пара сит

Коммашка в неббі ллитить коммашка пов за у травтсі

Чом Ф-р-е-д-д-і нне мошши буди коммашкой

охо ха ха Ф-ре-д-д-і бітний хлюп

І СТРОРІА ПРО ТАТКУ

Мии йидимо поотягоум каа татко мии ідеммо вулитсьми каа татко нііі ох каа Ф-р-е-д-д-і

Панний хлюп слухах паний хлюп слухаа тта йи рехочче плачмаллий плач вви йдіте каа Ллюдиннелюд

Татка каа сіддаіно синнку сіддаі і хлюп сідда на потіг і Ллюдоннелюд поррутш з нним шоб ноччі у нного булла комп аннія нніii каа він ніii маммма нне потіг

Хах хах

Татка нне є Ллюдинноллюд Ф-р-е-д-д-і нне є Ллюдинноллюд мумма нне є Ллюдинноллюд хах нне тому що Ллюдинноллюд ййє бисськоо зза рогомм нна улитсі всюти скррісь

Титтку каа Їди Бийстріш Їди Бийстріш Тщогго тии баїся ТщОГГО

Рогга улитсі Ф-р-е-д-д-і каа

1985

РОГ ВУЛИТСІ

Хлопець стояв. Стояв він на розі. Була людина, шіо пришла з неба. Небо було геть чоррним. Я зйів зірки, скасала людина за рогом. Хлопець закриу очі. Я зйів зірки, я зйів місяц і соннце, а зараз я і йим світ. І тебе в н'ому. Він пішоу. А ти іди пограїся, скасав він. Якщо ти можиш грати. Ха ха, розсміявся він. Фредді дочекав, доки він побіг. То було сонце. Я був у мойєму куті, і я бачив це, бачив, як він втік. Тіккай, Фредді. Тіккай, малий.

Де Ф-Р-Е-Д-Д-І?

Його небуло у лішку. Його небуло у кухxні, його небуло у вітал'ні. Мамма немогла знайти мален'кого Фредді. Людина з чоррного неба прийшла та за брала малого в кімнату на небі. Мамма кличе татта та каже чи це ти за брав малого??? По верни, каже. Це йє мій син каже, і татта каже заспокоїся чи ти зглузду зійіхала? Цеж мій син тако ж, алее нема вмене його. Я бачив ізз кімнати на небі. Я чув. Вони казали ся такими малемькімі. І манюнькими. І дрібнен'кими там в низу. Як комашки. Ти є Ф-Р-Е-Д-Д-І?? питає людина с кімнати. Ні він каже. Я ні коли не був ним. Зараз я чоррне небо і я зажди був чорним небом.

Ф-Р-Е-Д-Д-І загубивсь

Момма і татта вони казали Де Ж Він Йє? То було смішно. Вони голосили вони гукали його іммя Фредді Фредді ті загубивсь. Чи ти чуеш нас? Ні і так сказав він ви не взнаетте. Той що приходить ппо менне де коли в Поллі де коли у травці або йіде або сидить десь далеко. Він сказав хлопче ти не йє Фреедді і Фредді не йє ти Він сказав Хлопче Ллюддинноліт ось як ти звеш

мене Ллюддиннолют ось моє імія. Ллюддиннолют живє од вічно.

Хлопець пійшов по Гуррхуррді стрій шукати його обличча. І так воно було там на вулиці. Хлопець свома рукамми розглодив його. Коли він його при мірив воно сіло на його обличча без доганно. Його обличча сіло на його обличча. Воно булло теплим віт сонцьу. Тепле обличча це добре це як мамма Бааті і татта Джимм колись давно.

Мені подобаєтсьа твойє обличча сказала мамма твойє мило личко лише одне такке у всіому світі. Іі я більше не міг залишатисіа в моєму домі. То булло Йди Фреддьє йди хлопче зради мене. Потім хлопчк вернувсь і сказау Я не ходив Нікуди Нікуди ось куди. Все так і булло. Так і булло сказау хлопчк з новим обличчам. Унутрі то був Ллюддиннолютт. І Ллюддиннолютт казау Ха Ха Ха і так багатто разів. Його регітт затрусив дверрі та наповнив кімнату.

1986

НЕ БАГАТО ЗАЛИШИЛОСЯ

Хлопець жив у цьому нашому світі і в іншому також. То був хлопець, що за день підіймався сходами Нагору

двічі, а спускався Донизу лише рраз. Другий рраз, коли він спускався, то був не він. Ллюдиннеллюд так ти назвав мене клись давно, і Ллюдиннеллюдом я залишуся. Хлопець бачив дружніого старого ворога у дверіях і у темряві глубокої канави. Коли він ступав крок, крокував и Ллюдиннеллюд, його ворог, його друг. Мамма взяла його за руку і промовила за надто голосно Соннечко тобі лишень сім рочків, але інколи, клянуся, ти поводиш ся, як підліток. Вибачь мамо сказав він я ніколи не буду підлітком. Це що таке заволала вона це в тебе від твого дрогоцінного Людолюда?Ти й іменні його не знаєш. Коди вони дійшли до рогу в кінці кварталу, хлопець всміхнувсь та сказав маммі Мені не довго залишилося. Побачиш. Мені не довго залишилося? сказала вона. Ти де це почув? Він посміхнувсь і то була його відповідь.

ЩО БУВА КОЛИ ДИВИССЯ В ГОРУ

Скажімо ви стойіте під сходами. Скажімо ви дивитесь в гору. Голос каже вам Дивись в гору Дивись в гору. Чи ви раді чи стане вам мужності? Ви повинні заглянути на самісеньку гору. На гору. Фредді там і йє — там, на горі. Але ви не бачите Фредді. Не бачите, не

можете побачити горище бо бачите лишень сходи які йдуть і йдуть угору і верхівки ви не бачите. Потім людина виходить і знов чує голос. Дивись в гору Дивись в гору Салліі зараз ти маєш подивиться в гору. Ви йє Фреддів тата,,,, то подивіться в гору і побачте його. Ви добрий ви милий ви сильний ви сміливий ви стойіте на свому газоні і хилитеся назад щоб подивитися високо у небо? Ви бачьте його? Ні. Не бачьте. Томущо Фредді там не ма і Фредді там не ма томущо там є пан Ніщо Ніде Ніхто. Він пійшов. Пан Ніщо Ніде Ніхто залишев наш світ. Людина на газоні не є рада і ій не стане мужності. Ні. І вона не сильна. Скажімо це прауда. Так. Скажімо. І пан Ніщо Ніде Ніхто не йє там лише він ніколи не йє на верхівки сходів. Він ніколи не виходить він никрли не виходив. Ха!

Хлопець і книга

Колись жив собі хлопець на ім'я Френк Подушка. То було куммедне прізвисько але воно подобаллося Френкові. Він мав мілліун друзяк у школі и тисячу мілліунів друзяк вдома. У школі його кращими друзяками були Чарлі Брюс Майк і Джонні. Удома він прийтелькував з Хомером Момером Гомером Домером Джомером

и Вомером. Вони ніколи не глузували з його імені тому що воно було добре як Барттелмі. Йіх найульубленішою книжкою була ГОРА ЗА СТІНОЮ: ВЕЛИКОЮ РІКОЮ ТРЕМЕР-ТРІМЕР-ТРОУНС ПІД ЗЕМЛЮ. То була дуже дуже довга книжка: і то була гарна оповідь. У книжці був хлопчик на імʼя Фредді. Всі мілліун друзів Френка хотіли бути Фредді! Він був їх геройєм! Мужній та сильний. Одного дня Френк Подушка пійшов гуляти на самоті. Далеко він зайшов, дуже далеко. Маленький Френк вирушив зі свого раіону и пійшов собі далі: він йшов вулицями, мостами і канніонами. Він нічого не боявся. Потім він дійшов до великої ріки Тремер-Тример-Троунс і що він зробив? Стрибнув у самісіньку вода і пірнув. На дні була величееезна зала, де він міг дихати і навіть лишатися сухим! Стінами там були за висоокими чорвоними завісами, а стеля височіла так далеко, що й не побачити. Золоті тарілки і золоті келихи і золоті ланцюга лежали грудами на підлозі. Е-ге-гей заволав Фредді. Гей гей гей. Відчинилися двері. У веллику залу увішов високий чоловік у чорвоному плащі та короні. То був король. Король гнівався. Хто ти та чому волаєш Гей Гей? Я Френк Подушка вітповів він але я ще й Фредді, і я вже був тут раніш. І в нас буде велика битва і я обдурю тебе і заберу усе золото. Але спочатку я скажу тобі щось мовив король. А ті послухаєш. Гаразд? Гаразд від-

повів Френк. Король підійшов до ніого і торкнувся його груддей. Король сказав я не є я а ти не є ти. Ти мене розумієш? Так мовив хлопець розумію. Потім він взяв свого ножа і вбив короля і пішов по золото. Я не є я сказав він і подивився на свої руки. Вони були у крові і кров крапотіла на золото. І той хлопець засміявся сміявся він так гучно що сміх його піднявся до самої стелі. Фреді бачив свій сміх і той був схожій на дим його сміх був немов звита мотузка з диму але стелі він не бачив. Стелі він так і не побачив. Ані разу.

Томас Ф. Монтелеоне

Післямова

Отже, уявляємо: надворі кінець вісімдесятих, я — неодружений і за порадою свого агента пишу романи жахів для того, що в ті часи називалося «ринок оригінальних дешевих видань». Усі мої сучасники були зайняті тим самим: Чарлі Ґрант, Алан Раян, Карл Вагнер, Рик Гаутала, Девід Дрейк, Гарі Бранднер, Джо Ленсдейл, Чет Вілліамсон, Рик Маккаммон і Джек Кетчум — ось лише деякі імена, які спадають на думку.

Для авторів оповідань жахів то був запаморочливий час, бо ми всі йшли за Стівеном Кінгом, як водні лижники, які мчать занадто швидко, щоб розуміти, наскільки шалене це заняття. Якщо ви задумали книгу, у якій містяться Десять Основних Слів Роману Жахів[1], або мали обкладинку з черепом чи кістками, то

---

[1] Чорний, Кров, Кістка, Холод, Темрява, Мертвий, Демон, Місяць, Ніч і Тінь. (*Прим. автора.*)

ваш редактор міг майже гарантувати, що ви продасте тисяч сто примірників.

Усе це було чудово, якщо ви писали довгі романи. А що ж було робити авторам коротких оповідань?

Гарне запитання.

Оскільки в ті часи цифрова епоха ще не розпочалася, у газетних кіосках іще лежали стоси літературних журналів. Такі жанри, як наукова фантастика, фентезі, детектив, деякі вестерни і навіть романтичні твори, користувалися попитом. Але для нас, тих, хто хотів писати розповіді в жанрі чистого жаху або темної містики, трибун було не так уже й багато. Фактично я можу пригадати лише дві: журнали «Шоу жахів», яким керував покійний Девід Сильва, і «Сутінкова зона».

Але становище змінилося, коли хлопець на ім'я Ричард Чизмар вирішив вийти на видавничий ринок з журналом під назвою «Танок на цвинтарі». Хоч як дивно, навіть зараз, коли мені доручено написати цю Післямову, яка мусить мати як інформативний, так і розважальний характер, я не можу згадати, за яких обставин уперше дізнався про цю нову силу жанру жахів.

Я напевне знаю, що Рич зв'язувався зі мною, щоб обговорити план випуску передплатного журналу

жахів, але з моєї пам'яті абсолютно вивітрилося, яким чином: чи то написав листа, чи зателефонував або, можливо, скористався якоюсь примітивною електронною поштою[1]. Чому він вирішив саме зі мною поділитися новиною про свій задум, я не знаю. Хіба що, може, тому, що ми обидва походили з Мериленда, обидва вболівали за «Мериленд Террапінс» і обидва були письменниками (може, ще й тому, що він вважав мене прикольним чуваком). Він згадував, що хотів надіслати мені екземпляр першого номера і сподівався, що в мене знайдеться час надіслати йому свої коментарі та враження. Оскільки я ніколи не соромився коментувати що-небудь, я відповів: «Звичайно, надсилай».

І ось через якийсь час мені надійшов пакет з цупкого жовтого паперу з поштовим штемпелем місця під назвою Ривердейл, Мериленд, розташованого, як я знав, на відстані кидка бейсбольного м'яча від Коледж-парку. Я розкрив його, і звідти до моїх рук вислизнув журнал розміром вісім на десять дюймів, на двох скріпках, із чорно-білою обкладинкою, більша

---

[1] Я навіть не впевнений, що в ті часи вже існували якісь різновиди електронної пошти, крім якихось дивних Prodigy і GEnie (пам'ятаєте їх?) (*Прим. автора.*)

частина якої була відведена під зображення демона… або, принаймні, хлопця з довгим язиком і дуже поганою шкірою. Переглянувши зміст, я побачив лише одне знайоме ім’я — Дейв Сильва, але після двадцяти п’яти років варто відзначити, що Ричард якимось чином зумів опублікувати на своїх сторінках твори Баррі Гоффмана, Рональда Келлі, Бентлі Диттла і Стіва Тема (як і Сильви) — всі ці хлопці досягли неабияких успіхів у жанрі. Це саме по собі велике досягнення, яке свідчить про справжній талант Рича як редактора й організатора. Гаразд, я не можу не зізнатися: оформлення прем’єрного випуску «Танку на цвинтарі» мене не вразило, і, здається, пізніше я повідомив про це Рича. Більше того, журнал припадав пилом у мене вдома кілька тижнів — як та порожня коробка від піци, яка, *ти точно знаєш*, рано чи пізно приверне твою увагу, — перш ніж я нарешті прочитав його, як обіцяв.

І ось тут на мене чекало приємне здивування. Автори здебільшого мали непоганий стиль і в міру сил намагалися уникати найпоширеніших кліше[1]. Було там

---

[1] Ну добре, була там парочка перодряпів, які залишаться неназваними для їхньої ж безпеки… Тобто я ж сказав: «здебільшого», чи не так? (*Прим. автора.*)

і кілька віршів, вельми яскравих і добротних. Загальний дизайн видання був ретельно продуманий, сторінки не видавалися переобтяженими, текст читався дуже легко. Коротше кажучи, я був вражений. Я тримав у руках не тільки плід титанічної праці однієї людини, але ще й втілення мрії.

Журнали на кшталт «Танку на цвинтарі» не виростають самі по собі з якої-небудь глинистої землі, як дика цибуля або рука зомбі. Їх народжують великий талант, дисципліна і відмова миритися з поразками. Коли я думаю про те, що Рич ще навчався в коледжі, коли створив журнал, це вражає мене ще більше. Коли більшість його однолітків з «Бадвайзером» готувалися до випускних іспитів, він ступав перші кроки до створення видавничої імперії.

Історії, подібні до цієї, підтримують мою віру в те, що Америка досі велика країна.

Але ведімо далі. У мене на черзі ще одне дурнувате зізнання: я не можу пригадати, коли вперше зустрівся з Ричі віч-на-віч. Знаю, це сталося незабаром після виходу першого номера «Танку на цвинтарі», але коли саме і де — хоч убий не пам'ятаю. Зате пам'ятаю враження, яке він справив на мене, коли ми вперше потисли руки: мені тоді здалося, що, якби я добирав

акторів для фільму про молодого римлянина на ім'я Кассій або про Номара Гарсіапарра[1], цей хлопець, Чизмар, очолив би список. У ньому відчувалася грубуватість, сповнена серйозної рішучості, і розмовляв він м'яким голосом, хоча насправді був людиною радше спокійною і впевненою, ніж сором'язливою.

Мені він сподобався з перших хвилин знайомства. Роки цокали, і ми стали друзями. Ми з ним граємо в покер, гольф і бейсбол, розмовляємо про книжки та письменників, ділимося сімейними новинами. Його журнал швидко став класикою горор-індустрії, а кольорові обкладинки набули свого питомого «стилю», який ви впізнаєте, навіть якщо стоїте в іншому кінці кімнати і не можете розгледіти назви. Вперше побачивши свою розповідь на сторінках «Танку на цвинтарі», я відчув справжню гордість, але це понад усяке порівняння з тим днем, коли Рич запитав мене, чи не погоджуся я вести в його журналі свою колонку «М.А.Ф.І.Я.».

Моєю першою думкою було: «*Ти що, жартуєш? Звичайно!*» Але, думаю, я зумів зберегти зовнішній спокій і просто прийняв пропозицію.

---

[1] Для вас, байдужих до спорту: Гарсіапарра був одним з кращих шорт-стопів команди «Бостон Ред Сокс». (*Прим. автора.*)

Тоді я цього йому не казав, але мені здавалося, що кращого місця для моїх щомісячних виступів проти Всесвіту годі й шукати. У моєї колонки було вельми бурхливе минуле. Вона мандрувала з одного журналу в інший, у міру того як чергове видання розбивалося об скелясті береги невмілої дистрибуції та поганого менеджменту і йшло на дно бурхливого моря. Я ж отримував справжнє задоволення від роботи над колонкою і мріяв знайти для неї надійний прихисток. Мені хотілося відшукати місце, де я міг отримати постійну і терплячу читацьку аудиторію. І ось, двадцять років тому, я опублікував свою першу колонку в «Танку на цвинтарі», і вона виходить і понині. Синтаксичний контроль над своїми тирадами я завжди довіряв Ричу або його головному редактору. Я нерідко хвалюся тим, що це найдовготриваліша колонка в історії жанру, хоча в мене немає жодних доказів. Більше того, я пропоную якомусь захопленому бібліографу з-поміж вас дослідити, чи маю я рацію, щоб я міг нарешті стулити пельку щодо цього.

Але досить розмов про мене. Додам тільки, що надзвичайно пишаюся тим, що я — маленька частина того, що сьогодні стало класичним журналом жахів. Книжка, яку ви тримаєте в руках, випущена на відзнаку

двадцяти п’яти років, протягом яких було відкрито безліч нових письменників, нові художники отримали можливість бути побаченими, а маститих ветеранів ушанували спеціальними випусками.

Це була фантастична подорож, і, якщо ви приєдналися до неї хоч у 1988-му, хоч нещодавно, вам узагалі-то не треба було читати мою маленьку післямову. Але це, звісно, не завадить мені сказати:

Риче, *amico mio*, ти найкращий!

Жовтень 2013 року *Том Монтелеоне*
Фоллстон, Мериленд

Подяка

Висловлюю особливу подяку Норману Прентису, Роберту Брогарду, Сереніті Ричардз, Рику Ледермену, Дену Рейллі та Генку Вагнеру за корегування цієї стихійної антології.

Зміст

Літературно-художнє видання

Що ховається у сутінках
Збірка

Укладач Ричард Чизмар

Головний редактор *С. С. Скляр*
Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Завідувач редакції *Т. М. Куксова*
Відповідальний за випуск *М. І. Коміна*
Редактор *О. М. Хвостова*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректори *Г. В. Фурса, К. В. Дюкар*

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Що ховається у сутінках : збірка / укл. і передм. Р. Чизмара ; післям. Т. Ф. Монтелеоне ; пер. з англ. В. В. Меренко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 224 с.

Щ92

ISBN 978-617-12-0333-4 (PDF)

Пориньте у справжнє жахіття! Десятьох майстрів горору — Кінга, Страуба, Партриджа, Кетчама, Ґормана, Баркера, Фримана, Літтла, Келлі, Тема — зібрано під однією обкладинкою з єдиною метою: полоскотати ваші нерви! Під час читання залишайте світло ввімкненим, бо не раз і не два вам здаватиметься, що поруч із вами хтось є… Може, це лялька Доллі з однойменного оповідання чи дівчинка з «Миттєвої вічності», яку може бачити лише одна людина?..

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)